

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

**MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULUN OPPILASUPSEERIEN MIELI-
KUVA PRESIDENTTI VLADIMIR PUTININ KARISMASTA**

Diplomityö

Kapteeni
Tapani Siivola

Yleisesikuntaupseerikurssi 59
Maasotalinja

Heinäkuu 2019

Kurssi Yleisesikuntaupseerikurssi 59	Linja Maasotalinja
Tekijä Kapteeni Tapani Siivola	
Opinnäytetyön nimi MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULUN OPPILASUPSEERIEN MIELIKUVA PRESIDENTTI VLADIMIR PUTININ KARISMASTA	
Oppiaine, johon työ liittyy Johtaminen	Säilytyspaikka Maanpuolustuskorkeakoulun kirjasto
Aika Heinäkuu 2019	Tekstisivuja 88 Liitesivuja 13

TIIVISTELMÄ

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää voivatko kriittiset tarkkailijat kokea kohdehenkilöä, johon heillä ei ole seuraajasuhdetta, ja josta heillä on pääosin negatiivinen mielikuva, karismaattiseksi. Tutkimuksella selvitettiin mitä karismaattiseen johtajuuteen liittyviä ominaisuuksia ja mielikuvia kyselyyn vastanneet oppilasupseerit liittivät Vladimir Putiniin. Tutkimus tarkasteli pääkysymyksenään sitä löydetäänkö Vladimir Putista karismaattisen johtajan ominaisuuksia ja minkälaisia mielikuvia Putinin karismaattiseksi kuvatusta esiintymisestä syntyy.

Tutkimus toteutettiin kokonaistutkimuksena, jossa perusjoukkona olivat Maanpuolustuskorkeakoulun oppilasupseerit. Aineisto hankittiin kyselyllä. Kyselyssä sovellettiin monimetodista lähetymistapaa. Keskeisessä asemassa olivat deduktiiviset ja induktiiviset aineiston hankintamenetelmät. Toteutettu kysely jakautui kolmeen eri osioon. Ensimmäinen osio piti sisällään induktiivisen mittaustavan koetusta karismaattisuudesta. Toinen osio piti sisällään deduktiivisen mittaustavan karismaattiseen esiintymiseen liitettyistä mielikuvista. Kolmannessa osiossa kysyttiin vastaajien perustietoja, faktatietoisuutta tutkittavista asioista sekä suhtautumista tutkittaviin asioihin. Kerätyn aineiston analyysi toteutettiin kvantitatiivisilla menetelmillä. Tutkimuksen teoreettisena viitekehystenä toimi Congerin ja Kanungon malli karismaattisuudesta.

Tutkimuksen tulokset vahvistivat hypoteesin siitä, että kriittiset tarkkailijat voivat kokea kohdehenkilön, johon heillä ei ole seuraajasuhdetta, ja josta heillä on pääosin negatiivinen mielikuva, karismaattiseksi. Vladimir Putiniin liitettiin Congerin ja Kanungon mallin mukaisista karismaattisista ominaisuuksista strategiseen visiointiin ja artikulointiin, herkkyyteen ympäristölle ja epätavanomaiseen käyttäytymiseen liittyviä ominaisuuksia.

Vladimir Putiniin liitettyssä mielikuvassa hän esiintyi suuressa salissa Venäjän Kremlissä tai Punaisella torilla. Putin esiintyi Venäjän presidentin vuotuisessa voitonpäivän paraatissa tai lehdistötilaisuudessa. Hän näytti vastaajien mielikuvissa itsevarmalta, vakavalta ja rauhalliselta ja esiintyi rauhallisesti, itsevarmasti ja määrätietoisesti. Tilaisuudessa Putin puhui Venäjään liittyvistä aiheista. Putin herätti seuraajissaan luottamusta, ihailua ja kunnioitusta.

Putin koettiin eettisesti ristiriitaisena hahmona, joka haki mielikuvien mukaan sekä Venäjän valtion, että omaa etuaan johtajana toimiessaan. Pääosa vastaajista suhtautui Putiniin ja hänen toimiinsa kriittisesti, asennoitui häneen negatiivisesti ja kokemukset Putinista Venäjän johtajana olivat pääosin negatiivisia.

AVAINSANAT

Karisma, karismaattisuus, karismaattinen johtaminen, karismatutkimus, karisman mittaaminen, johtaminen, mielikuva, mielikuvatutkimus, Vladimir Putin, Putin, Venäjän federaation presidentti, presidentti, Conger-Kanungo scale of charismatic leadership, CKS, Conger, Kanungo

SISÄLLYS

1.	JOHDANTO	1
1.1.	Tutkimuksen taustaa	1
1.2.	Tutkimuksen motiivit.....	2
1.3.	Tutkimuksen tarkoitus ja kuvaus	3
1.4.	Tutkimuksen rajaus.....	4
1.5.	Tutkimuksen viitekehys	6
1.6.	Tutkimusmenetelmät.....	7
1.7.	Tutkimuksen hypoteesit ja tutkimuskysymykset	9
1.8.	Käsitteet: informaatioympäristö, mielikuvat ja informaatiovaikuttaminen.....	10
2.	TEOREETTINEN VIITEKEHYS	16
2.1.	Karismaattisuus.....	16
2.2.	Congerin ja Kanungon malli karismaattisuudesta.....	21
3.	VLADIMIR PUTININ KARISMAATTISUUS JA NOUSU PRESIDENTIKSI KIRJALLISUUDEN VALOSSA	26
3.1.	Vladimir Putin nousu presidentiksi ja karismaattisuus virallisen henkilöhistorian valossa	27
3.2.	Vladimir Putin nousu presidentiksi ja karismaattisuus kriittisen kirjallisuuden valossa.....	31
4.	AINEISTON HANKINTA, KÄSITTELY JA LUOTETTAVUUS	38
4.1.	Kyselyn laatiminen	38
4.2.	Aineiston kerääminen	39
4.3.	Mitattavat asiat ja mittarit	40
4.4.	Aineiston käsittely	46
4.5.	Kyselyn validiteetti ja reliabiliteetti.....	47
5.	TULOKSET.....	50
5.1.	Otosta kuvaavat perustiedot.....	50
5.1.1.	Otosta kuvaavat taustamuuttujat nominaaliasteikolla laadittujen kysymysten pohjalta ja kysymysten väliset korrelaatiot.....	50
5.1.2.	Otosta kuvaavat taustamuuttujat ordinaaliasteikolla laadittujen kysymysten pohjalta ja kysymysten väliset korrelaatiot.....	53
5.2.	Ensimmäinen hypoteesi	55
5.2.1.	Onko vastaajien suhtautuminen Putiniin ja hänen toimiinsa kriittistä?.....	56
5.2.2.	Ovatko vastaajien kokemukset Putinista maansa johtajana negatiivisia?	57
5.2.3.	Onko vastaajien asennoituminen Putiniin negatiivista?.....	58
5.3.	Toinen hypoteesi.....	59
5.3.1.	Tavoitteleeko Putin henkilökohtaista hyötyä valtionjohtajana toimiessaan?	60
5.3.2.	Tavoitteleeko Putin Venäjän valtion hyötyä valtionjohtajana toimiessaan?	61
5.4.	Kolmas hypoteesi.....	62
5.4.1.	Minkälainen on Putinin karismaattisuutta kuvaava profiili?.....	62
5.4.1.1.	Strateginen visiointi ja artikulaatio (SVA).....	64
5.4.1.2.	Herkkyyys ympäristölle (SE).....	65
5.4.1.3.	Herkkyyys seuraajien tarpeille (SMN).....	66
5.4.1.4.	Henkilökohtainen riskinotto (PR)	67

5.4.1.5.	Epätavanomainen käyttäytyminen (UB).....	67
5.4.2.	Mitkä seikat selittävät tilastollisesti eroavuuksia vastaajien taustatietoja tarkastellessa?	68
5.5.	Neljäs hypoteesi	68
5.5.1.	Missä Putin esiintyy vastaajien mielikuvissa?	69
5.5.2.	Missä tilaisuudessa Putin esiintyy vastaajien mielikuvissa?	70
5.5.3.	Miltä Putin näyttää vastaajien mielikuvissa?	71
5.5.4.	Miten Putin esiintyy vastaajien mielikuvissa?	72
5.5.5.	Mistä aiheista Putin puhuu vastaajien mielikuvissa?	73
5.5.6.	Mitä tunteita Putin seuraajissa herättää vastaajien mielikuvissa?	74
6.	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	76
6.1.	Tutkimuksen keskeisimmät tulokset	76
6.2.	Johtopäätökset.....	81
6.3.	Tutkimuksen luotettavuus	86
6.4.	Jatkotutkimusaiheita	87

LÄHTEET

LIITTEET

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULUN OPPILASUPSEERIEN MIELIKUVA PRESIDENTTI VLADIMIR PUTININ KARISMASTA

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen taustaa

Omien arkisten havaintojeni perusteella Venäjän presidentti Vladimir Putiniin johtajana tuntuu liittyvän suuri tunnelataus. Kun näen itse Putinin uutisissa, huomaan reagoivani ensiksi tunteella ja asenteideni perusteella, jonka jälkeen vasta yritän tehdä rationaalisia johtopäätöksiä uutisista ja niiden informaation sisällöstä. Keskustellessani Venäjän ajankohtaisista tapahtumista ja Putinista osana tapahtumien kulkua, keskustelukumppanini vaikuttavat myös reagoivan usein tunteella ja asenteidensa pohjalta. Vaikka monet ihmiset tuntevat Putinin ja hänen hallintonsa toimintaa vähintäänkin kohtuullisesti, hyvin harvat heistä suhtautuvat kuitenkin häneen neutraalisti ja objektiivisesti. Voiko tämä tunnelataus liittyä karismaattisuuteen? Karismaattisuus perustuu Max Weberin oppien mukaan tunnepohjaiseen reaktioon johtajasta (Takala 2013, 4, 16).

Putinin saavuttama suosio Venäjällä tuntuu kummastuttavan monia tuttaviani ja ihmetystä aiheuttaa kysymys siitä, että miksi ihmiset äänestävät Putinin valtionsa päämieheksi vuodesta toiseen tai hyväksyvät lakien laatimisen Putinin jatkokausien mahdollistamiseksi Venäjän vallan kahvassa. Onko Putinin suosiossa kyse pelkästään Venäläisiin kohdistuvasta median manipulaatiosta vai onko Putinista löydettävissä karismaattisia ominaisuuksia?

Seuraajilleen Putin lienee jollakin tapaa karismaattinen hahmo, josta tehdään T-paitoja, mukeja ja taidenäyttelyitä, mutta kokevatko kriittisesti Putiniin suhtautuvat vieraan maan upseerit häntä millään tavoin karismaattisena? Mikäli kriittiset tarkkailijat löytävät karismaattisia ominaisuuksia kohdehenkilöstä, tällöin voitaneen olettaa olevamme henkilön todellisen tai hänestä luodun imagotuotteen karismaattisuuden ytimessä. Olipa kyse todellisen henkilön tai imagotuotteen ominaisuuksista, on kyse koetusta karismasta, joka pohjautuu mielikuviin. Tämä asetelma sai aikaan kipinän tämän tutkimuksen tekemiselle.

1.2. Tutkimuksen motiivit

Maanpuolustuskorkeakoulussa ei ole tutkittu paljon karismaattisuutta. Tämä on tosi, mikäli karisman tutkimusta verrataan Puolustusvoimien käyttämään syväjohtamisen malliin. Yliluutnantti Sandströmin Pro Gradu tutkielman mukaan MPKK:n kirjastojärjestelmästä löytyi sanalle karisma ainoastaan kuusi viitettä siinä missä syväjohtamiselle 89 viitettä (Sandström, 2018, 2). Tässä tutkimuksessa vastaavalla haulla syväjohtamiselle löytyi 184 viitettä ja karismalle kahdeksan viitettä (MPKK finna, 7.1.2019 klo 14.43 ja klo 14.44). Sotilasjohtamisen kannalta on tärkeää laajentaa johtamisen tutkimusta sotilasyhteisössä muihinkin, kuin virallisesti hyväksytyihin ja Puolustusvoimissa käyttöön otettuihin malleihin. Karismaattisuus on toki osa syväjohtajakoulutuksen pohjalla vaikuttavan transformationaalisen johtajuuden mallia, mutta itse termiä ei mallin sotilasversiossa ole näkyvillä. Olemassa olevan tutkimuksen vähyys Maanpuolustuskorkeakoulussa oli yksi motiivi, minkä vuoksi päädyin tutkimaan juuri karismaattisuutta. Tätä tutkimusta tehtäessä Maanpuolustuskorkeakoulussa oli käynnissä muutamia muita karismaan ja karismaattisuuteen liittyviä tutkimuksia eri opintotasoilla.

Tällä tutkimuksella pyritään myös laajentamaan ymmärrystä kaukokarismasta osana johtamisen tutkimusta. Esimerkiksi Gary Yukl toivoo lisää tutkimuksia siitä kuinka etäisyys vaikuttaa karismaattisuuden attribuointiin (Yukl 2013, 307). Tämä tutkimus antaa yhden näkökulman kaukokarisman kokemisesta Congerin ja Kanungon mallin mukaisiin attribuutteihin sidottuna.

Kun päädyin tekemään tutkimusta karismaattisuudesta, päädyin Vladimir Putiniin tutkimuksen kohdehenkilönä. Putinissa yhdistyy omille kannattajilleen karismaattinen johtaja ja useille muille tarkastelijoille eettisesti kyseenalainen johtaja. Vallan käyttö omiin tarkoitukseen on osa karismaattisen käyttäytymisen mahdollisista varjopuolista (Conger & Kanungo 1998, 211-212). Putinia tutkiessa voisi olettaa löytävänsä karismaattisuuteen liittyviä tulkintoja ja eettisiä ristiriitoja.

Venäjällä valtion johtaminen henkilöityy vahvasti presidenttiin (US Intelligence Community 2018, 23-24). Tämän vuoksi Venäjän valtion johtajan tuntemuksen lisääminen tutkimuksen kautta edistää myös ymmärrystä Venäjän valtion toiminnasta. Tutkimuksella pyritään edistämään johtamisen tutkimuksen lisäksi Maanpuolustuskorkeakoulun Venäjätuntemusta ja -tutkimusta.

Karismaattisen johtajan vaikutus toimintaympäristössään perustuu kannattajien johtajalle antamaan valtaan. Demokraattisessa prosessissa kannattajat antavat johtajalleen valtuutuksen äänestämällä hänet johtajan asemaan. Tähän asemaan hänet valitaan äänestäjien johtajasta luomien mielikuvien perusteella. Näin mielikuvat ohjaavat toimintaamme ja päätyvät muokkaamaan todellisuuttamme (Saariluoma, Kamppinen & Hautamäki 2001, 42). Tämän vuoksi on tärkeä tutkia mielikuvia ja pyrkiä ymmärtämään niiden merkitystä todellisuuden muokkajina.

Vaikka tutkimuksessa ei tutkittu Putinia koskevan viestinnän tarkoituksellisuutta tai kohdistamista, sillä pystytään kuitenkin tarjoamaan lisätietoa informaatiovaikuttamisen soveltavaa tutkimusta varten. Tutkimuksessa mitataan karismaattisuuden silmin Putinia koskevan viestinnän kokonaisvaikutusta kyselyn vastaajissa. Tämä kertoo informaatioympäristön tuottaman mielikuvan tutkimushetkellä ja tarjoaa myös yhden metodologisen vaihtoehdon vaikutusten tutkimiseen kohdeyleisössä.

Suurin tutkimuksen motiiviin liittyvä tekijä oli kuitenkin tutkijan oma mielenkiinto laajentaa tietämystään karismaattisuuden ilmiöstä ja syventää käsitystä Vladimir Putinista Venäjän valtion johtajana.

1.3. Tutkimuksen tarkoitus ja kuvaus

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää voivatko kriittiset tarkkailijat kokea kohdehenkilöä, johon heillä ei ole seuraajasuhdetta, ja josta heillä on pääosin negatiivinen mielikuva, karismaattiseksi. Tutkimuksella selvitettiin mitä karismaattiseen johtajuuteen liittyviä ominaisuuksia ja mielikuvia kyselyyn vastanneet oppilasupseerit liittivät Vladimir Putiniin. Tutkimus tarkasteli pääkysymyksenään sitä, että löydetäänkö Vladimir Putista karismaattisen johtajan ominaisuuksia ja minkälaisia mielikuvia Putinin karismaattiseksi kuvatusta esiintymisestä syntyy. Tutkimus perustui hypoteeseille, joiden paikkaansa pitävyyttä pyrittiin selvittämään.

Tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella karismaattisuutta ensisijaisesti johtamisen näkökulmasta. Kyseessä oli tutkimus karismaattisuudesta informaatioaikana, informaatioympäristö toimii tutkimuksessa kontekstina mielikuvien rakentamiselle, koska tutkimuksen liittyvään kyselyyn vastanneilla ihmisillä ei ollut henkilökohtaista kokemusta kohdehenkilöstä. Tutkimuksen kohteena olivat presidentti Vladimir Putinista eri medioiden välityksellä syntyneet karismaattisuuden mielikuvat. Tutkimuksessa mielikuvat toimivat koetun karismaattisuuden alustana.

Tutkimus oli kuvaava kvantitatiivinen poikittaistutkimus ja tutkimukseen liittyvään kyselyyn vastanneet ihmiset olivat Maanpuolustuskorkeakoulun eri-ikäisiä ja kurssitasoisia oppilasupseereita. Tutkimuksessa pyrittiin ensisijaisesti mittaamaan ja kuvaamaan karismaattisuutta Putinin mediavälitteisessä persoonassa, eikä selittämään syitä siihen miksi Putin koetaan karismaattisena.

Tutkimusta tehtäessä perehdyttiin eri tieteenalojen käsityksiin karismasta, mielikuvista sekä Putinista. Lähteinä käytettiin eri tieteenalojen julkaisuja ja poikkitieteellinen näkökulma huomioitiin tietoisesti, koska tutkimuksen aihetta tutkitaan ja pystytään tutkimaan hyvin useiden tieteenalojen keinoin.

Perusjoukkona tutkimuksen empiirisessä osassa käytettiin Maanpuolustuskorkeakoulun oppilasupseereja eri opintotasoilta. Tällöin tutkimuksen kohteena ei ollut perinteinen johtaja - seuraaja välinen suhde, vaan vieraan johtajan ja kriittisen tarkkailijan välinen suhde. Tutkija uskoi oppilasupseereiden omakohtaisen kokemuksen johtamisesta ja johdetuksi tulemisesta antavan syvyyttä Putinin karismaattisuuden arvioinnissa.

1.4. Tutkimuksen rajaus

Alkuperäistä, ”Karismaattisuus informaatioajassa”, aihetta lähdettiin rajaamaan siten, että informaatioaika ilmeni tutkimuksessa viitekehyksenä ja ympäristönä, jossa mielikuva tutkimuksen kohteena olevasta henkilöstä on syntynyt eri medioiden välityksellä. Informaatioaika ei sinänsä ollut pääosassa tässä tutkimuksessa ja karismaattisuuden ilmiötä tarkkailtiin ennen kaikkea informaatioajan luomassa informaatioympäristössä. Mikäli informaatioaika olisi nostettu keskiöön, olisi jouduttu tutkimaan kahta erilaista ilmiötä ja tutkimus olisi laajentunut liikaa.

Informaatioympäristöön ja mielikuvien tuottamiseen liittyy aina mahdollisuus siitä että ihmisiin on kohdistettu informaatiovaikuttamista. Vaikka kyselyyn vastanneiden mielikuvia on voinut muokata informaatiovaikuttaminen, tällä tutkimuksella ei pyritty selvittämään vaikutuksen tarkoituksellisuutta. Informaatiovaikuttamisen vaikutusten ja tarkoituksellisuuden erotteleminen olemassa olevista mielikuvista on vaikeaa ja vaatisi täysin oman tutkimuksensa. Tutkimuksessa ei kuitenkaan voitu täysin sivuttaa aihetta ja sitä käsiteltiin tutkimuksen käsitteisiin ja presidentti Putiniin liittyen.

Karismaattisuus tai karismaattinen johtajuus oli rajattu Venäjän presidentti Vladimir Putiniin henkilöön. Kohdistamalla mittaaminen yhteen henkilöön pystyttiin tarkastelemaan ilmiötä syvällisemmin kuin tarkastelemalla useita henkilöitä. Karismaattisuuden ilmeneminen oli rajattu kohdehenkilöön liitettäviin mielikuviiin ja karismaattisuuden ilmenemistä mitattiin henkilöistä luoduista mielikuvista.

Karismaattisuutta rajattiin karismaattiseen johtamiseen ja johtajaan liitettäviin ominaisuuksiin tai piirteisiin, joiden ilmenemistä tutkimuksessa selvitettiin. Tarkkailu oli rajattu pääosin koetun karismaattisuuden attribuutteihin ja mielikuviiin kohdehenkilön karismaattisesta esiintymisestä. Tällä rajaamisella kyettiin valitsemaan tutkimukselle selkeä teoreettinen viitekehys. Vaikka tutkimuksessa kuvattiin kyselyyn vastanneiden henkilöiden asenteita ja suhtautumista kohdehenkilöön, siinä ei syvennyttyä tutkimaan kohdehenkilön ja vastaajien välistä vuorovaikutussuhdetta. Vuorovaikutussuhdetta ei ollut mielekästä tutkia, koska tutkimuksen vastaajat eivät kuuluneet kohdehenkilön suoranaisiin seuraajiin ja koska vuorovaikutussuhteen tarkkailu vaatisi täysin oman tutkimuksensa.

Tutkimuksen empiiriseen osioon vastaajat rajattiin sotilaisiin sillä oletuksella, että pääosa sotilaista suhtautuu kriittisesti vieraan valtion päämiehen karismaattisuuteen. Tällä tavoin tarkastelu oli rajattu seuraajasuhteen sijaan kriittisen tarkkailijoiden ja kohdehenkilön väliseen suhteeseen. Rajaamista oli tarkennettu Maanpuolustuskorkeakoulun oppilasupseereihin, jolloin oli kyetty rajaamaan ilmiön tarkkailua upseerien ammattiryhmään. Tämä rajasi vastaajat myös uransa ensimmäisellä puoliskolla oleviin, laajaan informaatioympäristöön kasvaneisiin sotilaisiin. Vastaajat olivat suoritetun rajauksen vuoksi homogeeninen joukko. Ajatuksena oli että tilastollisten poikkeamien kautta pystytään varmemmin todentamaan mahdollinen poikkeaman selittävä tekijä, perusjoukon ollessa homogeeninen. Tutkimus toteutettiin kokonais-tutkimuksena ja kysely lähetettiin kaikille Maanpuolustuskorkeakoulussa opiskeleville oppilasupseereille. Koska tutkimuksella pyrittiin mittaamaan karismaattisuuden vallitsevuutta mitaushetkellä, toteutettiin tutkimus poikittaistutkimuksena (Grönroos 2004, 14).

Tutkimuksen kirjallisuuskatsauksen osa rajoitettiin koskemaan tutkimuksen tärkeimpiä käsitteitä, teoreettista pohjaa ja Vladimir Putinia henkilöinä karismaattisen johtamisen näkökulmasta. Tällä rajauksella pyrittiin rajoittamaan tutkimuksen kokonaisuutta ja antamaan enemmän tilaa empiiriselle osalle. Tutkimuksen empiirisen osan toteutus rajattiin kvantitatiivisiin tutkimusmenetelmin toteutettuun ja tulkittuun kyselyyn.

Kuva 1. Tutkimuksen rajaus.

1.5. Tutkimuksen viitekehys

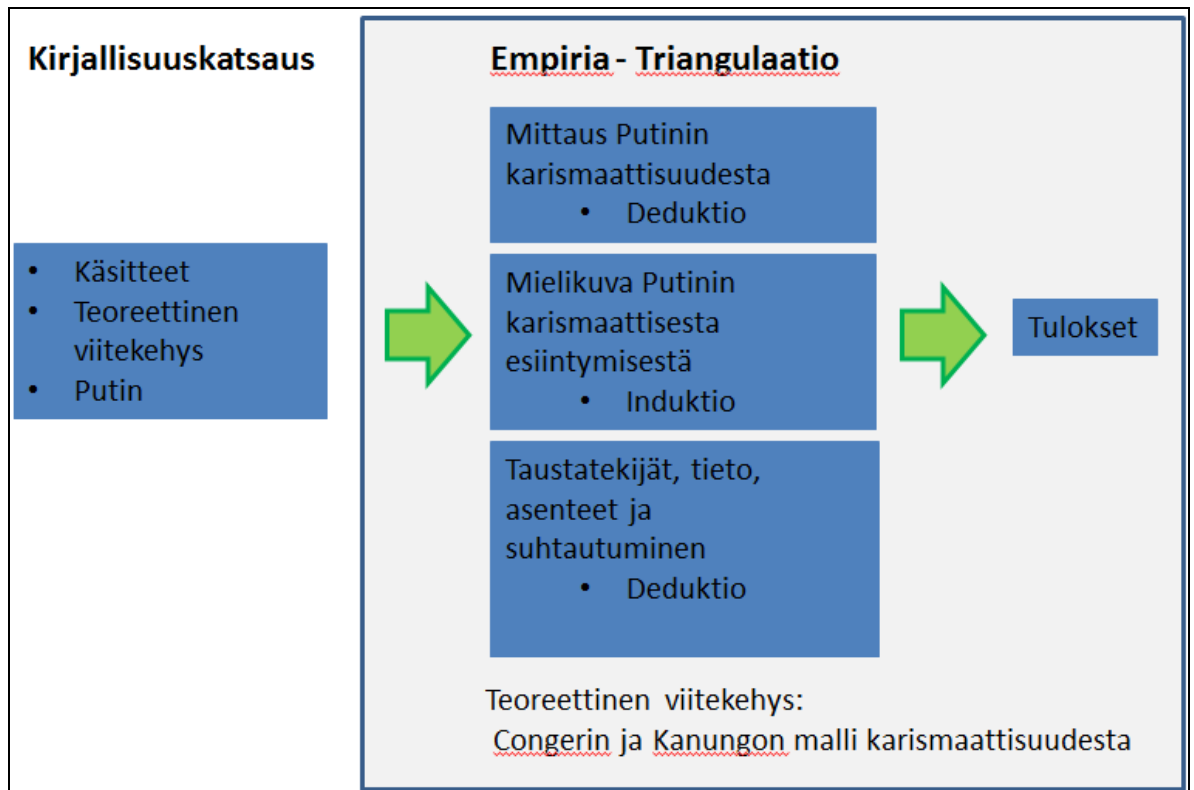
Tutkimus sijoittuu johtamisen viitekehyksessä karismaattisen johtajuuden tutkimiseen. Tutkimuksen teoreettisena viitekehysenä toimi Congerin ja Kanungon käsitys karismaattisesta johtajuudesta.

Tutkimuksen rakenne jakautui kirjallisuuskatsaukseen, empiiriseen osaan ja tuloksiin. Empiirisen osan aineistonhankintamenetelmänä oli kyselylomake ja kirjallisuuskatsauksessa ole-massa olevan kirjallisen aineiston hyödyntäminen.

Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli pohjustaa tutkimuksen aihepiiriä ja valottaa lukijalle hieman mitä tutkimuksen tärkeimmistä aiheista on jo kirjoitettu. Kirjallisuuskatsauksessa tarkasteltiin tärkeimpiä käsitteitä ja karismaattisuutta ilmiönä johtamisen näkökulmasta. Lisäksi kirjallisuuskatsauksessa tarkasteltiin Vladimir Putinia henkilönä ja pyrittiin luoman näkemys siitä, miten karismaattisuus ilmenee häntä kuvaavan kirjallisuuden perusteella. Kirjallisuuskatsauksella pyrittiin avaamaan tutkimuksen teoreettista pohjaa ja eri näkemyksiä käsiteltävästä aiheesta.

Tutkimuksen empiirinen osuus toteutettiin määrällisenä kyselytutkimuksena. Tähän päädyttiin, jotta tutkimuksessa pystyttäisiin mahdollisimman objektiivisesti mittaamaan ja kuvaamaan vastaajien käsityksiä tarkasteltavasta ilmiöstä.

Kysely jakautui kolmeen eri osioon. Ensimmäinen osio piti sisällään induktiivisen mittaustavan koetusta karismaattisuudesta. Toinen osio piti sisällään deduktiivisen mittaustavan karismaattiseen esiintymiseen liitetystä mielikuvista. Kolmannessa osiossa kysyttiin vastaajien perustietoja, faktatietoisuutta tutkittavista asioista sekä suhtautumista tutkittaviin asioihin. Induktiivisella ja deduktiivisella tutkimustavalla pyrittiin laajentamaan ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. Kysely toteutettiin metodien triangulaationa.

Kuva 2. Tutkimuksen viitekehys.

1.6. Tutkimusmenetelmät

Tutkimusta suunnitellessa päädyttiin tekemään ei-kokeellinen kuvaileva kyselytutkimus. Eikokeellisessa tutkimuksessa tutkija pidättäytyy vaikuttamasta ilmiöön tai tutkimuksen muuttujiin. Kuvailevalla tutkimuksella voidaan tutkia mm. uskomuksia, asenteita, arvoja ja mielipiteitä, sekä esittää tarkkoja kuvauksia henkilöistä, tapahtumista tai tilanteista. (Nissinen 2002, 57; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 134, 139; Saunders, Lewis & Thornhill 2012, 171, 669). Koska tutkimuksen kohteena olivat vastaajien mielikuvat, todettiin kuvaileva tutkimustapa soveltuvaksi tutkimukseen.

Tässä tutkimuksessa haluttiin mitata Karisman ilmenemistä kohdehenkilössä. Tämän vuoksi tutkimuksen tieteenfilosofiseksi lähtökohdaksi valikoitui realistisen ontologian mukainen ja epistemologialtaan positivistinen lähestymistapa. Realistisen ontologian mukaan todellisuus rakentuu objektiivisesti todettavista asioista (Hirsjärvi ym. 2010, 139).

Kuvaileva tutkimus voi olla menetelmältään joko kvantitatiivista tai kvalitatiivista (Hirsjärvi ym. 2010, 139). Koska lähtökohtana oli mitattavuus, kvantitatiivinen tutkimusote valikoitui tutkimuksen menetelmälliseksi perustaksi.

Putinin karismaattisuuden mittaamisen lisäksi tutkimuksessa haluttiin myös selvittää, minkälainen mielikuva vastaajilla on Putinista hänen esiintyessään karismaattisesti. Tämän vuoksi tutkimusongelmaa päädyttiin lähestymään triangulaation kautta. Triangulaatiossa toisiaan täydentävät näkökulmat parantavat luotettavuutta (Nissinen 2002, 67; Hirsjärvi ym. 2010, 233; Saunders ym.2012, 683). Tämän seurauksena tutkimus toteutettiin monimetodisena kvantitatiivisena tutkimuksena, jonka aineiston keräämisessä käytettiin sekä deduktiivista, että induktiivista lähestymistapaa. Deduktiivista ja induktiivista lähestymistapaa käyttämällä pyrittiin saavuttamaan kattava kokonaiskuva vastaajien Putiniin liitetyistä mielikuvista. Menetelmillä täydennettiin toisiaan laajemman käsityksen saamiseksi tutkittavasta asiasta.

Kyselyn ensimmäisen osion strukturoidulla kysymysten asettelulla pyrittiin mittaamaan vastaajien mielikuvia Putinin karismaattiseksi kuvatusta esiintymisestä. Kysely oli tutkijan laatima. Kyselyn teoreettisena taustana oli eläytymismenetelmä ja siihen liittyvän kehyskertomuksen periaatteen käyttäminen. Eläytymismenetelmää käytetään yleensä kvalitatiivisen aineiston tiedonhankintamenetelmänä kokeellisessa tutkimuksessa, jossa tutkija vaikuttaa kyselyn muuttujiin. Menetelmää käyttämällä voidaan nähdä miten ihmiset ajattelevat asioista. Menetelmässä vastaajat eläytyvät kehyskertomukseen ja kirjoittavat kuvitteellisen tarinan kertomukseen liittyen. Koska menetelmällä ei saada suoraan tietoa vastaajien omista käsityksistä, vaan siitä mitä ilmiö voisi olla, se ei soveltunut sellaisenaan tutkimukseen. (Eskola, Mäenpää & Wallin 2017, 166-170)

Koska mittauksen kohteena oli mielikuva Putinin karismaattisuudesta ja lähtökohtana mitattavuus, kyselystä tehtiin strukturoitu. Kyselyssä ei kirjoitettu tarinaa, vaan vastaajat kirjasivat ylös Putinin karismaattiseen esiintymiseen liittyviä mielikuvaan. Kyselystä saatu aineisto tulkittiin kvantitatiivisin menetelmin. Tavoitteena oli selvittää millainen mielikuva vastaajilla on Vladimir Putinista karismaattiseen esiintymiseen liittyen ja minkälaiseen kontekstiin esiintyminen liitettiin. Tällä pyrittiin selvittämään minkälaiseen informaatioympäristön mediatodellisuuden mielikuvat kytkeytyvät.

Kyselyn toisen osion väittämät muodostuivat karismaattisuuteen liitetystä ominaisuuksista. Väittämät liittyivät teoreettisen kehyksen summamuuttujiin. Kyselynä käytettiin Congerin ja Kanungon karismaattisen johtajuuden mittauskyselyä, Conger Kanungo Scale of Charismatic Leadership (CKS) (Conger ym. 1998, 94). Tuloksia tulkittiin kvantitatiivisin menetelmin. Congerin ja Kanungon karismaattisuuteen liittyvä teoria toimi kyselyn runkona, tavallaan haravana, jolla todennettiin Putinin karismaattisten ominaisuuksien ilmenemistä vastaajien mielikuvien perusteella.

Kyselyn kolmannessa osiossa selvitettiin vastaajien taustamuuttujia, kokemuksia, tietämystä, asenteita ja suhtautumista tutkimuksen tiedonintresseihin. Kolmannen osion tuloksia käytettiin kuvaamaan otosta kvantitatiivisesti ja vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Lisäksi kolmannen osion tuloksia käytettiin myös kyselyn toisen osion kanssa tilastollisia yhteyksiä etsittäessä.

1.7. Tutkimuksen hypoteesit ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen hypoteesit ja niistä johdetut tutkimuskysymykset ovat:

Päähypoteesi: kriittiset tarkkailijat löytävät Vladimir Putista karismaattisen johtajan ominaisuuksia.

- Päättökysymys: löydetäänkö Vladimir Putista karismaattisen johtajan ominaisuuksia ja minkälaisia mielikuvia Putinin karismaattiseksi kuvatusta esiintymisestä syntyy?
- 1) Hypoteesi: pääosa vastaajista suhtautuu Putiniin ja hänen toimiinsa kriittisesti, asennoituu häneen negatiivisesti ja kokemukset Putinista Venäjän johtajana ovat pääosin negatiivisia.
 - Onko vastaajien suhtautuminen Putiniin ja hänen toimiinsa kriittistä?
 - Onko vastaajien asennoituminen Putiniin negatiivista?
 - Ovatko vastaajien kokemukset Putinista maansa johtajana negatiivisia?
 - 2) Hypoteesi: Putin koetaan vastaajien mielestä eettisesti ristiriitaisena henkilönä, hän hakee sekä Venäjän valtion että omaa etuaan johtajana toimiessaan.
 - Tavoitteleeko Putin henkilökohtaista hyötyä valtionjohtajana toimiessaan?

- Tavoitteleeko Putin Venäjän valtion hyötyä valtionjohtajana toimiessaan?
- 3) Hypoteesi: Putinin karismaattisuutta mittaavasta CKS kyselystä on löydettävissä karismaattisia ominaisuuksia ja vastaajaryhmien välillä on tilastollisia eroavaisuuksia.
- Minkälainen on Putinin karismaattisuutta kuvaava profiili?
 - Mitkä seikat selittävät tilastollisesti eroavuuksia vastaajien taustatietoja tarkastellessa?
- 4) Hypoteesi: otoksen keskimääräinen mielikuva Putinin karismaattisesta esiintymisestä on mahdollista selvittää.
- Minkälaisia mielikuvia Putinin karismaattiseksi kuvatusta esiintymisestä syntyy?
 - Missä Putin esiintyy vastaajien mielikuvissa?
 - Missä tilaisuudessa Putin esiintyy vastaajien mielikuvissa?
 - Miltä Putin näyttää vastaajien mielikuvissa?
 - Miten Putin esiintyy vastaajien mielikuvissa?
 - Mistä aiheista Putin puhuu vastaajien mielikuvissa?
 - Mitä tunteita Putin seuraajissaan herättää vastaajien mielikuvissa?

1.8. Käsitteet: informaatioympäristö, mielikuvat ja informaatiovaikuttaminen

Tässä alaluvussa kuvataan tutkimuksen liittyviä käsitteitä. Informaatioympäristö toimi tutkimuksessa karismaattisuuden ilmenemisen viitekehyksenä. Vastaavasti mielikuvat toimivat tutkimuksessa karismaattisuuden ilmenemisen alustana. Informaatiovaikuttaminen sitoo ilmiönä nämä kaksi käsitettä toisiinsa. Karismaattisuus oli tutkimuksen tärkein käsite ja siihen perehdytään toisessa luvussa tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä.

Jatkuvasti verkostoituva ja teknologisoituva yhteiskuntamme siirtyy ihmiskeskeisestä toiminnasta etenevässä määrin kohti tietoverkkojen kautta toimivia applikaatioiden, päätelaitetyökentelyn, automaation ja keinoälyn ympäristöjä. Informaatioaika ottaa valtaa teollisen vallankumouksen luomalta toimintaympäristöltä. Fyysisen kohtausympäristön lisäksi ihmiset kohtaavat ja ovat tavoitettavissa sähköisissä verkoissa ja sosiaalisissa medioissa. (Castells 2010, xvii)

Ihmisten välisen suoran vuorovaikutuksen väheneminen ja sähköisen verkon kohtausympäristö mahdollistavat entistä paremmin vaikuttamisen ihmisten mielikuviin muista ihmisistä, ilmiöistä ja asioista. Media on muuttunut informaatioympäristön muutoksen mukana ja internetin välityksellä tapahtuva viestintä on vienyt osuutta perinteisiltä medioilta kuten sanomalehdiltä, radiolta ja televisiolta (Castells 2010, xvii).

Tutkimusten mukaan internetin ja sosiaalisen median käyttö on arkipäivää nykynuorille varhaisista lapsuusvuosista lähtien (Castells 2010, xvii; Roivainen 2018). Vuonna 1987 television katseluun Suomessa käytettiin keskimäärin 1h ja 52 minuuttia vuorokaudessa (Uimonen & Ikävalko 1996, 14). Vastaava luku yli neljävuotiaista katsojista oli vuonna 2018 2h 45 minuuttia (Finnpanel, 9.1.2019 klo 14.45). Huomattavaa katseluajan kasvamisen lisäksi on se, että vuoden 1987 jälkeen on syntynyt uusi informaatioympäristön osa, internet, jonka parissa aikaa vietetään television katselemisen lisäksi. Tämän perusteella median kulutuksen voi arvioida kasvaneen kokonaisuutena.

Siinä missä perinteisillä medioilla välitetty viesti käy läpi journalistisen seulan ja toimittajilta vaaditaan lähtökohtaisesti journalististen eettisten sääntöjen noudattamista, internetin eri alustoilla toimivissa palveluissa voi viestiä miltei vapaasti. Tämän perusteella voi siis olettaa, että tänään syntyvä ihminen on mediasisältöjen kautta informaatiovaikutuksen alaisena aikaisemmin ja kumulatiivisesti enemmän, kuin vaikkapa hänen vanhempansa ovat olleet. Informaatioympäristön voidaan todeta laajenneen ja sen merkityksen voi olettaa kasvaneen ja kasvavan tulevaisuudessa mielikuvien tuottajana ja muokkaajana.

Nykyisin ihmiset osallistuvat itse aktiivisesti informaatioympäristönsä muokkaamiseen. Sosiaalisissa medioissa kerrotaan ja välitetään omia, sekä muiden mielipiteitä erilaisista asioista. Muiden ihmisten ajatuksia, artikkeleita, kuvia, videoita ja muita mediasisältöjä putkahtaa sosiaalisen median palveluihin jatkuvasti. Olipa kyseessä itseä tai muita koskevista päivityksistä, on tällöin kyse myös viestinnästä ja mielikuvien luomisesta, omalla tavallaan siis informaatiovaikuttamisesta valitussa informaatioympäristöissä. Sosiaalisen median toimintaan osallistumisen voi päätellä olevan informaatiolla vaikuttamista, joka voi olla tarkoituksellista tai tarkoituksetonta.

Ihmisellä voi olla olemassa itsestään useita digipersonia erilaisilla applikaatioalustoilla. Henkilön digipersonat voivat olla hyvin erilaisia applikaatiosta riippuen, esimerkiksi Facebookia tarkkailemalla henkilö voi vaikuttaa täysin erilaiselta kuin vaikkapa Tinderiä tai Instagramia seuraamalla. Tämän seurauksena voi päätellä, että informaatioympäristössä esiintyvät digipersonat eivät vastaa täysin todellisuutta, tai että nämä persoonat edustavat ainoastaan niitä puolia, joita digipersonan omistaja haluaa muiden näkevän. Digipersonia voidaan käyttää keinona mielikuvien ja mielipiteiden muokkaamisessa. Esimerkiksi poliitikon digipersona tuskin pyrkii tuomaan esiin negatiivisia asioita itsestään tai edustamistaan asioista.

Yhdysvaltojen asevoimien informaatio-operaatioita käsittelevä julkaisu, Joint Publication 3-13, kuvaa informaatioympäristöä yhdistelmäksi yksilöitä, organisaatioita ja järjestelmiä, jotka keräävät, prosessoivat, levittävät informaatiota, tai toimivat informaation pohjalta. Julkaisu jakaa ympäristön kolmeen toisiinsa vuorovaikutuksessa olevaan ulottuvuuteen; fyysiseen, informaationaaliseen ja kognitiiviseen ulottuvuuteen. Fyysinen ulottuvuus koostuu johtamisjärjestelmistä, päätöksiä tekevistä ihmisistä ja toimintaa tukevista järjestelmistä. Informaationaalinen ulottuvuus määrittää missä ja milloin informaatiota kerätään, käsitellään, säilötään, levitetään ja suojataan. Kognitiivinen ulottuvuus ohjaa informaatiota lähettävien ja vastaanottavien, siihen reagoivien ja sen pohjalta toimivien mieliä. (Joint Publication 3-13 2012, ix-x) Huhtinen käsittää informaatioympäristöä samalla tavalla ja tiivistää ajatusta informaatioympäristöstä reaalisena ja käsitteellisenä tilana, jossa informaatiota vastaanotetaan, käsitellään ja välitetään (Huhtinen 2010).

Joint Publication 3-13 mukaan määritetyn informaatioympäristön voi kuvauksen perusteella jakaa myös toimijoihin ja toimintaan. Toimijoita ovat yksilöt, organisaatiot ja järjestelmät. Toimintoja ovat informaation kerääminen, prosessointi, levittäminen ja sen pohjalta toimiminen. Huomattavaa kuvauksessa on se, että informaatioympäristön toimijat ja toiminta ovat termeinä aktiivisia. Tämä johtaa päättelyssä siihen, että informaatioympäristö on olemukseltaan aktiivinen ja muuttuva eikä niinkään staattinen ja pysyvä ympäristö.

Vaikka informaatiolla ei abstraktina käsitteenä ole rajoja, informaatioympäristöllä niitä kuitenkin on olemassa (Flyktman 2017, 16-17). Flyktmanin mukaan informaatioympäristölle on ominaista vuorovaikutus ja informaation virtaaminen ihmisten sekä informaatioympäristön välillä. Sille on ominaista jakautuminen toisiinsa osittain yhteydessä oleviin alueellisiin ympäristöihin. Ympäristöjä erottaa toisistaan teknologia, kielimuuri, kognitiiviset kyvyt, kulttuuri ja median toimitukselliset valinnat. (Flyktman 2017, 17)

Tässä tutkimuksessa informaatioympäristö ymmärretään yksilöä ympäröivänä rajattuna ympäristönä, jossa informaatio on osin rakentunut informaatioteknologian alustoille, joka on vuorovaikutuksessa yksilöihin ja joka on luonteeltaan aktiivinen sekä alati muuttuva.

Informaatioympäristöllä on merkittävä rooli mielikuvien luomisessa ja siksi se on valikoitunut tutkimuksen suureksi viitekehyykseksi, jossa Putinin karismaattisuuden ilmenemistä tutkitaan.

Käsityksemme ympäröivästä todellisuudesta perustuu mielikuviin. Pystymme käsittelemään mielissämme asioita, jotka eivät ole konkreettisesti havaintojemme piirissä. Pystymme jokainen kuvittelemaan mielessämme kultaisen lehmän, vaihtamaan sen värin hopeiseksi ja pyörittämään sitä ympäri kolmiulotteisesti vaikka emme olisi koskaan kultaista tai hopeista lehmää todellisuudessa tavanneetkaan (Neisser 1982, 110, 122-123; Brattico & Lappi 2008, 1). Vaikka esimerkissä käytetään konkreettista eläimeen liittyvä sana, lehmä, Bratticon ja Lappin mukaan myös abstraktit käsitteet elävät mielissämme mielikuvien ja havaintojen kanssa. Konkreettisiin mielikuviin liittyy usein abstrakti, tulkinnallinen elementti ja mielikuvia tutkitessa kannattaa painottaa niiden käsitteellistä ulottuvuutta. (Brattico ym. 2008, 1-4.) Karismaattisuuden ilmenemisessä kyse on seuraajien johtajaan liittämistä mielikuvista.

Jokainen yksilö voi ymmärtää karisman ja karismaattisuuden eri tavoilla. Kognitiivisesta näkökulmasta tarkastellen:

”havaintomielikuvia syntyy kun ajattelu ja muistitoiminnot (re)konstruoivat havainnonkaltaisia tietiedustuksia eli representaatioita” (Brattico ym., 2.).

Mielikuvien muodostuminen on käsitteellisen ajattelun tulosta, joka on ihmiselle ominainen piirre (Rope & Mether 2001, 42). Mieleemme altistuvat jatkuvasti erilaisille aistimuksille ja havainnoille joista myöhemmin tarpeelliseksi koettu informaatio jää muistiimme. Osaamme palauttaa mieliimme havaintoja, näitä havainnon kaltaisia elämyksiä tai representaatioita, joita kutsumme mielikuviksi. Tulkitsemme todellisuutta käsitteiden, havaintojen ja mielikuvien kautta. (Brattico ym., 1-4.) Näin mielikuvamme ohjaavat osaltaan toimintaamme (Saariluoma ym. 2001, 42).

Mielikuvat ovat yksilöille henkilökohtaisia ja ne rakentuvat Isohookanan mukaan tietojemme, tarpeidemme, arvojemme, havaintojemme, ennakkoluulojemme ja asenteidemme sekä kokemustemme varaan. (Isohookana 2007, 19-20) Ropen ja Metherin mukaan mielikuvien muodostumiseen vaikuttavat ihmisen persoonallisuus, arvot, normit, kulttuuri ja oppiminen (Rope ym. 2001, 46–60). Mielikuvamme eivät näin ollen ole objektiivisia, saati samanlaisia. Mielikuvat muuttuvat hitaasti ja patoamisteorian mukaan siihen tarvitaan pitkällä aikavälillä tarpeeksi signaaleja, jotka eivät vastaa aikaisempaa käsitystä asiasta. (Mertala 2013, 40)

Mielikuvat ymmärretään tässä tutkimuksessa yksilön henkilökohtaisiksi kognitiivisiksi representaatioiksi todellisuudesta, jotka pohjautuvat yksilön synnynnäisiin ja hankittuihin ominaisuuksiin, sekä yksilön luomiin havaintoihin, käsitteisiin ja kokemuksiin todellisuudesta.

Ihmisten mielikuviin pystytään ja pyritään vaikuttamaan. Mielikuvien kautta pystytään vaikuttamaan ihmisten mielipiteisiin ja käyttäytymiseen. Pehmeän voiman käsitteen mukaan muihin valtioihin kyetään vaikuttamaan kulttuuristen ja informaationaalisten kanavien kautta. (Armistead 2010, 27) Perinteisissä medioissa käytettyjen psykologisten operaatioiden rinnalle on noussut ihmisten sosiaalinen kontrollointi internetin välityksellä (Huhtinen 2009, 91). Esimerkiksi Yhdysvaltojen tiedustelupalvelujen yhteistyönä laaditun Intelligence Community Assessmentin raportin mukaan Putin käski vaikuttamaan vuoden 2018 yhdysvaltojen presidentinvaaleihin Donald Trumpin eduksi. Tämä tapahtui saattamalla Hillary Clintonia huonoon valoon ja pyrkimällä syömään hänen uskottavuuttaan. (Intelligence Community Assessment 2017, ii, 1-2) Mielikuviin vaikuttamalla vaikutettiin ihmisten mielipiteisiin ja lopulta äänestyskäyttäytymiseen. Toisaalta, vaikka Donald Trump tuli valituksi, on vaikea faktuaalisesti osoittaa kuinka paljon apua, tai kuinka merkittävä rooli Venäjän vaikuttamisella oli lopputuloksen kannalta.

Mielipiteisiin vaikuttamiselle on ollut historiallisesti useita erilaisia nimityksiä ja tarkoituseriä. Esimerkiksi nykyisin tuttu termi ”propaganda” syntyi jo 1600-luvulla paavi Gregorius XV:n kardinaalien neuvostosta (Congregatio de Propaganda Fide) jonka tehtävänä oli levittää katolisen uskon sanomaa Euroopan ulkopuolelle (Halonen 2005, 11; Sirén 2011, 201). Liljegrénin mukaan jo Aleksanteri suurella oli propagandatarkoitusta varten ministeri ja erillinen yksikkö (Sirén 2011, 201). Muita historiallisia tai myyttisiä henkilöitä, jotka ovat joko käyttäneet tai kuvanneet propagandaa ovat muun muassa Sun Tsu, Julius Caesar, Macchiavelli ja Napoleon (Halonen 2005,11-13). Pynnöniemen ja Rázcin mukaan Venäjällä on Neuvostoliiton propagandan käytön historiaan perustuva tapa käyttää koodisanoja ja narratiiveja, joita on käytetty esimerkiksi Ukrainan sotaan liittyen. (Pynnöniemi & Rázc 2016, 69-73) Historialliselta kannalta tarkasteltuna ensimmäisenä mediasotana voidaan Ulrich Kellerin mukaan pitää vuonna 1852 alkanutta Krimin sota. (Hoskins & O’Loughlin 2010, 3)

Suomessa kansalaisten mielipiteisiin vaikuttamisesta käytetään termiä informaatiovaikuttaminen. Jyväskylän yliopiston ja Maanpuolustusyhdistyksen julkaiseman kansantajuuden oppaan mukaan informaatiovaikuttaminen on informaation sisältöön, kulkuun ja tätä kautta tapahtumasarjan lopputulokseen vaikuttamista. Oppaan mukaan tavoitteena voi olla kansalaisten mielipiteiden muokkaaminen. (Lönnqvist & Moilanen 2017, 8) Esimerkiksi Yhdysvaltojen asevoimissa informaatio-operaatiot nähdään kiinteänä osana sotilaallista toimintaa (Joint Publication 3-13 2012, ix).

Sanastokeskuksen julkaiseman, turvallisuuskomitean toimeksiantaman ja huoltovarmuuskeskuksen kustantaman kyberturvallisuuden sanaston mukaan informaatiovaikuttamista on:

”toiminta, jossa informaatiota tuottamalla, muokkaamalla tai sen saatavuutta rajoittamalla muutetaan kohteen käsityksiä tai toimintaa informaatio- ja mielipideympäristön kautta”.

Julkaisun mukaan termien käyttö englanninkielessä ei ole vakiintunutta. Siinä missä suomessa pyritään tekemään ero informaationsodankäynnin ja -vaikuttamisen välillä, englanninkielisessä maailmassa käytetään termejä "information warfare" ja "information war". (Sanastokeskus TSK ry 2018, 29)

Tietoisesti mielikuvaa luotaessa pyritään ensisijaisesti vaikuttamaan kohdeyleisöön, jolta hyötyä oletetaan saatavan (Rope & Vahvaselkä 1992, s.62-63). Liike-elämä pyrkii luomaan meillemme päivittäin mielikuvia tuotteistaan myynnin edistämiseksi ja poliitikot pyrkivät vaikuttamaan äänestyskäyttäytymiseemme sekä mielipiteisiimme tullakseen valituiksi päättäviin asemiin. Presidentti Vladimir Putinin tärkeimpänä kohdeyleisönä voi olettaa olevan Venäjän kansalaiset, joilta hän saa legitimitetin työhönsä Venäjän valtion johdossa. Presidentti Vladimir Putinin julkisuuskuva, kuten kenenkään muun korkean tason poliitikon, ei ole täysin vapaasti syntynyt, vaan sitä on pyritty tietoisesti rakentamaan. Kohdeyleisön ohella mielikuvia muodostavat myös kohdeyleisön ulkopuoliset yksilöt ja heille viestintä saattaa näyttäytyä eri tavalla. Esimerkiksi psykologisissa operaatioissa kohderyhmät voidaan jakaa välittömiin, välillisiin ja tahattomiin kohderyhmiin (Simola 2018, 171).

Tähän tutkimukseen osallistuneen perusjoukon voidaan olettaa altistuneen erilaisille informaatiovaikuttamisen yrityksille elämänsä aikana. Tämän tutkimuksen aiheeseen liittyen on todennäköistä, että perusjoukko on altistunut niin Putinia tukevien, kuin häntä vastustavien tahojen informaatiovaikuttamisyrityksille.

Tässä tutkimuksessa informaatiovaikuttaminen ymmärretään tarkoitushakuisena kohdeyleisön informaatioympäristöön vaikuttamisena, jolla pyritään edistämään informaatiovaikuttajan asettamien tavoitteiden saavuttamista kohdeyleisön käyttäytymisen ja valintojen kautta.

2. TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Karismaattisuus on tärkein tässä tutkimuksessa ilmenevistä käsitteistä. Tässä alaluvussa tarkastellaan karismaattisuuden käsitettä yleisesti, sekä tarkemmin tutkijoiden Conger ja Kanungo luomaa mallia karismaattisuudesta. Congerin ja Kanungon malli karismaattisuudesta toimii tutkimuksen empiirisen osan teoreettisena viitekehyksenä, ja heidän luomaansa karismaattisuuden mittaamismenetelmää käytetään tutkimuksen empiirisessä osassa.

2.1. Karismaattisuus

Karisma ja karismaattisuus on paljon tutkittu, mutta edelleen ajankohtainen aihe useiden eri ihmistieteiden saralla. Alun perin uskonnollisesta kontekstista tunnettu ilmiö on laajentanut piiriään poikkitieteellisesti ainakin sosiologien, psykologien ja johtajien mielenkiinnon kohteeksi (Takala 2013, 3-4, 13-18).

Karismaattiset henkilöt tuntuvat kiehtovan ihmisiä. Useilla ihmisillä on kokemuksia esimerkiksi rock-tähtien, näyttelijöiden tai historiallisten henkilöiden karismaattisuudesta, vaikka nämä ihmiset eivät olisi koskaan heitä tavanneetkaan. Toisaalta useilla ihmisillä saattaa olla kokemuksia myös karismaattisista esimiehistä, työtovereista, tuttavista tai muista tapaamistaan henkilöistä. Tällöin puhutaan lähi- ja kaukokarismasta (Yukl 2013, 306-307). Shamir esittää tutkimustensa valossa, että lähikarismaan liitetään erilaisia piirteitä ja ominaisuuksia kuin kaukokarismaan. Muiden tutkijoiden tekemien jatkotutkimusten valossa tulos on kuitenkin ristiriitainen, ja Yuklin mukaan tutkimusta tältä saralta tarvitaan lisää. (Yukl 2013, 306-307) Tässä tutkimuksessa tutkitaan kaukokarisman ilmenemistä presidentti Vladimir Putinissa.

Historiallisesti tarkasteltuna ”karisma” sanana perustuu kreikankieliseen sanaan, joka tarkoittaa jumalaisesti inspiroitunutta lahjaa. Karisman uskonnollisen kontekstiin liittyvällä ilmaisulla voidaan esimerkiksi tarkoittaa Jumalalta lähtöisin olevaa kykyä suorittaa ihmetekoja, tai kykyä ennustaa tulevaisuutta. (Weber 1968, 47; Yukl 2010, 263) Toisaalta osa karismaan liitettävistä uskonnollisista ominaisuuksista vaikuttaa opiskeltavissa olevilta taidoilta, kuten esimerkiksi opettajan ja johtajan armonlahjat (Takala 2013, 51). Osa tutkijoista on sitä mieltä, että julkisuuden henkilöiden karisma on median aikaan saama ilmiö, johon liittyy käyttäytymisstrategioita ja esiintymisvalmennusta. (Nissinen & Seppälä 2000, 62) Johtamista pragmaattiselta kannalta tarkasteltaessa onkin tärkeää, että karismaan liittyy opittavissa olevat taidot.

Osa johtamisen tutkijoista on kokenut sanan ”karisma” käytön haastavaksi. Esimerkiksi Bernard Bass antaa kolme syytä sille, miksi hän käyttää termiä ”idealisoitu vaikuttaminen” sanan ”karisma” sijaan transformationaalisen johtajuuden mallissaan. Ensimmäinen syy Bassin mukaan on se, että karismalla on laaja-alaisesti eri merkityksiä mediassa ja ihmisten mielissä. Toisena syynä hän pitää sitä, että useissa Euroopan ja Aasian maissa karisma yhdistetään diktaattoreihin ja diktatuuriin. Ja kolmantena syynä hän pitää sitä, että useilla tutkijoilla (esim. Conger ja Kanungo) karismaattisuus pitää sisällään koko transformationaalisen johtajuuden eri ulottuvuudet, siinä missä Bass näkee karismaattisuuden osana näitä ulottuvuuksia. (Bass 1998, 5, 165, 167) Karisma on yksi Bassin ja Avolion transformationaalisen johtamisen neljästä faktorista. (Bass 1998, 5-6; Nissinen, 2004, 173)

Kokonaisuutena voi todeta, että sanaa karisma ei ole vakioitu tutkijoiden piirissä, vaan jokainen tutkija ymmärtää tai selittää sen omalla tavallaan (Takala 2013, 51; Räsänen 2005, 82). Lisäksi on hyvä todeta, että useat tutkijat eivät anna suoraa yksiselitteistä määritettä karismaattisuudelle, vaan tekevät sen kuvaamalla karismaattisuutta esimerkiksi johtajan ominaisuuksien, johtamisen vaikutuksen, johtamisen vuorovaikutuksen, olosuhteiden, psykodynaamisen prosessin ja olosuhteiden kautta.

Nykyiset käsitykset karismaattisesta johtajuudesta perustuvat pääosin yhteen sosiologi Max Weberin luomista auktoriteettityypeistä. Karismaattisuudella Weber ei tarkoittanut muodolliseen auktoriteettiin tai perinteeseen liittyvää johtamisen ilmiötä, vaan johtajan seuraajissaan aiheuttamaan vaikutukseen perustuvaa johtajuutta. Weberin mukaan vallan legitiiminä perustana on korostunut tunnepohjainen sitoutuminen karismaattiseen auktoriteettiin. Lisäksi johtajan henkilökohtaiset ominaisuudet luovat perustan johtajuudelle. (Weber 1968, 46-49; Conger ym. 1998, 12; Yukl 2010, 263; Takala 2013, 4) Johtajan vaikutus seuraajissaan perustuu häneen liitettyihin poikkeuksellisiin ominaisuuksiin (Weber 2013, 1111-1112; Abercombie, Hill & Turner 2006, 49). Sosiaalinen kriisi mahdollistaa johtajan esiin nousemisen radikaalin ja kriisin ratkaisun sisältävän vision kanssa, joka houkuttelee seuraajia uskomaan siihen. Johtajaa aletaan pitää poikkeuksellisena seuraajien havaitessa osittaisia saavutuksia radikaalin vision toteutumisessa. (Yukl 2010, 263; Conger ym. 1998, 12, 22)

Aivan kuten kaikkeen johtajuuteen, myös Karismaan liittyy valta, ei pelkästään yksilön, vaan myös joukon valta. Johtajalla on valtaa seuraajiinsa ja toisaalta joukon valta luo edellytykset karisman esiintymiselle. (Takala 2013, 4) Tällä tavalla tarkasteltuna karismaan liittyy vallan vuorovaikutus johtajan ja seuraajien välillä.

Weberin mukaan karismaan liittyy poikkeuksellista johtajuutta (Weber 1968, xviii; Conger ym. 1998, 12) johon liittyy tunneperäinen suhtautuminen johtajan ja johdettavien välisessä vuorovaikutuksessa (Takala 2013, 4, 16). Karisman tulkintaan liittyy vahvasti myös tarkasteelijan näkökanta (Takala 2013, 13-14). Karismaattinen johtaja voidaan nähdä eettisesti positiivisena tai negatiivisena, riippuen tulkinnasta johtajan motivaation takana (Conger ym. 1998, 211-215; Syrjänen, 2003, 27). Haasteellista on taas luokitella mikä on positiivista ja mikä negatiivista karismaa. Kokonaisuutta voidaan yrittää arvioida esimerkiksi seuraajiin kohdistuvan lopputuloksen ja seuraamusten kautta, tai arvojen ja persoonallisuuden kautta (Yukl 2013, 308-310). Toisen ihailtu karismaattinen ja jopa myyttinen sankarihahmo voi olla toiselle halveksittu ja vihattu kansanmurhiin syyllistynyt rikollinen. Esimerkiksi pääosa ihmisistä ei arvosta Adolf Hitleriä, mutta äärioikeistossa häntä ihannoitetaan edelleen. Karismaattisuuden varjopuolena nähdään esimerkiksi johtajan potentiaali narsismiin ja omien etujen tavoitteluun asemansa vuoksi (Conger ym. 1998, 211-215). Toisen maailmansodan jälkeen osa tutkijoista liitti psykoottisuuden ja persoonallisuushäiriön piirteitä karismaattisiin johtajiin. (Knippenberg & Hogg 2003, 197) Bennisin ja Goldsmithin mukaan karisma liittyy tehokkaan johtamisen lopputulokseen ja ilmenee seuraajien kunnioituksena sekä ihailuna. (Syrjänen, 2003, 27)

Gary Yuklin mukaan karismaattisten johtajien negatiivisia vaikutuksia seuraamusten kannalta tarkasteltuna voivat olla esimerkiksi seuraavat seikat. Johtajan seuraajissaan ihmetystä aiheuttava kunnioitus ja ihailu vähentävät seuraajien tekemiä hyviä esityksiä. Johtajan hyväksynnän hakeminen vähentää seuraajien kriittisyyttä. Seuraajien ihailu johtaa harhoihin johtajan erehtymättömyydestä. Liiallinen itseluottamus ja optimismi sokaisevat johtajan todellisilta vaaroilta. Ongelmien ja epäonnistumisten kieltäminen vähentää organisaation oppimista. Riskialttiit ja suurelliset projektit ovat muita todennäköisempiä epäonnistumaan. Täyden kunnian ottaminen onnistumisista karkottaa osan tärkeistä seuraajista. Impulsiivinen ja epätraditionaalinen käytös hankkii seuraajien lisäksi myös vastustajia ja vihollisia. Riippuvaisuus johtajasta vähentää kompetenttien johtajuuden perijöiden syntymistä. Epäonnistuminen johtajuuden perijöiden kehittämisessä aiheuttaa lopulta johtajuuskriisin. (Yukl 2013, 310)

Karismaattisuuden ilmiö ei kuitenkaan tapahdu tyhjiössä. Tuomo Takalan sosiologian tieteenalan väitöskirja ”tutkimuksia karismasta eri konteksteissaan” sitoo karisman ilmenemisen vahvasti aikaan, paikkaan ja prosessiin. Väitöskirjan mukaan:

”...karisman representaatio vaatii ainakin seuraavia sitaatioita ja prosesseja:

- oikea asia oikeassa ajassa ja paikassa
- oikea henkilö oikeaan aikaan ja oikeassa paikassa
- tilanteen kontingenssi; historiallinen tilanne määrittää, vaatii tai edesauttaa karisman esiin nousua
- oikea asioiden esitystapa eli performanssin diskurssi suhteutettuna aikaan, paikkaan (ja politiikkaan)” (Takala 2013, 51).

Takalan tutkimus korostaa tältä osin kontekstin merkitystä karismaattisuuden ilmenemisessä, mikä on liitettävissä Max Weberin ajatukseen sosiaalisesta kriisistä karismaattisen johtajan nousemisen mahdollistajana. Kontekstin vaikutus on yksi Congerin ja Kanungon mainitsemista karismaattisen johtajuuden tutkimuksen ulottuvuuksista (Conger ym. 1998, 12-13). Tässä tutkimuksessa karismaattisuuden kontekstin ilmenemistä tukitaan mielikuvien näkökannalta tutkimuksen empiirisessä osassa.

Gary Yukl jakaa karismaattisen johtajuuden teorialt pääpiirteittäin kolmeen eri ryhmään, attribuutioteorioihin, itse-konseptiteorioihin ja muihin konsepteihin karismasta (Yukl 2010, 301-308). Weberin mukaan karisma yksilöityy johtajaan ja hänen ominaisuuksiinsa (Conger ym. 1998, 12, 115-116; Yukl 2010, 263; Takala 2013, 4). Karismaattisen johtajuuden attribuutioteoriat pohjautuvat tähän ajatukseen johtajan ominaisuuksista karismaattisuuden pohjalla. Itse-konseptiteoriat taas perustuvat tarkasteltavissa oleviin prosesseihin, ihmisten motivaatiotekijöihin ja tarkempaan kuvaukseen ilmiön taustalla tapahtuvista vaikuttamisprosesseista. Muihin konsepteihin karismasta kuuluvat Yuklin mukaan psykodynaamiset prosessit, kauko- ja lähikarisma, sekä karismaattisuus vastaan ideologiset ja pragmaattiset johtajat. (Yukl 2010, 303)

Conger ja Kanungo tunnistavat organisaatioteoreetikoiden tekemän karismaattisen johtajuuden tutkimuksen kohteiksi viisi ulottuvuutta; 1) karismaattisen johtajan käyttäytyminen, 2) seuraajien ominaisuudet ja dynamiikka 3) kontekstin vaikutus, 4) rutinisoitumisen ja periyty-misen voimat, jotka institutionalisoivat johtaja - johdettava välisten suhteiden lopputuloksia, sekä 5) karismaattisen johtajuuden vastuullisuus. Lisäksi Conger ja Kanungo jakavat karismaattisen johtajan käyttäytymisen tutkimuksen neljään ryhmään, aiheen tärkeimpien tutkijoiden mukaisesti. (Conger ym. 1998, 12-13)

Lindholm on jakanut karisman teorialt kuuteen päävirtaukseen; intohimojen sosiaaliset teorialt, irrationaalisuuden sosiologia, hypnotismi ja joukkojen psykologia, Freudin joukkopsykologia, karisma mielisairautena tai antisosiaalisuutena, sekä synteettiset teorialt. (Nissinen ym., 62)

Kirjallisuuskatsauksen perusteella karismaattisuus on kokonaisuutena hyvin hajanainen, päällekkäinen ja ristiriitainen käsite, josta on hyvin vaikea saada yksiselitteistä ja yhteisesti hyväksyttyä jakoa, luokittelua tai ryhmittelyä. Esimerkiksi Takala pitää sirpaleisuutta olemassa olevana asiantilana karimatutkimuksessa (Takala 2013, 4).

Tässä tutkimuksessa karismaattisuus ymmärretään laajana käsitteenä, jolle ei kyetä antamaan tarkkaa yksiselitteistä määritelmää, ja jonka tulkinta on riippuvainen tarkastelijan näkökulmasta. Kuitenkin tässä tutkimuksessa karismaattisuuden ilmenemistä mitataan Congerin ja Kanungon teorian mukaisesti ja tutkimus kohdennetaan karismaattisen johtajan käyttäytymisen ulottuvuuteen. Congerin ja Kanungon lähestymistapa karismaattisuuteen toimii tutkimuksen empiirisen osan teoreettisena viitekehyksenä. Lisäksi heidän luomaansa karismaattisuuden mittaamismenetelmää käytetään työkaluna Putinin karismaattisuuden ilmenemisen todentamiseen tutkimuksen empiirisessä osassa.

Karisman tutkimuksen kokonaisuudesta kiinnostuneille on karismaa koskevan kirjallisuuden lisäksi suositeltavaa perehtyä Tuomo Takalan Lapin yliopistossa tehtyyn tohtorin väitöskirjaan ”Tutkimuksia karismasta eri konteksteissaan” (Takala 2013), Jouni Suokkaan Maanpuolustuskorkeakoulussa tehdyn diplomityön ”Johtajuus, komentajuus ja johtajuuden kehittyminen – johtajuus joukkoyksikössä” (Suokas 2017) alalukuun perinteisistä johtajuusteorioista ja Erik Sandströmin Maanpuolustuskorkeakoulussa tehdyn Pro Gradu työn ”Käsityksiä karismaattisesta johtajuudesta” (Sandström 2018) lukuun karismaattisesta johtajuudesta.

2.2. Congerin ja Kanungon malli karismaattisuudesta

Tässä alaluvussa kuvataan Congerin ja Kanungon mallia karismaattisuudesta. Koska tutkimuksen tarkoituksena on mitata ja kuvata karismaattisuutta, alaluku keskittyy pääosin karismaattisuuden attribuutteihin johtamisen prosessissa.

Congerin ja Kanungon malli karismaattisuudesta perustuu siihen ajatukseen, että karismaattisen johtajuuden pohjalla on seuraajien havainnot johtajansa käyttäytymisestä. Sosiaalipsykologisten teorioiden mukaan ryhmän jäsenet hahmottavat oman roolinsa johtajana tai seuraajana työskennellessään muiden kanssa, ryhmän tavoitteiden saavuttamiseksi. Oman statuksen määrittäminen ryhmän sisällä perustuu käyttäytymisen havainnointiin. Yksilöiden, jotka vaikuttavat eniten muihin ryhmän jäseniin, havainnoidaan täyttävän johtajan roolin. Johtajuus validioidaan yhdessä, kun ryhmän jäsenet tunnistavat ja identifioivat johtajan henkilökohtaisen vuorovaikutuksen pohjalta. Näin ollen johtajan ominaisuudet liitetään yksilöön vaikuttamiseen. Karismaattisuus perustuu samaan prosessiin, jossa karisma nähdään seuraajien tekemänä attribuutiona. Johtajassa havaittu käytös voidaan tulkita karismaattisten ominaisuuksien ilmaisuna. Tällä tavoin karismaattisuutta voidaan pitää johtamiseen liittyvänä ulottuvuutena tai roolina. (Conger ym. 1998, 47-48) Koska karismaattisuuden pohjalla on havainnot johtajan käyttäytymisestä ja se nähdään seuraajien tekemänä attribuutiona, voidaan väittää että mielikuvat ja niiden luominen seuraajissa on tärkeä osa karismaattisuuden ilmenemistä.

Conger ja Kanungo kuvaavat karismaattisuuden attribuutteja johtamisen prosessin kautta. Johtamisen prosessissa organisaation jäsenten avulla pyritään muuttamaan parhaillaan hallitseva tila tulevaisuudessa vallitsevaksi tilaksi. Congerin ja Kanungon mukaan se voidaan nähdä kolmivaiheisena. (Conger ym. 1998, 49)

Ensimmäisessä vaiheessa on kyettävä arvioimaan parhaillaan hallitsevaa tilaa kriittisesti. Mikäli tilassa havaitaan puutteita, tai ilmeneviä mahdollisuuksia ei käytetä hyväksi, päädytään muodostamaan tulevaisuuden tavoitteet. Ennen tavoitteiden laatimista on kuitenkin arvioitava resurssit ja mahdolliset rajoitteet, sekä seuraajien taipumukset, tyytyväisyys, kyvyt ja tarpeet. Karismaattisilla johtajilla on muita parempi herkkyys arvioida ympäristön asettamia rajoitteita sekä tunnistaa puutteita ja käyttämättömiä mahdollisuuksia. Toisessa vaiheessa on kyettävä muodostamaan tavoitteet ja artikuloimaan ne organisaatiolle. Karismaattiset johtajat kykenevät muodostamaan idealisoituja tulevaisuudennäkymiä. He käyttävät paljon artikulointikykyjään ja vaikutelman hallinnan taitojaan muihin johtajiin verrattuna. Kolmannessa vaiheessa johtaja osoittaa kuinka organisaatio pääsee asetettuihin tavoitteisiin. Tavoitteisiin pääsemiseksi karismaattiset johtajat käyttävät innovatiivisia ja epätavanomaisia tapoja, sekä henkilökohtaista valtaansa vaikuttaa alaisiin. Todellisessa maailmassa johtamisen prosessin vaiheet esiintyvät limittäisinä ja rinnakkaisina jatkumoina, joissa johtajan toimet ja ympäröivät kontekstit muuttuvat alituisesti. (Conger ym. 1998, 49-51)

Prosessin ensimmäiseen vaiheeseen liittyviä karismaattisia komponentteja yhdistää herkkyys ympäröivälle kontekstille. Karismaattiset johtajat ovat herkkiä sosiaalisille ja fyysisille toimintaympäristöille, sekä hyvin kriittisiä stabiilina vallitsevalle tilanteelle. Jotta johtaminen ei olisi tehotonta, on tärkeää että johtaja osaa arvioida ympäristön asettamia rajoitteita ja resursseja realistisesti. Nämä seikat ymmärtämällä johtaja pystyy tekemään muutoksia organisaatiossaan. Rajoitteiden ja resurssien arviointiin vaaditaan johtajalta tietoa, kokemusta ja osaamista. Johtajan tulee olla myös herkkä seuraajien tunneperäisille tarpeille ja tunnistettava heidän kykynsä, jotta tavoitteet voidaan saavuttaa. Tätä herkkyyttä vaaditaan, kun johtaja päättää ottaa korkeita riskejä radikaalin muutoksen aikaansaamiseksi. (Conger ym. 1998, 51-52)

Ympäristön arviointi korostuu ennen toimintavaihtoehtojen suunnittelua. Arviointi voi muuttaa toiminnan aikauttamista siten, että suunniteltu toiminta toteutetaan vasta kun tilanne on toiminnalle otollinen. Lisäksi karismaattisille johtajille on ominaista se, että he etsivät puutteita vallitsevasta tilanteesta. Havaittuja puutteita pyritään käyttämään joko opportunistisesti hyödyksi tai radikaalin muutoksen aikaansaamiseksi. Kontekstin aiheuttamat seikat mahdollistavat ja suosivat karismaattisuuden mielikuvien ilmenemisen johtajassa. Esimerkiksi tekemällä radikaaleja muutoksia huonosti toimivaan tai kriisissä olevaan järjestelmään, jossa ihmiset eivät ole tyytyväisiä, johtaja kasvattaa potentiaalia sille, että häneen liitetään karismaattisia mielikuvia. Koska karismaattiset johtajat ovat herkkiä havaitsemaan puutteita ja tyytymättömyyttä, eivätkä he itse pidä niistä, heitä pidetään usein innovatiivisen ja radikaalin muutoksen lähettiläinä. (Conger ym. 1998, 52-53)

Prosessin toiseen vaiheeseen liittyviä karismaattisia komponentteja yhdistää tulevaisuuden visio. Karismaattiset johtajat erottuvat muista siinä, minkä luonteisia heidän asettamansa tavoitteet ovat, miten tavoitteet muotoillaan, kuinka he artikuloivat visionsa muille ja millä keinoin tavoitteet saavutetaan. Mitä idealisoituneempaa tai utopistisempaa tulevaisuuden tavoittoa pidetään, sitä erityisempänä myös johtajan visiota todennäköisemmin pidetään. Tarjotessaan idealisoituneen tavoitteen, johtaja tarjoaa seuraajilleen myös yhteisen haasteen ja motivaatiovoiman muutokselle. (Conger ym. 1998, 53-54)

Idealisoitu tavoite vastaa seuraajien näkemyksiä ja tarjoaa seuraajille toivoa tavoitteiden täytymisestä. Congerin ja Kanungon mukaan johtajat ovat karismaattisia, kun heidän visionsa esittää seuraajien näkemyksen idealisoituneessa muodossa. Tämän vuoksi karismaattisen johtajan tulee olla uskottava kommunikaatiossaan. Uskottavuuden tulee kummuta seuraajien johtajaan liitetystä mielikuvasta pidettynä, luotettavana ja tietäväisenä henkilönä. Johtajien vision samankaltaisuus seuraajien kanssa ja potentiaali seuraajien tarpeiden tyydyttämiselle tekevät heistä pidettyjä. Idealisoitu visio erottaa johtajan muista ja tekee heistä seuraajilleen tunnistamisen arvoisia, ihailtuja ja imitoituja henkilöitä. Tämä tekee heistä karismaattisia. (Conger ym. 1998, 54)

Idealisoitu visio tulee myös osata artikuloida seuraajille. Artikuloitaessa visiota johtajan tulee kyetä kuvaamaan konteksti ja oma motivaationsa johtamiselle. Kontekstia artikuloitaessa johtajan tulee kyetä kertomaan mikä vallitsevassa tilanteessa on vialla, mikä hänen tulevaisuuden visionsa on, miten visio ratkaisee ongelmat ja minkälaisilla toimenpiteillä visio on saavutettavissa. Karismaattisen johtajan sanallisessa viestinnässä korostetaan ainoastaan tulevaisuuden vision positiivisia puolia ja hallitsevan tilan negatiivisia puolia. Karismaattinen johtaja pyrkii luomaan tyytymättömyyttä hallitsevaan tilanteeseen, luomaan identifioitumista tarjoamaansa tulevaisuuden visioon ja luomaan halun tulla johdetuksi tavoitetta kohti ympäristön asettamista esteistä huolimatta. Karismaattiset johtajat artikuloivat oman motivaationsa sanallisin ja sanattomin keinoin. He tuovat julki oman sitoutumisensa, itseluottamuksensa ja omistautumisensa tavoitteen toteuttamiseksi. Karismaattisten johtajien retoriikassa korostuu vakuuttavuuteen, luottamukseen, osaamiseen ja seuraajien tarpeisiin liittyvä sanasto, joita voidaan tukea pukeutumisella, ulkonäöllä ja kehon kielellä. Artikuloidakseen omaa innokkuuttaan ja korkeaa motivaatiotaan seuraajilleen, johtajat käyttävät retoriikkaa, energistä esiintymistä, peräänantamattomuutta, epätavanomaista ja riskialtista käyttäytymistä, sankarillisia tekoja ja henkilökohtaisia uhrauksia mielikuvan hallinnan välineinä. (Conger ym. 1998, 54-55)

Prosessin kolmanteen vaiheeseen liittyviä karismaattisia komponentteja yhdistää tavoitteiden saavuttaminen. Karismaattinen johtaja rakentaa luottamusta seuraajissaan henkilökohtaisten riskien ottamisella ja epätavanomaisella käyttäytymisellä. Näillä keinoilla pyritään kasvattamaan luottamusta johtajan kyvykkyyteen, sekä osoittamaan organisaation tavoitteiden saavuttamisessa tarvittavaa taktiikkaa ja käyttäytymistä. On tärkeää, että seuraajat luottavat johtajan visioon. Tämän luottamuksen lujittamiseksi johtajat käyttäytyvät siten, kuin seuraajien tarpeet olisivat johtajan omaa asemaa ja tarpeita tärkeämpiä. Johtajien on tärkeää näyttää esimerkkiä seuraajilleen, osoittaa kykyä ottaa suuria henkilökohtaisia riskejä, osoittaa valmiutta maksaa henkilökohtaista hintaa ja käyttää omaa energiaa tavoitteen saavuttamiseksi. Mitä enemmän johtajat toimivat kuvatulla tavalla, sitä enemmän heitä pidetään täydellisen luottamuksen arvoisena. (Conger ym. 1998, 55-56)

Johtajien on myös näyttävä osaavina ammattilaisina omalla alallaan. Päästessään onnistuneeseen lopputulokseen johtajia pidetään entistä enemmän karismaattisina ja osaavina. Karismaattiset johtajat käyttävät osaamistaan osoittaakseen vallitsevien olosuhteiden puutteita, sääntöjä, säädöksiä ja muita yhteiseen tavoitteeseen pääsemistä rajoittavia tekijöitä. Karismaattiset johtajat käyttävät osaamistaan myös tehokkaiden ja epätavanomaisten strategioiden ja toiminta-ajatusten laatimiseen. Epätavanomainen käyttäytyminen ja vastakulttuurillisten keinojen käyttäminen tavoitteiden saavuttamisessa tukee karismaattisuuden kokemista. Karismaattiset johtajat ovat innovatiivisia ja yritteliäitä, ja heidän epätavanomainen käyttäytymisensä aiheuttaa onnistuessaan seuraajissa yllättyneisyyttä ja ihailua. (Conger ym. 1998, 56-57)

Congerin ja Kanungon karismaattisuuden mallin teoreettisella taustalla on yhteneväisyyksiä muiden karismaan liittyvien mallien kanssa. Conger ja Kanungo esittelevät teoriansa rinnan transformationaalisen johtamisen teorian (Bassin ja Avolio), Housen ja Shamirin karismaattisen johtajuuden mallin, sekä visionäärisen johtajuuden mallin (Shaskin) kanssa. Vertailu on toteutettu aikaisemmin mainittujen johtamisen prosessin vaiheiden mukaisesti järjestettynä. Conger ja Kanungo löytävät yhtäläisyyksiä kaikkien näiden mallien kanssa siten, että heidän mallinsa on kaikista kattavin kokonaisuus. (Conger ym. 1998, 64-70)

Karismaattisuus on kokoelma erilaista käyttäytymistä. Se koostuu useista yksittäisistä käyttäytymisen muodoista, jotka ovat keskenään riippuvaisia. Tämän vuoksi ne esiintyvät todellisuudessa käyttäytymisen ja ominaisuuksien kokoelmana. Karismaattisen käyttäytymisen ilmenemisen kannalta on merkityksellistä, kuinka monta eri komponenttia johtajan käyttäytymisessä ilmenee, millainen intensiteettitaso komponenteilla on, ja mikä on yksittäisten komponenttien painoarvo tilanteeseen tai kontekstiin sidottuna. (Conger ym. 1998, 61)

Congerin ja Kanungon malli karismaattisuudesta pitää sisällään karismaattisuuden mittaamismenetelmän, Conger-Kanungo Scale of Charismatic leadership (CKS). Tällä karismaattisuuden mittaamismenetelmällä on tilastollisia yhteyksiä neljään muuhun karismaattisen johtajuuden mittaamismenetelmään, erityisesti Bassin luomaan mittariin. Mittaamismenetelmä perustuu kyselyyn, joka yhdistää eri karismaattisuuden komponentteja summamuuttujiin. Summamuuttujista johtamisprosessin ensimmäiseen vaiheeseen liittyvät herkkyys ympäristölle (Sensitivity to Environment, SE) ja herkkyys seuraajien tarpeille (Sensitivity to Member Needs, SMN). Summamuuttujista johtamisprosessin toiseen vaiheeseen liittyy strateginen visiointi ja artikulaatio (Strategic Vision and Articulation, SVA). Summamuuttujista kolmannen vaiheeseen liittyvät henkilökohtainen riskinotto (Personal Risk, PR) ja epätavanomainen käyttäytyminen (Unconventional Behavior, UB). Testin validiteetti ja reliabiliteetti on todistettu kuudella eri tutkimuksella. (Conger ym. 1998, 94, 95-97, 72-117) Summamuuttujat ja niihin liittyvät väittämät on esitelty tarkemmin kyselyä koskevassa alaluvussa. Lisäksi CKS kysely on osa tutkijan tekemään kyselyä, joka löytyy liitteistä (liite 1).

Congerin ja Kanungon mallin mukaan karismaattisen johtajuuden vaikutusprosessi pohjautuu transaktionaaliseen ja transformationaaliseen vaikutusprosessiin. Vaikutusprosessin dynamiikka perustuu transaktionaalisuuden osalta seuraajien tarpeiden tyydyttämiseen resurssija jakamalla. Siinä arvioidaan ja arvotetaan palkintojen ja sanktioiden vaihtosuhdetta toisiinsa. Transformationaalisuuden osalta vaikutusprosessi perustuu sosiaalipsykologian teorioihin vaikutusprosessista sekä voimaannuttamisesta. Transformationaalisuuden vaikutusta voidaan myös tarkastella kolmen asenteita muuttavan prosessin kautta. Nämä prosessit ovat: myöntäytymisen prosessi, identifikaation prosessi ja sisäistämisen prosessi. (Conger ym. 1998, 57-61)

3. VLADIMIR PUTININ KARISMAATTISUUS JA NOUSU PRESIDENTIKSI KIRJALLISUUDEN VALOSSA

Tämä tutkimus kohdistui yhden henkilön, presidentti Vladimir Putinin, karismaattisuuteen. Vladimir Putinista on kirjoitettu valtavan paljon kirjoja ja artikkeleita. Laajentaaksemme käsitystä tutkimuksen kohdehenkilöstä, on tärkeää luoda kuva siitä, millainen henkilö hän kirjallisuuden perusteella on, ja millainen hänen karismaattisuutensa on kirjallisuuden valossa.

Jotta kirjallisuuden esittämää kuvaa pystytään helpommin vertaamaan empiirisen osan tuloksiin, käytetään tarkastelussa Congerin ja Kanungon karismaattisuuskyselyn summamuuttujia verrokkina havainnoille. Summamuuttujaan liitetyt havainnot on tulkittu CKS kyselyn varsinaisten kysymysten kautta. Koska kyse on tulkinnasta, on myös mahdollista että tutkija on tehnyt vääriä johtopäätöksiä lähteiden perusteella.

Tässä luvussa käytetään hyvin erityyppisiä ja eri näkökulmista olevia lähteitä, jotta pystytään paremmin kuvaamaan informaatioympäristön kokonaisuudessa ilmenevää mielikuvaa Vladimir Putinista. Osa käytetystä lähdekirjallisuudesta ei ole tieteellisin perustein tehtyjä julkaisuja, vaan joukossa on myös tietokirjoja ja artikkeleita. Lisäksi lähteissä käytetään kahta internetlähdetä. Lähteiden oikeellisuutta tai niiden kuvaaman todellisuuden suhdetta oikeaan todellisuuteen ei arvioida, vaan lähteitä tarkkaillen ja tulkitaan osana informaatioympäristöä niiden sisältämän informaation valossa. On myös muistettava, että lähteissä on ainoastaan tutkijan tekemä otanta runsaasta aiheesta käsittelevästä kirjallisuudesta. Tämä voi vääristää tulkinnasta tehtyjen johtopäätösten merkitystä.

Aluksi tarkastellaan Putinin virallista henkilöhistoriaa karismaattisuuden silmin, jonka jälkeen tarkastellaan kriittisiä puheenvuoroja Putiniin liittyen.

Virallista henkilöhistoriaa tarkastellessa on hyvä huomioida, että se ei ole kovin syvälinen selvitys Putinin historiasta ja siihen liittyviin karismaattisuuden tulkintoihin on suhtauduttava erityisen kriittisesti. Virallista historiaa tarvitaan kuitenkin antamaan referenssiä kriittisille tulkinnoille Putinista.

3.1. Vladimir Putin nousu presidentiksi ja karismaattisuus virallisen henkilöhistorian valossa

Putinin henkilöhistoria esitetään virallisen, Kremlin internetsivuillaan esittämän biografian mukaisesti. Tutkimuksessa ei oteta kantaa henkilöhistorian totuudenmukaisuuteen, vaan sitä tulkitaan sellaisena kun se internetlähteen mukaan ilmenee.

Biografian mukaan Putin on elänyt suurimman osan elämästään tavallisessa perheessä, johon kuuluivat hänen lisäksi äiti Maria ja sotaveteraani-isä Vladimir. Vuonna 1952 syntyneen Putinin lapsuudenkotina toimi neuvostoajalle tyypillinen huone kommuunikerrostalossa. Kouluaikojen Putinia kuvataan energiseksi riitapukariksi, jossa opettaja näki kuitenkin paljon potentiaalia. Putinin omien sanojen mukaan hän tajusi kuudennella luokalla ettei katujen viisauksella pärjäisi pitkälle. Hän alkoi aluksi urheilemaan ja myöhemmin ymmärsi myös opiskelun tärkeyden. (Kremlin, 10.1.2019 klo 10.13) Putinin kuvaaminen energiseksi riitapukariksi, jolla oli paljon potentiaalia jo lapsena, sekä ymmärrys muuttaa itseään parempaan suuntaan, voidaan karismaattisuuden kannalta tulkita viittaavan johtajan poikkeukselliseen käyttäytymiseen sekä kykyyn asettaa tulevaisuuden visioita¹.

Jo kouluaikoina tuleva presidentti oli haaveillut työstä tiedustelu-upseerina KGB:ssä ja päätti yrittää päästä opiskelemaan lakitieteitä Leningradin valtionyliopistoon, jotta pääsisi myös haaveilemalleen tiedustelu-uralle. Mielikuvansa KGB:stä Putin kertoo pohjautuneen idealistiisiin tarinoihin, joita hän oli tiedustelutoiminnasta kuullut. Putin onnistui parantamaan kouluarvosanojaan ja läpäisi pääsykokeen Lakitieteellisiin opintoihin, aloittaen opintonsa vuonna 1970.² (Kremlin, 10.1.2019 klo 10.13) Karismaattisuuden kannalta tulkiten Putinin inspiroituminen tiedustelutarinoista, yritteliäisyys uusien mahdollisuuksien saavuttamiseksi ja kyky päästä tiedustelu-uralle voidaan liittää idealisoituneeseen tulevaisuuden visiointiin, tavoitteiden asettamiseen ja asetetun vision saavuttamiseen. Putin toimii myös henkilöhistoriassaan esimerkkinä muille ihmisille idealistisen vision asettamisesta ja saavuttamisesta.³

¹ CKS kyselyn summamuuttajat Unconventional Behavior ja Strategic Vision and Articulation

² Putinin ajasta ennen Poliittista johtajuutta tiedetään vähän. The Guardian sanomalehden mukaan Vladimir Putin oli oletettavasti sijoitettuna tykistöpataljoonan komentajaksi ollessaan yliopisto-opiskelija ja sotilasarvoltaan reservin luutnantti. Havainto perustuu Kremlin julkaisemaan videomateriaaliin jossa Putin itse toteaa asian ampuessaan tykillä päivittäisen kunnianlaukauksen Pietarin - Paa-valin linnoituksessa Pietarin kaupungissa. (Bennett 2019)

³ CKS kyselyn summamuuttuja Strategic Vision and Articulation

Lakitieteellisestä tiedekunnasta valmistumisen jälkeen hän pääsi töihin valtion turvallisuuspalveluihin ja lopulta vastatiedustelun pariin. Työskennellessään KGB:lle Leningradissa Putin tapasi tulevan vaimonsa Lyudmilan, jonka kanssa hänen avioliittonsa kesti vuodesta 1983 vuoteen 2013 ja jonka kanssa hän sai kaksi tytärtä. Käytyään useita KGB:n tiedustelukursseja Putin sijoitettiin Itä-Saksaan Dresdeniin vuonna 1985 jossa hän palveli aina vuoteen 1990 saakka. Tällöin hän palveli KGB:ssä everstiluutnantin arvolla. Putinin omien sanojen mukaan hän pärjäsikin töissä hyvin. Putinin mukaan tavanomaisesti henkilöstöä ylennettiin ulkomaankomennuksen aikana ainoastaan kerran, kun taas hänet ylennettiin kahdesti. (Kremlin, 10.1.2019 klo 10.13) Putinin ylentäminen poikkeuksellisesti kahteen kertaan viestii hänen onnistumisestaan tehtävissään muita paremmin ja on liitettävissä karismaattisen johtajan poikkeukselliseen kyvykkyyteen muihin verrattuna⁴.

Saksasta paluun jälkeen Putin työskenteli kansainvälisistä suhteista vastaavana Leningradin valtionyliopiston rehtorin assistenttina ja aloitti 1991 työskentelyn Pietarin kaupungin hallinnossa. Aloitettuaan työskentelyn Pietarin kaupungin hallinnossa hän erosi myös KGB:stä. Putin pääsi Pietarin kaupungin varapuheenjohtajaksi 1994. (Kremlin, 10.1.2019 klo 10.13) Vaikka Putin virallisten tietojen mukaan erosi aloitettuaan työskentelyn Pietarin kaupungin hallinnossa, tarkkaa eroamisajankohtaa KGB:stä biografiassa ei esitetä. Kirjassaan ”Projektin Putin” Arto Luukkainen esittää Felhstinskyn ja Litvinenkon teorian siitä että KGB halusi mahdollisesti asettaa oman miehensä valvomaan länsimielistä Pietarin Pormestaria (Luukkanen 2008, 47).

Vuonna 1996 Putin perheineen muutti Moskovaan ja aloitti poliittisen uransa työskennellen presidentin toimistossa (Kremlin, 10.1.2019 klo 10.13). Luukkasen mukaan Putin oli osoittanut vahvaa lojaliteettia esimiestään Sobtsakia kohtaan ja näyttänyt kykenevänsä toimimaan itsenäisesti toimiessaan kaupungin varajohtajana. Putinin entinen esimies Sobtsak hävisi vuoden 1996 pormestarinvaalit ja häntä uhkasi poliittisten vastustajiensa asettamat syytteet. Myös Putin erosi virastaan vaalien lopputuloksena. Toimillaan kaupunginjohtajan apulaisena Putin kuitenkin esti rikossyytteiden toteutumisen Sobtsakia kohtaan ja hankki mainetta lojaalina ja pelottomana kunnian miehenä. Tätä mainetta on haluttu vaalia. (Luukkanen 2008, 47, 261) Eroaminen apulaispormestarin tehtävästä voidaan liittää valmiuteen itsensä uhraamiseen ja henkilökohtaisten riskien ottamiseen, ominaisuuksiin, joita seuraajat arvostavat suuresti karismaattisissa johtajissa⁵.

⁴ Kyvykkyys liittyy keskeisesti karismaattisiin ominaisuuksiin (Conger ym. 1998, 52; Yuki 2013, 301). Kyvykkyys liittyy CKS kyselyn summamuuttujiin Sensivity to the Environment ja Strategic Vision and Articulation.

⁵ CKS kyselyn summamuuttuja Personal Risk

Putin nousi nopeasti Venäjän hallinnon eri tehtävissä ja nimitettiin mm. KGB:n seuraajan FSB:n johtajaksi vuonna 1998. Presidentti Jeltsin nimesi hänet pääministeriksi elokuussa 1999. Vielä saman vuoden lopulla muutama viikko ennen vuosituhannen vaihdetta Jeltsin kertoi Putinille päätöksestään jättää presidentin tehtävä, mikä tarkoitti että pääministeri Putinista tulisi uusi presidentti. Joulukuun 31. päivänä vuonna 1999 Putinista tuli virkaa sijaistava Venäjän presidentti Jeltsinin ilmoitettua jättävänsä presidentin tehtävän. Maaliskuussa 2000 järjestetyssä presidentinvaalissa hänet äänestettiin Venäjän federaation presidentiksi ensimmäistä kertaa poliittisella urallaan. (Kremlin, 10.1.2019 klo 10.13) Putinin nopea nousu Venäjän hallinnon tehtävissä ja nopea pääsy pääministeriksi voidaan tulkita karismaattisuuden näkökulmasta seurauksena osoitetusta poikkeuksellisesta kyvykkyydestä ja kyvystä tarttua avautuviin mahdollisuuksiin tavoitteiden saavuttamiseksi⁶. Presidentin vaalien osalta Putinin karismaattisuuden on täytynyt vaikuttaa kokonaisuutena äänestäjiin, jotka äänestyskäyttäytymisellään legitimoivat hänen valtansa Venäjän päämiehenä.

Biografian mukaan ensimmäisen kauden virkaanastujaispuheessaan Putin asetti tavoitteikseen vapaan, menestyvän, kukoistavan, vahvan ja sivistyneen valtion josta sen kansalaiset ovat ylpeitä ja joka on kansainvälisesti arvostettu. Puheessaan Putin kertoi että häntä ohjaa ainoastaan valtion etu ja hän lupasi työskentelevän avoimesti ja rehellisesti. Putin valittiin toiselle kaudelle presidentiksi vuonna 2004. Tällöin hänen tavoitteenaan oli korkea elintaso, vapaa ja miellyttävä elämä sekä aikuinen demokratia ja kehittynyt siviiliyhteiskunta. Hän halusi myös vahvistaa Venäjän asemaa maailmassa. Ensisijaisena tavoitteena hänellä kuitenkin oli kansalaisten elintason kohottaminen. (Kremlin, 10.1.2019 klo 10.13) Karismaattisuuden näkökulmasta tarkastellen virkaanastujaispuhe on hyvin laaja-alainen ja kattaa suurimman osan CKS kyselyn summamuuttujista. Puhe välittää Putinin strategista visiota, valmiutta kantaa henkilökohtaista vastuuta valtion hyväksi, sensitiivisyyttä ympäristötekijöihin sekä kansalaisten tarpeisiin.⁷

⁶ CKS kyselyn summamuuttujat Sensivity to the Environment ja Strategic Vision and Articulation

⁷ CKS kyselyn summamuuttujat Strategic Vision and Articulation, Sensivity to the Environment, Sensivity to Member Needs ja Personal Risk

Toisen presidenttikautensa jälkeen Putin nimitettiin Venäjän uuden presidentin, Dmitry Medvedevin, käskyllä pääministeriksi vuonna 2008. Biografia kuvaa Putinin toimia pääministerinä kansalaistensa hyväksi ja kertoo Putinin näkemyksen siitä että viranomaisten täytyy saada kansan tuki valtansa legitimoimiseksi. (Kremlin, 10.1.2019 klo 10.13) Putinin toimet kansalaistensa hyväksi voidaan tulkita karismaattisuuden kannalta kansalaisten tarpeista huolehtimiseksi ja valmiudeksi tehdä pyyteetöntä työtä kansalaisten hyväksi.⁸ Seuraajien tuki on taas demokraattisella prosessilla valitun poliittisen johtajan toiminnassa legitimitetin saamisen perusedellytys. Biografiassa ei kuitenkaan mainita mitään Venäjän perustuslain muuttamisesta, jonka seurauksena Putin pystyi asettumaan presidenttiehdokkaaksi kolmannen kerran pääministerikautensa jälkeen. Vuonna 2012 Putin valittiin presidentiksi kolmannelle kaudelle. Putin asettui kolmannen kautensa jälkeen presidenttiehdokkaaksi vielä neljännen kerran. Venäjän perustuslain muuttaminen Putinin jatkokausien mahdollistamiseksi vaikuttaa karismaattisuuden kannalta Putinin kyvyiltä jakaa omaa visiotaan muille, tunnistaa toimintaympäristössään tavoitteisiin pääsemistä rajoittavia tekijöitä ja valmiudelta käyttää tavanomaisuudesta poikkeavia keinoja tavoitteen saavuttamiseksi.⁹

Kremlin virallinen Biografia päättyy Putinin asettumiseen ehdokkaaksi neljännelle kaudelle (Kremlin, 10.1.2019 klo 10.13). Putin äänestettiin vuoden 2018 vaaleissa ensimmäisellä äänestyskierroksella neljännelle kuusivuotiskaudelle presidentiksi 76,69% äänenemmistöllä (Central Election Commission of the Russian Federation, 11.1.2019 klo 11.28).

Kremlin virallisessa biografiassa Putin kuvattiin erittäin positiivisessa valossa, eikä siitä kritiikkiä löydy. Ainoa etäisesti kriittisyyteen viittaava ilmaus oli lainaus Putinin ensimmäisestä virkaanastujaispuheesta, jossa hän mainitsee sivulauseessa, että ehkäpä ei ole mahdollista välttää virheitä. Lisäksi Putinin entisen opettajan kuvaus Putinista energisenä riitapukarina käännettiin Putinin eduksi, koska opettaja näki pojassa paljon potentiaalia. Biografiassa oli havaittavissa että siinä kerrottiin kasvutarinaa Putinista kansan miehenä, joka asettaa yleisen edun omansa edelle, ja jossa on lapsesta saakka ollut havaittavissa potentiaalia suuruuteen. Lisäksi biografiasta oli havaittavissa kuinka Putin on toimissaan asettanut kansalle konkreettisia tulevaisuudenvisiona ja tavoitteita, sekä pyrkinyt yhdistämään kansaa. Putinin eteneminen elämässään presidentiksi saakka vaikutti biografian perusteella johtuneen hänen poikkeuksellisesta kyvykkyydestään.

⁸ CKS kyselyn summamuuttajat Sensivity to Member Needs ja Personal Risk

⁹ CKS kyselyn summamuuttajat Strategic Vision and Articulation, Sensivity to the Environment, Personal Risk

3.2. Vladimir Putin nousu presidentiksi ja karismaattisuus kriittisen kirjallisuuden valossa

Tutkimuksessa ei oteta kantaa kriittisen kirjallisuuden totuudenmukaisuuteen, vaan sitä tulkitaan sellaisena kun se lähteiden mukaan ilmenee.

Kriitikoiden silmin hänen uransa ja henkilökohtaiset ominaisuutensa ovat kovin toisenlaisia kuin mitä virallinen biografia kertoo. Putinin nousua presidentiksi kriitikot pitivät osin sattumana. Värittömäksi ja tylsäksi kuvattu, mutta modernin oloinen ja Jeltsinille lojaali byrokraatti, asetettiin ensin pääministeriksi ja myöhemmin presidentin viransijaiseksi. Taustalla vaikutti tarve säästää sairaalloinen Jeltsin rikossyyteiltä hänen astuttuaan vallasta (Gessen 2012, 17-29; Luukkanen 2008, 61). Tällöin voidaan nähdä karismaattiseksi kuvattu presidentti Jeltsinin ratkaisemassa kahta karismaattisuuteen liittyvää ongelmaa. Toinen on karisman eettisiin varjopuoliin liittyvän omien intressien ajamisen aiheuttama tarve piilotella etujen hankkimisessa mahdollisesti tapahtuneita rikoksia. Toinen on seuraajadilemma, jossa karismaattisella johtajalla on ongelma löytää itselleen yhtä kyvykästä seuraajaa. Toisaalta voi tulkita Putin osoittaneen toimillaan olevansa Jeltsinin luottamuksen arvoinen ja tarttuneen eteensä avautuneeseen tilaisuuteen, kyeten hahmottamaan ympäristön tarjoamat mahdollisuudet¹⁰.

Gessen uskoo Putinin nopean nousun valtiohallinnossa olevan osin seurausta Jeltsinin ailahtelevaisesta toiminnasta. Jeltsin erotti presidenttinä toimiessaan oikullisesti useita valtion hallinnon korkeita virkamiehiä, mikä aiheutti valtatyhjiötä ja nopeaa urakiertoa sekä nousujohteista uraa nuoremmille virkamiehille. (Gessen 2012, 18) Tämä ei itsessään selitä Putinin päätymistä presidentiksi, mutta nopea urakierto ja nousujohteisen uran mahdollisuus luo kontekstin, jossa on mahdollista edetä, mikäli kykenee hahmottamaan ja tarttumaan avautuviin mahdollisuuksiin. Tämä tukee näkemystä Putinin karismaan liittyvästä kyvystä hahmottaa ympäristön tarjoamia mahdollisuuksia.¹¹

¹⁰ CKS muuttuja Strategic Vision and Articulation

¹¹ CKS muuttuja Strategic Vision and Articulation

Luukkaisen mukaan Putinin lahjomaton toiminta ja käytännössä osoitettu lojaliteetti Pietarin apulaisjohtajana herätti monelle asioita seuranneelle ajatuksen Putinista käyttökelpoisena miehenä politiikassa. Luukkaisen mukaan Putinin nousun takana olivat myös liberaalit talousmiehet, joille Putinissa henkilöityi koulutetun nuoren sukupolven unelma poliittisesta vakaudesta ja maan modernisoinnista. Putinin noususta presidentiksi on esitetty yleisesti teoriaa siitä, että Venäjän federaation presidentinhallinto ja FSB halusivat rauhallisen vallanvaihdon Jeltsinin astuttua virasta. (Luukkanen 2008, 14, 56-59, 61). Myös Sakwan mukaan Putinin nousun taustalla oli Jeltsinin eliitti, jonka tavoitteena oli turvata eliitin koskemattomuus ja varmistaa politiikan suunnan jatkuvuus. (Sakwa 2008, 880) Presidentiksi päästyään Putin sijoitti hallintonsa tehtäviin turvallisuuspalvelujen henkilöitä ja sotilaita sekä Jeltsinin perinteitä jatkaen keräsi ympärilleen oman lähipiirinsä, Putinin tapauksessa FSB:n johdosta ja turvallisuusneuvoston henkilöistä (Luukkanen 2008, 203). Vaikka Putinin nousu ja valinta presidentiksi vaikuttaa esitetyn perusteella hyvin pragmaattiselta toiminnalta taustavaikuttajien taholla, Putiniin liitetyt liberaalien talousmiesten unelmat voidaan tulkita karismaattisuuden kannalta siten, että Putin onnistui levittämään omaa visiotaan maan tulevaisuudesta ja omasta kyvykkyydestään johtaa maata¹².

Putinin nousuun presidentiksi näyttää kriitikoiden mielestä vaikuttaneen paljon myös se, kuka tai ketkä eivät saisi nousta Venäjän presidentiksi Jeltsinin ja hänen lähipiirinsä, ”perheen”, silmissä (Luukkanen 2008, 61; Gessen 2012, 17-29). Tällä perusteella voi väittää Putinin satuneen olemaan oikean tyyppinen ja käytettävissä oleva henkilö, joka sattui olemaan oikeassa paikassa oikeaan aikaan. Luukkanen siteeraa Gogolinia kuvaillessaan presidentiksi valittua Putinia:

”...herrasmies, joka ei ollut ulkohahmoltaan kaunis, muttei rumakaan, ei liian lihava, eikä liian laiha; ei voinut sanoa että hän olisi ollut liian vanha, muttei sitäkään että hän olisi ollut liian nuori...”. (Luukkanen 2008, 69)

Myös Gessen kertoo Putinin kilpailijoiden vaikuttaneen kömpelöiltä ja ryppyisiltä, ja että Putiniin harmaaseen, tavallisen miehen hahmoon saattoi liittää kaikki ne ominaisuudet jotka ihmiset halusivat hänessä nähdä (Gessen 2012, 28-29). Tästä voimme päätellä, että Putinin ulkoisessa olemuksessa olleen jotain sellaista, mikä mahdollisti hänen ja seuraajien välisen tunne- tai mielikuvayhteyden, mikä on karismaattisuuden mielikuvan esiintymisen kannalta tärkeää.

¹² CKS muuttuja Strategic Vision and Articulation

Hyväksynnän hankkimisen (Manufacturing Consent) mediateorian mukaan poliittisella eliitillä saattaa olla etuoikeus vaikuttaa median tuottamaan sisältöön. (Balabanova 2007, 3-4) Jeltsinin ”perheeseen” kuulunut ja Gessenin mukaan itseään kuninkaantekijänä pitänyt Berezovski (Gessen 2012, 27) antoi mediaimperiuminsa tuen Putinille. Pääministeriä varten perustettiin oma puolue, Yhtenäisyys, jonka ainoana ideologiana tai tehtävänä oli tukea Putinia. Berezovskin hallitsema media mustamaalasi Putinin kilpailijoita ja esitti Yhtenäisyys-puolueen hyvässä valossa. Yhtenäisyys sai Joulukuussa 1999, kaksitoista päivää ennen Jeltsinin luopumista presidentin virasta, 23% Duuman vaalien äänistä. Uusi puolue Yhtenäisyys sijoittui vaaleissa toiseksi kommunistien saadessa eniten ääniä. (Luukkanen 2008, 61, 68-69) Yhtenäisyyden seuraaja on 2001 perustettu Yhtenäinen Venäjä -puolue (TASS, 11.1.2019 klo 16.08). Voidaan siis olettaa että Venäjän kansalaisille lähes tuntematon Putin äänestettiin presidentiksi vuonna 2000 laajan informaatioympäristön muokkaamisen avustuksella, ja voidaan myös olettaa, että vallan ylläpitämiseksi on käytetty vastaavia keinoja myös myöhemmin.

Toimittajataustaisen Kalle Kniivilän tietokirjassa, ”Putinin väkeä, Venäjän hiljainen enemmistö”, on haastateltu tavallisia Venäläisiä ja pyritty selvittämään miksi he pitävät Putinin vallassa vuodesta toiseen. Kirjan perusteella välittyy kuva siitä että Putinia kannattavien ihmisten mielissä Putin esiintyy vahvana johtajana, Jeltsinin aikaisen kaaoksen kuriin laittajana, järjestyksen ja vakauden luoja, joka on onnistunut parantamaan Venäläisten elintaso ja vienyt Venäjää takaisin kohti suuruutta. Osa kannattajista maalaa hänestä miltei yli-inhimillisen kuvan. Kniivilä osoittaa kirjassaan usein, että monet haastateltavien muodostamat historialliset muistikuvat ovat faktuaalisesti vääriä. Kniivilän mukaan yllättävää kuitenkin oli, että innokkaita Putinin kannattajia oli vaikea löytää. (Kniivilä 2014, 7-8, 35, 52, 55, 70-71, 99, 110, 120, 122, 134-143, 153-155, 156, 156-167, 185, 188-189) Kniivilän havaintojen perusteella voi päätellä, että Putin on onnistunut osoittamaan ennen hallinneen tilan (kommunismi ja Jeltsinin aika) huonot puolet ja onnistunut viestimään oman visionsa hyvistä puolista. Putin on onnistunut Strategisen visionsa asettamisessa ja artikuloinnissa kansalle, sekä saavuttanut kansan haluaman muutoksen aikaisemmin vallinneeseen tilaan.¹³

Vakaus ja taloudellisen elintason parantaminen nousee kuitenkin Putinin ansioksi esiin useissa haastatteluissa. Kriittisiäkin mielipiteitä haastatteluista löytyy; on vanhojen kommunistiaikojen kaipaajia, liberaaleja opposition edustajia ja piittaamattomia ihmisiä, jotka kokevat että on aivan sama mitä äänestää tai äänestääkö yleensä lainkaan, sillä tavalliset kansalaiset eivät voi todellisuudessa vaikuttaa maansa asioihin. (Kniivilä 2014, 8, 13, 35, 66, 120, 177-178, 196, 213-215, 217-236)

¹³ CKS muuttajat Strategic Vision and Articulation ja Sensivity to Member Needs

Venäjän kansalaisten taloudellisen aseman parantuminen liittyy Stentin mukaan eniten Venäjään asemaan energiasuurvaltana ja öljyn hinnan pitkään jatkuneeseen nousuun. Öljyn hinta nousi vuoden 2000 27\$:sta 130\$:iin barrelilta vuoteen 2008 mennessä, mikä vaikutti vahvasti maan talouskasvuun. (Stent 2008, 1092) Taloudellinen ja poliittinen valta on keskitetty Kremliin ja valta on ennen kaikkea henkilöitynyttä, ei institutionaalista valtaa (Luukkanen 2008, 212)(US Intelligence Community 2018, 23-24). Sakwan mukaan Venäjällä on kulttuurinen taipumus vahvasti henkilöityneeseen johtajuuteen. (Sakwa 2008, 90) Vallan keskittäminen on kenties tuonut turvallisuutta, mutta vienyt myös kansalaisilta vapautta. Luukkanen kuvaakin Putinin hallintotapaa Sekurokratiana, jonka perusideana on ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden puute, jonka kautta legitimoidaan vallan keskittäminen turvallisuusministeriöille ja Putinin lähipiirille (Luukkanen 2008, 203-219). Sen, että Putin on kyennyt hahmottamaan energiatalouden merkityksen kansalaisten elintasoon liittyvien lupauksen saavuttamisessa ja vallan keskittämisen keinona saavuttaa asetettuja tavoitteita, voidaan tulkita kertovan Putinin kyvystä rakentaa kansan tarpeita täyttäviä visioita, kykyä hahmottaa tavoitteen saavuttamiseen liittyviä tilaisuuksia toimintasuunnitelmaa rakennettaessa sekä ymmärrystä toimintaympäristön asettamille rajoitteille.¹⁴

Kuvaillessaan omaa käsitystään maansa vapaudesta Kniivilän haastattelema Juri kuvailee tilannetta värikkäästi:

”Jos alkoholistilla on lapsia, ne saavat tehdä ihan mitä lystäävät. Mutta kunnon vanhemmat kasvattavat lapsiaan, niillä lapsilla ei ole yhtä paljon vapautta. Tässä meillä on kaksi erilaista vanhempaa, yhden nimi on Jeltsin ja toisen Putin.” . (Kniivilä 2014,187)

Edellä mainitun sitaatin jälkeen on hyvä nostaa esiin kielikuvien käyttö Putinin politiikassa. Ilkka Huuskosen MPKK:n Sotataidon laitokselle tekemä strategian oppiaineen diplomityö ”Putinin kielikuvapolitiikka” kuvaa kielikuvien käyttämistä Putinin politiikan välineenä, narratiivien ja tavoitteiden rakentajana, retorisenä tehokeinona, sekä keinona yleisten käsitysten muokkaamisessa. Huuskonen tutki diplomityössään Putinin puheissaan käyttämiä kielikuvia. Huuskosen mukaan Putin osaa käyttää retoriikkaa ja Venäläistä tarinankerrontaperinnettä taidokkaasti hyväkseen. Lisäksi Huuskosen mukaan Putin pyrkii usein puheissaan turvallistamaan käsittelemiänsä aiheita. Turvallistamisessa esitetään suojattavia asioita, joihin kohdistuu uhkia, jolla mahdollistetaan tavallista poikkeavat toimet jotka ylittävät normaalit toimintavaltuudet. Turvallistaminen käsitteenä kuuluu mm. kansainvälisten suhteiden tutkimuksen Kööpenhaminan koulukunnan viitekehyksen piiriin. (Huuskonen 2015, 2, 29-36, 111-113)

¹⁴ CKS muuttujat Strategic Vision and Articulation, Sensivity to Environment ja Sensivity to Member Needs

Huuskosen havainnot turvallistamisesta tukevat aikaisemmin mainittua Luukkasen tulkintaa Venäjästä sekurokratiana. Tällä on selkeä yhteys myös Kniivilän haastatteluihin, joissa haastateltavat kokevat länsimaat Venäjää uhkaavina ahneina tahoina ja Putin vakauden sekä turvallisuuden tuojana. Putinin kielikuvapolitiikka voidaan liittää hänen taitoonsa artikuloida kansalle ja taitoonsa viestiä visioitaan yksinkertaistetusti ja ymmärrettävästi.¹⁵

Tutkimuksessaan Huuskonen ei kuvaa Putinia persoonana vaan epätodellisena sankarihahmona, joka on oman tarinansa kertoja (Huuskonen 2015, 5). Kantolan mukaan ideaalit, joita johtaja haluaa symboloida, voidaan liittää tietoisesti hänen inhimilliseen puoleensa. Hänen mukaansa Putinin luoma tyyli esiintyä julkisuudessa saa hänet näyttämään miehekkäältä tosimitelteltä. (Kantola 2014, 20-21) Congerin ja Kanungon mukaan runsaalla retoriikan käytöllä ja sankaruuden osoittamisella artikuloidaan seuraajille johtajan korkeaa motivaatiota ja innokkuutta. Motivaation ja innokkuuden toivotaan tarttuvan seuraajiin johtajan esimerkin välityksellä. Käyttäytymisessä on kyse on johtajaan liitetyn mielikuvan hallinnasta. (Conger ym. 1998, 54-55)

Putin rakentaa siis mielikuvia itsestään, sekä valitsemistaan ideaaleista kielikuvien ja julkisten esiintymistensä kautta. Presidentti Kekkosta kuvattututkimuksen keinoin tutkineiden Kurosen ja Virtaharjun mukaan Vladimir Putinin visuaalisiin representaatioihin yhdistetään kulttuurillisiin myytteihin liittyvää karismaa samalla tavoin kuin heidän tutkimaansa Kekkonen hahmoon kalamiehenä. (Kuronen & Virtaharju 2015, 206) Tähän on helppo yhtyä, jos poliittiset myytit käsitteenä ymmärtää Peterssonin tapaan narratiiveina, joiden huomattava joukko ihmisiä uskoo olevan totta, tai joiden pohjalta joukko käyttäytyy kuin ne olisivat totta (Petersson 2014, 32). Stent varoittaakin länsimaalaisia sekoittamasta Putinin retoriikkaa ja toimintaa, sekä mielikuvaa ja todellisuutta toisiinsa (Stent 2008, 1090). Mikäli Putinin tulkitsee olevan epätavallinen sankarihahmo, voi myös tulkita, että Putin on onnistunut näyttämään kansalle sankarillisena hahmona. Tämä lisää seuraajien ihailua ja luottamusta johtajaansa, joka puolestaan vahvistaa johtajan karismaattisuuteen liitettyä mielikuvaa.¹⁶

¹⁵ CKS muuttuja Strategic Vision and Articulation

¹⁶ CKS muuttuja Unconventional Behavior

Myös Dyson ja Parent on tutkinut Putinin puheita ja haastatteluja käyttäen operationaalisen koodin arvioimisen keinoja tutkimuksessaan. Heidän tutkimuksensa perusteella Putin ei ole suurstrategi vaan opportunisti, jonka tulevaa käytöstä on vaikea arvioida, ellei tunne tarkkaan tekijöitä jotka oletetulla tapahtumahetkellä vallitsevat. Hän pelkää järjestyksen ja kontrollin hajoamista, ja tämän kautta oman valtansa menettämistä. Itsensä kannalta hyvinä hetkinä hän käyttäytyy liikemiehen tavoin ja huonoina aikoina opportunistisen gangsterin tavoin, joka on valmis käyttämään voimakeinoja tavoitteidensa saavuttamiseksi. Hänen uskomuksensa ja käyttäytymisensä ovat aiheidonnaisia ja hyvin usein hän ei poikkea muista valtavirran maailmanpolitiikan edustajista. (Dyson & Parent 2018, 84-85, 95-96)

Moshesin mukaan Putin ei tarvitse kuitenkaan kantaa poliittista vastuuta Venäjän nykyjärjestelmässä länsimaisten johtajien tapaan ja toiminnan taustalla on Putinin tavoite pitää valta omalla regiimillään. Puheissaan Putin on vuosien ajan luvannut kansalle epärealistisia asioita ilman pelkoa vastuuseen joutumisesta. (Moshes 2018)

Tulkinta Putinista opportunistina viittaa hänen kykyynsä tarkkailla vallitsevaa tilaa ja kykyyn tarttua eteen aukeneviin tilaisuuksiin. Putinin ajoittain esiintyvän poikkeuksellinen käyttäytyminen ja poikkeuksellisten keinojen käytön voidaan tulkita viittaavan epätavanomaiseen käyttäytymiseen tavoitteiden saavuttamiseksi.¹⁷ Moshesin mukainen oman edun tavoittelun voi tulkita viittaavan eettisesti arveluttaviin karisman kääntöpuoliin.

Foreign Policy -lehden artikkelin mukaan Putinia pystyy ymmärtämään käsittämällä hänet useiden eri identiteettien miehenä. Putinille on artikkelissa löydetty hänen historiastaan kuusi tärkeintä identiteettiä: statisti, historian mies, selviytyjä, ulkopuolinen, vapaan kaupan kannattaja ja tiedustelupäällikkö. (Gaddy & Hill, 2013)

¹⁷ CKS muuttujat Strategic Vision and Articulation ja Unconventional Behavior

Statistin identiteetissä Putin painottaa ihmisen olemassaolon merkityksenä valtion palvelemista ihmisten omien oikeuksien ollessa toisarvoisia.¹⁸ Historian miehen identiteetissä hän esiin tyy itseoppineena historian tuntijana, liittää itsensä Venäjän historialliseen kohtaloon ja käyttää historiaa valtansa legitimoimiseksi.¹⁹ Selviytyjän identiteetissä Putin hyödyntää Venäjän kollektiivista selviytymisen historiaa ja korostaa selviytymistä henkilökohtaisella sekä valtion tasolla. Ulkopuolisen imagolla Putin pyrkii osoittamaan yhteyttään tavallisiin ihmisiin historiansa kautta. Siinä identiteetissä korostuu lapsuuden tavalliset kotiolut, ulkopuolisuus KGB:ssä²⁰, kuulumattomuus kommunistiseen puolueeseen, Pietarilaistaustaisena Moskovaan saapuneena poliitikkona kuulumattomuus vanhaan Moskovan poliittiseen eliittiin jne.²¹ Vapaakaupan kannattajana Putinissa nousee esiin hänen näkemyksensä siitä, että hänen mielestään vapaakaupan voittajat käyttävät hyväksi vastustajiensa heikkouksia.²² Gaddyn ja Hillin mukaan hän on käyttänyt vastaavaa perspektiiviä myös poliittisessa toiminnassaan. Tiedustelu-upseerin identiteetissä näyttäytyy hänen KGB taustansa kykynä manipuloida ja käyttää hyväksi muita ihmisiä sekä kerätä, järjestää ja analysoida tietoa. 2000-luvun alun oligarkkien pakottamista ruotuun ja Kremlin tahdosta riippuvaisiksi tekemistä pidetään hyvänä esimerkkinä KGB perinteisten keinojen käytöstä Putinin hyväksi.²³ Näiden useiden identiteettien kautta hänen katsotaan hallitsevan Venäjää. (Gaddy ym., 2013) Myös Stentin havaintojen mukaan Putin on muokannut Venäjän kansallista ideaa palauttamalla ja sekoittamalla Tsaristisia sekä Neuvostoliiton perinteitä keskenään, mikä tukee historian miehen ja selviytyjän identiteettien mukaan toimimista (Stent 2018, 1091).

¹⁸ CKS muuttajat Strategic Vision and Articulation ja Personal Risk

¹⁹ Karismaattisuuteen viittaava kyky osoittaa osaamistaan ja ammattitaitoaan johtajana

²⁰ Putin otettiin töihin tiedusteluorganisaatioon kun KGB:n johtaja Andropov halusi rekrytoida uuden sukupolven työntekijöitä tavanomaisista poikkeavien kanavien kautta. (Geddy & Hill, 2013)

²¹ CKS muuttuja Sensivity to Member Needs

²² CKS muuttuja Unconventional Behavior

²³ CKS muuttajat Sensivity to Environment ja Unconventional Behavior

4. AINEISTON HANKINTA, KÄSITTELY JA LUOTETTAVUUS

Tässä luvussa käsitellään empiirisen osion tutkimusaineiston hankintaan liittyen tutkijan laatimaa kyselyä, kyselystä saadun aineiston keräämistä, aineiston käsittelyä ja kyselyn luotettavuutta koskevia seikkoja.

4.1. Kyselyn laatiminen

Kyselyn laatiminen aloitettiin Joulukuussa 2017 ja sitä käsiteltiin ensimmäisen kerran toisessa tutkimusseminaarissa 11.1.2018. Tällöin tutkimuksen aiheen tarkentaminen oli vielä kesken, jolloin kyselyä käsiteltiin lähinnä taustatekijöiden ja mittareiden valinnan näkökulmasta. Toisen seminaarin jälkeen aihe tarkennettiin tätä tutkimusta vastaavaksi. Tutkimuksen aiheen tarkentamisen jälkeen kyselyä ryhdyttiin muokkaamaan tutkimusaihetta tukevaan suuntaan. 29.3.2018 kyselyn ensimmäinen versio lähetettiin tutkimuksen ohjaajille kommentoitavaksi.

28.8.2018 järjestetyssä kolmannessa tutkimusseminaarissa kyselyn tarkentaminen nousi tutkijan tärkeimmäksi painopistealueeksi. Seminaarin osallistuneet toimivat kyselyn testiryhmänä ja täyttivät kyselyn paperisen version, sekä kommentoivat kyselyä. Tutkimusseminaarissa saadun palautteen pohjalta tarkennettiin suunniteltuja mittareita ja kyselyn ensimmäinen sähköinen versio ladattiin Webropol alustalle.

22.1.2019 järjestetyssä neljännessä tutkimusseminaarissa seminaarin osallistuneet toimivat kyselyn testiryhmänä ja täyttivät kyselyn sähköisen version, sekä kommentoivat sähköistä kyselyä. Seminaarin jälkeen kyselyä kehitettiin saatujen havaintojen perusteella lopulliseksi, vastaajille lähetetyksi versioksi.

Viimeisessä muokkauksessa kyselyn osioiden järjestystä muutettiin siten, että avoimia vastauksia sisältävä strukturoitu osa kyselystä laitettiin järjestyksessä ensimmäiseksi, ja taustatieto- ja sisältävä osio viimeiseksi. Tämä tehtiin siksi, että kyselyyn vastaajat jaksavat vastata avoimiin kysymyksiin paremmin, kun ne esitetään heti kyselyn alussa. Kyselyn muut osiot perustuitivat monivalintavastauksiin, joiden voi olettaa olevan kirjallisia kysymyksiä nopeampia tehdä. Tavallaan kysely helpottui rakenteellisesti kyselyn loppua kohti mentäessä. Tällä pyrittiin saamaan kyselyn aloittaneet vastaamaan kyselyn loppuun saakka.

4.2. Aineiston kerääminen

Tutkimuksen empiiriseen osaan liittyvä kysely toteutettiin internetissä Webropol alustalla. Tutkimusaineiston hankinta toteutettiin kokonaistutkimuksen periaatetta noudattaen. Miltei kaikille Maanpuolustuskorkeakoulussa opiskeleville oppilasupseereille lähetettiin sähköpostilinkki kyselyyn. Kysely lähetettiin kolmelle kadettikurssille (103.KADK/86.MEK, 104.KADK/87.MEK ja 105.KADK/88.MEK), kahdelle sotatieteiden maisterikurssille (SM8 ja SM9), 70. esikuntaupseerikurssille ja 59. yleisesikuntaupseerikurssille. Kyselyn ulkopuolelle jätettiin sotatieteiden maisteriopintojen lentoupseerit ja viranomaisyhteistyöhön erikoistuvat siviiliopiskelijat. Kysely lähetettiin vastaajille sähköpostilla avoimena internetlinkkinä kyselyn nettiselaimen. Menettelyllä haluttiin välttää potentiaalinen tutkimuseettinen ongelma vastaajien henkilöllisyyden anonymiteetin paljastumisesta. Avoimen internetlinkin käyttäminen mahdollisti vastaajien henkilöllisyyden säilymisen tuntemattomana tutkijalle ja muille mahdollisille tutkimusaineiston jatkokäsittelijöille.

Kysely lähetettiin opintoasiainosaston kurssisihteereiltä saatujen sähköpostilistojen välityksellä perusjoukolla 26.3.2019. Kyselylinkki lähetettiin sähköpostilistoilla yhteensä 717 opiskelijalle. Kurssisihteeriltä saadun tiedon perusteella Maanpuolustuskorkeakoulussa oli 28.3.2019 opiskelijatilanteen mukaan 845 oppilasupseeria niillä kursseilla, joille kysely lähetettiin. Tämä herätti tutkijassa kysymyksen sähköpostilistojen ja opiskelijatilanteen lukumäärien ristiriidasta. Tähän ei löytynyt järkevää selitystä lukuja tarkemmin vertaamalla. Kysely saavutti lukujen perusteella 84,9 % kaikista otokseen valittujen kurssien opiskelijoista, mikäli opiskelijatilanteen lukumäärä piti paikkansa.

180 opiskelijaa vastasi kyselyyn, jolloin vastausprosentiksi saatiin 25,1 %. Kyselyyn vastattiin pääasiassa ensimmäisen viikon aikana kyselyn lähettämistä. Muistutus ja linkki kyselyyn lähetettiin uudestaan 24.4.2019, jolloin saatiin merkittävä määrä lisävastauksia. Viimeinen vastaus saatiin 12.5.2019 ja kysely suljettiin 1.6.2019. Kyselyllä oli haastava tavoittaa kadettikurssien opiskelijoita. Heillä ei tutkijan saaman tiedon mukaan ollut henkilökohtaisia turvallisuusverkon (TUVE) tietokoneita, joilla puolustusvoimien sähköpostia pystyy käyttämään. Lisäksi kadetit olivat kyselyn aikaan useissa eri harjoituksissa. Tämä vaikutti kadettien ja koko kyselyn vastausprosenttiin.

4.3. Mitattavat asiat ja mittarit

Kyselyn ensimmäisen ja kolmannen osion kysymykset olivat tutkijan itse laatimia. Kyselyn toinen osa oli CKS kysely. Tässä alaluvussa kyselyn kysymykset, jotka ovat tutkijan itsensä tekemiä, on operationalisoitu tekstiin kirjain- ja numerokoodilla niiden käsittelemisen helpottamiseksi kyselyn luotettavuuden arvioinnissa. Kyselyn ensimmäisen osion kysymykset alkavat kirjaimella A ja kyselyn kolmannen osion kysymykset kirjaimella B. CKS kyselyn summamuuttujissa käytetään niiden englanninkielisiä lyhenteitä, jotta ne olisivat nopeammin yhdistettävissä alkuperäisen lähteen teoriapohjaan ja mittariin. Tutkimukseen empiiriseen osaan liittyvä kysely löytyy kokonaisuutenaan tutkimuksen liitteistä (Liite 1).

Kyselyn ensimmäisellä osalla mitattiin vastaajien mielikuvaa Putinin karismaattisesta esiintymisestä. Kysymykset olivat muodoltaan strukturoituja avoimia kysymyksiä. Kyselyn ensimmäinen osa piti sisällään kuvauksen: ”Kuvittele itsesi tilanteeseen jossa seuraat Venäjän presidentti Vladimir Putinin esiintymistä julkisuudessa. Esiintyessään tilaisuudessa presidentti Putin esiintyy karismaattisesti ja saa luotua kontaktin yleisöönsä.”. Tämän jälkeen vastaajien tehtävänä oli täyttää mielikuviansa perustuen seuraavat kuvaukset:

A1: Kerro missä paikassa hän esiintyy.

Kysymyksellä haluttiin selvittää mihin sijaintiin Putinin karismaattinen esiintyminen mielikuvissa liitettiin. Kysymys liittyi mielikuvan kontekstin selvittämiseen ja mielikuvan sitomiseen reaali maailman tapahtumiin.

A2: Kerro missä tilanteessa tai tilaisuudessa hän esiintyy.

Kysymyksellä haluttiin selvittää mihin tilanteeseen tai tilaisuuteen Putinin karismaattinen esiintyminen mielikuvissa liitettiin. Kysymys liittyi mielikuvan kontekstin selvittämiseen ja mielikuvan sitomiseen reaali maailman tapahtumiin.

A3: Kerro miltä hän näyttää, käytä vähintään kahta kuvaavaa sanaa.

Kysymyksellä haluttiin selvittää minkälaisia visuaalisesti havaittavia ominaisuuksia Putinin karismaattisen esiintymisen mielikuviiin liitettiin. Kysymys liittyy karismaattisesti esiintyvän henkilön ulkoiseen olemukseen liitettävien ominaisuuksien selvittämiseen.

A4: Kerro miten hän esiintyy, käytä vähintään kahta kuvaavaa sanaa.

Kysymyksellä haluttiin selvittää miten Putin esiintyy karismaattisuuteen liittyvässä mielikuvassa. Kysymys liittyy karismaattisuuden viestimiseen ja karismaattisesti esiintyvän henkilön ulkoiseen olemukseen liitettävien ominaisuuksien selvittämiseen.

A5: Kerro mistä aiheista hän puhuu erityisesti, kerro vähintään kaksi aiheetta.

Kysymyksellä haluttiin selvittää mitkä aiheet vastaajat liittävät Putinille tärkeiksi välittää seuraajilleen. Kysymyksellä haluttiin selvittää Putinin viestinnän sisältöä karismaattisen esiintymisen mielikuvissa ja mielikuvan sitomiseen Putinin narratiiveihin.

A6: Kerro minkälaisia tunteita hän seuraajissaan herättää, käytä vähintään kahta kuvaavaa sanaa.

Kysymyksellä haluttiin selvittää mitä tunteita karismaattisen johtajan esiintyminen seuraajilleen välittää. Kysymys liittyy karismaattisuuden tunneperäiseen luonteeseen ja karismaattisuuteen liittyvien tunteiden selvittämiseen mielikuvasta.

Kyselyn toinen osa muodostui CKS testistä (Conger ym. 1998, 94). CKS testillä mitattiin karismaattisten ominaisuuksien ilmenemistä Putiniin liitettyissä mielikuvissa. CKS testissä vastattiin esitettyihin väittämiin kuusiportaisella Likert asteikolla. Asteikon lukuarvojen nimeäminen noudatti kaikissa kysymyksissä ja summamuuttujissa seuraavaa jakoa; 1=erittäin epäluonteenomaista, 2=epäluonteenomaista, 3=hieman epäluonteenomaista, 4=hieman luonteenomaista, 5=luonteenomaista ja 6=erittäin luonteenomaista. Kyselyn Putinia koskevat väittämät liittyivät summamuuttujiin, jotka ovat:

Strateginen visiointi ja artikulaatio (SVA)

Herkkyys ympäristölle (SE)

Herkkyys seuraajien tarpeille (SMN)

Henkilökohtainen riskinotto (PR)

Epätavanomainen käyttäytyminen (UB)

Strategista visiointia ja artikulaatiota (SVA) mittasivat seuraavat väittämät:

On yritteliäs: tarttuu uusiin mahdollisuuksiin tavoitteiden saavuttamiseksi.

Tarjoaa inspiroivia strategisia ja organisationaalisia tavoitteita.

Inspiroiva: kykenee motivoimaan organisaation jäseniä puhumalla heidän työnsä tärkeydestä.

Kehittää jatkuvasti uusia ideoita organisaation tulevaisuuden takaamiseksi.

On innostava julkinen puhuja.

Visioi: tuo usein esiin ideoita tulevaisuuden mahdollisuuksista.

Tunnistaa etukäteen uudet ympäristön aiheuttamat mahdollisuudet jotka voivat helpottaa organisaation tavoitteiden saavuttamista.

Herkkyyttä ympäristölle (SE) mittasivat seuraavat väittämät:

Kykenee tunnistamaan etukäteen fyysisen ympäristön asettamat rajoitteet (teknologiset rajoitteet, resurssien puute, jne.), jotka voivat estää organisaation tavoitteiden saavuttamisen.

Kykenee tunnistamaan etukäteen rajoitteet organisaation sosiaalisessa ja kulttuurisessa ympäristössä (kulttuurinormit, alimman portaan tuen puute, jne.) jotka voivat estää organisaation tavoitteiden saavuttamisen.

Tunnistaa organisaation muiden jäsenten kyvyt ja taidot.

Tunnistaa organisaation muiden jäsenten rajoitteet.

Herkkyyttä seuraajien tarpeille (SMN) mittasivat seuraavat väittämät:

Vaikuttaa muihin luomalla molemminpuolista hyväksyntää ja kunnioitusta.

On sensitiivinen organisaation muiden jäsenien tarpeille ja tunteille.

Osoittaa henkilökohtaista kiinnostustaan muiden organisaation henkilöiden tarpeisiin ja tunteisiin.

Henkilökohtaista riskinottoa (PR) mittasivat seuraavat väittämät:

Ottaa korkeita henkilökohtaisia riskejä organisaation tähden.

Maksaa usein henkilökohtaista hintaa epäitsekkäistä teoista organisaation hyväksi.

Tavoitellessaan organisaation tavoitteita ryhtyy toimenpiteisiin jotka sisältävät huomattavia henkilökohtaisia riskejä.

Epätavanomaista käyttäytymistä (UB) mittasivat seuraavat väittämät:

Ryhtyy epätavanomaiseen käyttäytymiseen organisaation tavoitteiden saavuttamiseksi.

Käyttää epätavanomaisia keinoja organisaation tavoitteiden saavuttamiseksi.

Näyttää usein ainutlaatuista käyttäytymistä joka yllättää organisaation jäsenet.

Kyselyn kolmas osio selvitti vastaajien taustatekijöitä ja mittasi osaa tutkijan asettamista tutkimuskysymyksistä. Kolmannen osion tuloksia käytettiin kuvaamaan otosta ja vastaajien käsityksiä tutkittavasta asiasta. Lisäksi osion kategorisointia käytettiin myös tilastollisten poikkeamien sekä havaintojen korrelaatioiden selvittämiseen.

Taustatekijöitä mittaavat kysymykset:

B1: Vastaajaryhmä

Kysymys oli laadittu nelitasoisella nominaaliasteikolla, joka piti sisällään kaikki MPKK:n kurssit joilla oppilasupseereita opiskeli.

B2: Opintolinja

Kysymys oli laadittu nelitasoisella nominaaliasteikolla, joka piti sisällään kaikki MPKK:n opintolinjat joilla oppilasupseereita opiskeli.

B3: Ikä

Kysymys oli laadittu seitsentasisoisella nominaaliasteikolla, jossa ikäryhmä vaihtui viiden vuoden välein, alkaen vaihtoehdosta: 20-24 vuotta.

B4: Työura Puolustusvoimissa upseerina

Kysymys oli laadittu kuusitasoisella nominaaliasteikolla, jossa ikäryhmä vaihtui viiden vuoden välein, alkaen vaihtoehdosta: ei aikaisempaa työkokemusta.

B5: Minulla on teoreettista tietoa siitä mitä karisma on

Kysymys oli laadittu ordinaaliasteikolla, jossa käytettiin viisitasoista Likert asteikkoa välillä: en lainkaan - erittäin paljon.

B6: Olen henkilökohtaisesti tavannut karismaattisen henkilön

Kysymys oli laadittu kaksitasoisella nominaaliasteikolla, vaihtoehdoilla kyllä ja ei.

B7: Kun seuraan uutisointia, käytän niiden seuraamiseen eniten

Kysymys oli laadittu nelitasoisella nominaaliasteikolla, jossa vaihtoehtoina oli internet, televisio, radio ja sanomalehdet.

B8: Seuraan Venäjään liittyvää uutisointia

Kysymys oli laadittu viisitasoisella ordinaaliasteikolla, jossa käytettiin viisitasoista Likert asteikkoa välillä: en lainkaan - erittäin paljon.

B9: Seuraan Venäjään liittyvää uutisointia eniten seuraavista lähteistä

Kysymys oli laadittu viisitasoisella nominaaliasteikolla, jossa vaihtoehtoina oli suomalainen, muu länsimainen tai venäläinen media, sekä vaihtoehtojen ääripäinä: en seuraa mistään mediasta ja kaikista edellä mainituista medioista.

B10: Tunnen mielestäni Venäjää sekä sen historiaa ja kulttuuria

Kysymys oli laadittu ordinaaliasteikolla, jossa käytettiin viisitasoista Likert asteikkoa välillä: en lainkaan - erittäin hyvin.

B11: Tunnen mielestäni presidentti Vladimir Putinin toimet Venäjän pääministerinä ja presidenttinä

Kysymys oli laadittu ordinaaliasteikolla, jossa käytettiin viisitasoista Likert asteikkoa välillä: en lainkaan - erittäin hyvin.

Tutkimuskysymyksiin vastaavat kysymykset:

B12: Suhtaudun mielestäni Venäjän presidentti Vladimir Putiniin ja hänen toimiinsa

Kysymys oli laadittu ordinaaliaseikolla, jossa käytettiin viisitasoista Likert asteikkoa välillä: kriittisesti - kritiikittömästi.

B13: Kokemukseni Venäjän presidentti Vladimir Putinin toimista maansa johtajana ovat

Kysymys oli laadittu ordinaaliaseikolla, jossa käytettiin viisitasoista Likert asteikkoa välillä: negatiivisia - positiivisia.

B14: Asenteeni Venäjän presidentti Vladimir Putinia kohtaan on pääosin

Kysymys oli laadittu ordinaaliaseikolla, jossa käytettiin viisitasoista Likert asteikkoa välillä: negatiivinen - positiivinen.

Kysymyksillä B12-B14 pyrittiin selvittämään vastausta tutkimushypoteesiin numero 1: pääosa vastaajista suhtautuu Putiniin ja hänen toimiinsa kriittisesti, asennoituu häneen negatiivisesti ja kokemukset Putinista Venäjän johtajana ovat pääosin negatiivisia.

B15: Mielestäni Venäjän presidentti Vladimir Putin tavoittelee henkilökohtaista hyötyä valti-
onjohtajana toimiessaan.

Kysymys oli laadittu ordinaaliaseikolla, jossa käytettiin viisitasoista Likert asteikkoa välillä: paljon - ei lainkaan.

B16: Mielestäni Venäjän presidentti Vladimir Putin tavoittelee Venäjän valtion hyötyä valtio-
johtajana toimiessaan.

Kysymys oli laadittu ordinaaliaseikolla, jossa käytettiin viisitasoista Likert asteikkoa välillä: paljon - ei lainkaan.

Kysymyksillä B15-B16 pyrittiin selvittämään vastausta tutkimushypoteesiin numero 2: Putin koetaan vastaajien mielestä eettisesti ristiriitaisena henkilönä, hän hakee sekä Venäjän valtion että omaa etuaan johtajana toimiessaan.

4.4. Aineiston käsittely

Aineiston keräämisen jälkeen kaikki aineisto siirrettiin Excel ohjelmaan. Aineisto erotettiin raaka-aineistoksi ja taulukoksi, johon oli karsittu ainoastaan numeraalinen data. Numeraalisen datan taulukkoa jalostettiin laskemalla jokaiselle vastaajalle CKS kyselyn summamuuttujien tulokset. CKS kyselyn tulokset sisältävää taulukko jalostettiin siten, että jokaiselle muuttujalle lisättiin suodatin. Suodattimia käyttämällä pystyttiin laskemaan eri muuttujien mukaisia tunnuslukuja CKS summamuuttujiin liittyen.

Numeraalinen data vietiin IBM:n luomaan the Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) ohjelmaan. SPSS ohjelmassa datalle luotiin kyselyn mukaiset muuttujat sekä kyselyä vastaavat muuttujien arvot, summamuuttujat ja määritelmät. SPSS ohjelman luokittelun onnistumista testattiin vertaamalla Excelistä saatuja tuloksia SPSS:llä saatuihin tuloksiin. Tulokset vastasivat toisiaan. SPSS ohjelmalla laskettiin datasta luotettavuutta koskevia arvoja, keskilukuja, korrelaatioita ja saatujen havaintoarvojen merkittävyyksiä.

Kyselystä kerätylle numeraaliselle aineistolle tehtiin tarkastus Kolmogorov-Smirnov testillä aineiston jakautuneisuuden selvittämiseksi. Tarkastus osoitti aineiston olevan epäparametristä. Tarkasteltavat muuttujat olivat nominaali- ja ordinaalisasteikollisia, joten lopputulos oli odotettu. Tuloksiin liittyvät korrelaatiot laskettiin Spearmanin testillä, koska aineisto oli epäparametrista. (Heikkilä 2010, 90-92, 203, 233-236; Saunders ym. 2012, 508-512, 521-522)

Aineistoon liittyvät korrelaatiot koottiin Excel ohjelmaan yhteen korrelaatiomatriisiin, joka sisälsi kaikki kysymykset ja niiden väliset korrelaatiot. Tällä helpotettiin korrelaatioiden havaitsemista ja merkitsemistä. Korrelaatioita selvitetessä aineistoa tarkasteltiin siten, että korrelaatiokertoimen $r = 0.7$ yhteyden tulkittiin olevan voimakas, $r=0.5$ yhteyden tulkittiin olevan keskinkertainen ja $r=0.3$ yhteyden olevan heikko. Tutkimuksessa arvoja käsiteltiin raja-arvoina siten, että tuloksen tuli ylittää annettu luku, eikä arvoja pyöristetty lähimpään lukuun. Tilastollisen merkittävyyden arvoina käytettiin $p<0.001$ erittäin merkitsevä, $p<0.01$ merkitsevä ja $p<0.05$ melkein merkitsevä. (Heikkilä 2010, 195)

Taustatekijöiden suhdetta CKS kyselyn summamuuttujiin tarkasteltaessa CKS kyselyn summamuuttujille jouduttiin tekemään muuttujamuunnos Chin neliötestien suorittamiseksi. Tämä johtui vastausten ala- ja yläkategorioihin saaduista vähäisistä vastausmääristä. Muuttujamuunnoksessa arvot 1-3 ryhmitettiin yhdeksi kokonaisuudeksi (epäluonteenomaista) ja arvot 3-6 yhdeksi kokonaisuudeksi (luonteenomaista) testin suorittamiseksi. Kaikissa summamuuttujissa tämäkään ei riittänyt täyttämään Chin neliötestin vaatimuksia (Heikkilä 2010, 213). Näitä muuttujia kuvattiin tutkijan tekemin havainnoin. Myös muille muuttujille jouduttiin tekemään muuttujamuunnoksia ja niiden käyttö kuvataan tekstin tuloksissa.

Kyselyllä kerätty kirjallinen aineisto analysoitiin Webropol alustan Text Mining ominaisuutta käyttäen. Vastaajien kirjoittamista teksteistä eroteltiin kysymyskohtaisesti yleisimmin esiintyvät sanat ja vastauksissa esiintyvistä sanoista luotiin sanakartta. Yleisimmin esiintyviä sanoja käytettiin tulkinnassa kuvausten ytimenä. Sanakartta kertoi mitkä sanat esiintyivät toistensa yhteydessä yleisimmin. Sanakartan avulla pystyttiin antamaan yleisimmin esiintyville sanoille laajempaa merkitystä ja selvittämään mihin muihin sanoihin ne liittyivät teksteissä.

4.5. Kyselyn validiteetti ja reliabiliteetti

Koska vastausmäärä jäi alle 200 vastauksen, kyselyn tuloksia voi tarkastella ainoastaan kokonaistasolla. Mikäli vastausmäärä olisi ylittänyt 200 ja esiupseerikurssilta olisi saatu yli 30 vastausta, olisi kyselyn tuloksissa voinut keskittyä perusjoukon ryhmien väliseen vertailuun kokonaistasollisen käsittelyn lisäksi. (Heikkilä 2010, 45) Tämä tarkoitti sitä, että muuttujien vertailu vastaajaryhmien välillä ei ollut tilastollisesti luotettavaa. Toisaalta vastaajaryhmillä ei havaittu olevan tilastollisesti merkittäviä yhteyksiä CKS kyselyn summamuuttujiin, joten tämä ei aiheuttanut ongelmaa tutkimuksessa. Näiden seikkojen vuoksi vastaajaryhmää ei käytetty taustatekijöiden selittävänä tekijänä, vaan niitä käytettiin ensisijaisesti otoksen kuvaamiseen.

Kyselyn ensimmäisen osion kirjallisen aineiston käsittelyyn käytettiin Webropol Text Mining työkalua. Ohjelman kautta saaduille tuloksille ei tehty matemaattisia testejä niiden luotettavuuden tarkasteluun. Tutkijalla ei ollut tarvittavia perusteita suorittaa ohjelman syvällistä luotettavuuden arviointia ja tutkija päätyi luottamaan ohjelmiston valmistajaan sen luotettavuuden osalta. Osaa ohjelmasta saaduista tuloksista oli vaikea käsitellä ja ohjelman tarjoamia valmiita tuloksia oli vaikea laajentaa. Tämä heikensi koko materiaalin käytettävyyttä, joka tulee huomioida tuloksia tarkastellessa. Työkalu ei täysin vastannut tutkijan odotuksia, mutta sillä saatiin tärkeimmät mittaukset tehtyä.

Kyselyn kirjallisen osion tehtävän annossa kuvataan Putinin esiintyvän karismaattisesti yleisölleen. Tämä aiheuttaa sen, että vaikka vastaaja ei pitäisikään Putinia karismaattisena, hänet pakotetaan kuvaamaan Putinin karismaattista esiintymistä. Tämä voi vääristää vastaajan todellista mielikuvaa Putinista ja ohjata vastaajaa liittämään Putiniin karismaominaisuuksia, joita vastaaja ei todellisuudessa Putiniin liitä. Tätä seikkaa pohdittiin ennen kyselyn julkaisemista. Tekemällä kuvauksen johon mielikuvat liitetään, joutuu väistämättä tilanteeseen, jossa ohjaa vastaajia johonkin suuntaan. Toisaalta ilman kuvausta on hankala kartoittaa strukturoidusti vastaajien mielikuvia. Neutraalilla kuvauksella olisi voitu mitata ilmeneekö kuvauksissa karismaattisia ominaisuuksia. Kuitenkin tutkimuksessa haluttiin ensisijaisesti tutkia Putinin karismaattiseen esiintymiseen liittyvää mielikuvaa, joten tutkija piti perusteltuna käyttää karismaattista kuvausta. Tuloksia tarkastellessa on kuitenkin tärkeää hahmottaa että kyselyn kirjalliseen osioon liittyy mahdollisuus tutkimustuloksen vääristymään.

Osalla kyselyn kirjallisen osion kysymyksistä pyrittiin mittaamaan samaa asiaa, mutta hieman eri näkökulmasta. Tuloksista on havaittavissa, että tämä erottelu ei kysymysten asettelun kautta täysin onnistunut, vaan vastauksissa ilmeni samoja ominaisuuksia ja elementtejä. Esimerkiksi kysymysten A3 ja A4 vastauksissa ilmeni vahvoina sanat itsevarmuus ja rauhallisuus. Kuitenkin sanojen esiintymistaso vastauksissa oli selvästi erilainen, joten kysymysten voidaan tulkita mitanneen aihetta eri näkökulmasta. Toisaalta on luonnollista, että mitattaessa samaa ilmiötä kahdesta näkökulmasta, saadaan myös samoja vastauksia. Nämä samat vastaukset sitovat kysymykset toisiinsa ja kertovat niiden osittain mittavan samaa yhteistä tekijää.

Kyselyn kirjallisen osion tulkinnassa haasteena oli se, että määrällisesti saadut tutkimustulokset kertovat ainoastaan sanojen ilmenemisen taajuuden ja sanojen yhteyden toisiinsa. Näistä tehtävä tulkinta jää täysin tulkitsijan vastuulle. Tällöin on vaarana, että tutkija tulkitsee dataa väärin. Tätä pyrittiin rajoittamaan sillä, että tuloksia käsiteltäessä ensiksi selvitettiin eniten esiintyvät sanat ja niiden yhteys toisiinsa, jonka jälkeen käsiteltiin eniten esiintyvien sanojen liittyminen muihin sanoihin merkitysympäristön laajentamiseksi.

Kyselyn toisessa osiossa esiintyvällä CKS kyselyllä on vahva tilastollinen näyttö kyselyn validiudesta ja reliabiliteetista. Kysely on testattu, tarkastettu ja vertaisarvioitu tieteellisessä yhteisössä. (Conger ym. 1998, 71-117) CKS kyselyyn liittyvät reliabiliteetin ja validiteetin ongelmat liittyvät ensisijaisesti tutkijan kykyyn analysoida tietoa ja tulkita kyselystä saatuja tuloksia. On mahdollista, että tutkija on tehnyt virheitä käsitellessään dataa ja tekee niiden perusteella vääriä johtopäätöksiä. On myös mahdollista, että data on oikein käsiteltyä ja tutkija ei ymmärrä sitä oikein, vaan tekee datasta vääriä johtopäätöksiä.

Kysymyksillä B12-B14 pyrittiin selvittämään vastausta tutkimushypoteesiin numero 1: pääosa vastaajista suhtautuu Putiniin ja hänen toimiinsa kriittisesti, asennoituu häneen negatiivisesti ja kokemukset Putinista Venäjän johtajana ovat pääosin negatiivisia. Kysymyksille B12-B14 laadittu Cronbachin Alfa -testi osoitti mittarin olevan luotettava tuloksella 0,799 (Heikkilä 2010, 187; Saunders ym. 2012, 430, 668-669).

Kysymyksillä B15-B16 pyrittiin selvittämään vastausta tutkimushypoteesiin numero 2: Putin koetaan vastaajien mielestä eettisesti ristiriitaisena henkilönä, hän hakee sekä Venäjän valtion että omaa etuaan johtajana toimiessaan. Koska mittarit mittasivat ristikkäisiä asioita, Cronbachin Alfan luku oli negatiivinen (-0,584) ja sen luotettavuus kyseenalainen. Mikäli tulkitsemme pelkkää lukuarvoa, voimme todeta että mittarin sisäinen konsistenssi ei ylitä luotettavuuden rajaa. Kysymyksillä B15 ja B16 kyetään kuitenkin vastaamaan erikseen asetettuihin tutkimuskysymyksiin, joten Cronbachin Alfan arvon merkitys jää toissijaiseksi lopputuloksen kannalta.

Kyselyn kolmannessa osassa kysymyksen B7 vastausvaihtoehtoihin ei laitettu vaihtoehtoa: en seuraa uutisointia. Vastaavasti kysymysten B15 ja B16 vastausvaihtoehtoihin ei laitettu vaihtoehtoa: ei mielipidettä. Vastaajat pakotettiin valitsemaan näissä kysymyksissä mielipide, vaikka sitä heillä ei välttämättä olisi ollutkaan. Tämä voi osin vääristää kysymyksistä saatuja tuloksia.

5. TULOKSET

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimustuloksia tutkijan hypoteeseihin perustuvien tutkimuskysymysten kautta. Aluksi kuvataan otosta ja siihen liittyviä havaintolukuja, sekä tarkastellaan tuloksia, jotka antavat vastauksia otokseen liittyviin tutkimuskysymyksiin. Tämän jälkeen kuvataan CKS kyselyn perusteella Putinin karismaattisuutta ja kyselyn perusteella saatuja vastauksia tutkimuskysymyksiin. CKS kyselyn jälkeen kuvataan Putinin karismaattiseen esiintymiseen liitetyt mielikuvat ja vastataan niihin liittyviin tutkimuskysymyksiin. Tulosten käsittely on käänteinen kyselyn osioiden järjestyksen suhteen.

Kaikissa tuloksiin liittyvissä kysymyksissä $N=180$, ellei sitä erikseen toisin mainita. Tärkeimmät tuloksia koskevat havaintoarvot on esitetty tekstiin liittyvissä taulukoissa. Otoksen kuvausta, ensimmäistä ja toista hypoteesia koskevat keskiluvut löytyvät liitteestä 2. Muut tekstistä löytyvät havaintoarvot ovat tutkijan hallussa materiaalin laajuuden vuoksi.

5.1. Otosta kuvaavat perustiedot

Tässä alaluvussa kuvataan otosta kyselyn perustietoja kuvaavan osion valossa. Otoksen kuvauksella vastataan minkälaisiin vastaajaryhmiin tilastoyksiköt jakautuvat kyselyn perustietojen mukaan, onko vastaajilla kokemuksia tai tietoa karismaattisuudesta, millaisia ovat vastaajien mediankäyttötottumukset Venäjään liittyen, sekä tarkastellaan vastaajien Venäjään ja Vladimir Putiniin liittyvää tuntemusta. Aluksi otosta kuvataan nominaaliasteikolla laadituista kysymyksistä saaduilla tuloksilla ja sen jälkeen ordinaaliasteikolla laadituista kysymyksistä saaduilla tuloksilla.

5.1.1. Otosta kuvaavat taustamuuttujat nominaaliasteikolla laadittujen kysymysten pohjalta ja kysymysten väliset korrelaatiot

Kyselyyn vastasi kokonaisuudessaan 180 oppilasupseeria kadettikursseilta, maisterikursseilta, esikuntaupseerikurssilta ja yleisesikuntaupseerikurssilta. Kyselyn vastausprosentti oli 25,1 %. Vastausmääristä johtuen tutkimuksen tuloksia voi tarkastella ainoastaan kokonaistasolla, vastaajaryhmien välinen vertailu ei täytä luotettavuuden vaatimuksia (Heikkilä 2010, 45).

Kyselyyn vastaajien jakauma kurseittain suuruusjärjestyksessä oli; maisterikurssi 37,2 %, yleisesikuntaupseerikurssi 26,1 %, kadettikurssi 23,3 % ja esikuntaupseerikurssi 13,3 % (taulukko 1). Määrällisesti tarkasteltuna suurin osa kyselyyn vastanneista oli maisterikurssia suorittaneita oppilasupseereja (67 havaintoyksikköä) ja vähiten esikuntaupseerikurssilaisia (24 havaintoyksikköä). Vastaajamäärien perusteella maisterikurssilaisten vastausten merkitys korostuu kyselyssä muihin kurseihin verrattuna.

Taulukko 1. Vastaajaryhmän osuus kyselyyn vastanneista.

Vastaajaryhmä	Frekvenssi	%
Kadettikurssi	42	23,3
Maisterikurssi	67	37,2
Esikuntaupseerikurssi	24	13,3
Yleisesikuntaupseerikurssi	47	26,1
Yhteensä	180	100,0

Kun kyselyn vastausprosenttia verrattiin vastaajaryhmän kurssin kokonaisvahvuuteen, oli kurssittainen vastausprosentti seuraava; yleisesikuntaupseerikurssi noin 63 %, maisterikurssi noin 30 %, esikuntaupseerikurssi 25 % ja kadettikurssi noin 9 % kurssin kokonaisvahvuudesta.

Kyselyyn vastanneiden määrän jakauma ei vastaa Maanpuolustuskorkeakoulussa palvelevien oppilasupseerien jakaumaa. Mikäli kyselyyn vastanneiden määrä olisi noudattanut oppilasupseerien jakaumaa, olisi kyselyyn vastanneiden määrä ollut seuraava; kadettikurssi noin 54 %, maisterikurssi noin 26 %, esikuntaupseerikurssi noin 11 % ja yleisesikuntaupseerikurssi noin 9 % vastanneista²⁴. Kadettikurssien voi todeta olevan aliedustettuna näiden numeroiden valossa.

Toteutunut vastausprosentti kuitenkin tasoittaa huomattavasti kurssitasojen vaikutusta kokonaisuuuteen ja tasapainottaa tulosta. Minkään yksittäisen kurssin vastaukset eivät painotu yhtä merkittävästi, kuin jos vastausprosentit olisivat vastanneet varsinaista MPKK:n oppilasjakaumaa.

²⁴ MPKK:n 28.3.2019 opiskelijatilanteen mukaan kokonaisuutena 845 oppilasupseeria, joista 454 kadettikurssilaisia, 220 maisterikurssilaisia, 96 esikuntaupseerikurssilaisia ja 75 yleisesikuntaupseerikurssilaisia. Ohjaajia ja viranomaisyhteistyön opiskelijoita ei ole huomioitu lukuun. Kurssisihteerien sähköpostilistojen avulla kyselylinkki onnistuttiin lähettämään todellisuudessa 717 henkilölle.

Vastaajaryhmä korreloi vahvasti iän ja työuran pituuden kanssa, mutta ei muiden muuttujien kanssa (taulukko 2). Korrelaation tulos oli looginen ja odotettu.

Taulukko 2. Vastaajaryhmän korrelaatiot.

Summamuuttuja	1.	2.	3.
1. Vastaajaryhmä	-		
2. Ikä	0.927 ***	-	
3. Työuran pituus	0.905***	0.927 ***	-

*** $p < 0.001$

Vastaajien opintolinjoja tarkastellessa voidaan todeta, että Maanpuolustuskorkeakoulun 845 oppilasupseerista 571, eli noin 67,6 %, oli maasotalinjalla. Kun kyselyyn vastanneiden osuudesta 78,9 % opiskeli maasotalinjalla, voi tulla siihen lopputulokseen, että maasotalinjan opiskelijoiden vastaukset painottuvat kokonaisuudessa selkeästi tavanomaista enemmän, muiden linjojen merkityksen jäädessä tavanomaista vähäisemmäksi. Opintolinja ei tuottanut korrelaatioita muiden muuttujien kanssa.

Tarkasteltaessa otosta ikäjakaumalla, voidaan sen todeta kaventuvan selkeästi ikäluokittelun yläpäässä. Tulosten perusteella vastaajista suurin osa oli 20–39 vuotiaita (89,9 %) ja vain yksi vastaaja oli 46–50 vuotias. Korrelaatiota tarkastellessa vastaajien ikä korreloi odotetusti vastaajaryhmän ja työuran pituuden kanssa (taulukko 2), mutta ei muiden muuttujien kanssa. Näin ollen ikäjakauma ei toiminut selittävänä tekijänä annetuille vastauksille. Tämän vuoksi ei syntynyt myöskään tutkimuseettistä tarvetta poistaa mahdollisesti iän perusteella tunnistettavissa olevan yksittäisen vastaajan vastauksia otoksesta.

Työuran pituuden osalta voidaan todeta, että se noudatteli havaintolukujen perusteella hyvin ikäjakaumaa. Suurin vastaajaryhmä oli 11–15 vuoden työkokemuksen omaavat (33,3 %). Lisäksi 0-15 vuotta töissä olleet muodostivat 93,3 % vastaajien kokonaisuudesta. Työuran pituus korreloi odotetusti vastaajaryhmän ja iän kanssa taulukossa 2 esitetyllä tavalla. Ikään ja työuraan liittyvien tulosten perusteella tutkimus edustaa parhaiten sotilasuransa ensimmäisellä puoliskolla olevia upseereita.

Suurin osa kyselyyn vastaajista (98,9 %) oli kyselyn perusteella henkilökohtaisesti tavannut karismaattisen henkilön. Muuttujalla ei ollut korrelaatiota muiden muuttujien kanssa. Koska kyselyyn vastasi ainoastaan upseereita, ja muuttujan havaintoarvo on erittäin korkea, tuloksen voi tulkita tarkoittavan sitä, että suurimmalla osalla sotilasuransa ensimmäisellä puoliskolla olevista upseereista on käytännön kokemus lähikarismaattisuudesta.

Tulosta tarkastellessa on kuitenkin huomioitava karismaattisuuden tulkinnan ongelma. Kuten jo aikaisemmin tässä tutkimuksessa on mainittu, karisman ja karismaattisuuden tulkinta on usein henkilökohtainen. Tämän vuoksi tässä muuttujassa käytetty ”kyllä tai ei” vaihtoehto ei välttämättä vastaa tässä tutkimuksessa muuten mittarina käytettyä Congerin ja Kanungon mallia. Karismaattisuuden henkilökohtaista tulkintaa tukee myös karismaattisuuden teoreettista tietämystä mittaavan muuttujan tulos, joka esitellään seuraavassa alaluvussa.

Mediankäyttötottumuksiltaan suurin osa vastaajista oli hyvin homogeenisiä. Eniten uutisten seuraamiseen käytettiin internetiä (79,4%) ja Venäjään liittyvää uutisointia seurattiin suomalaisesta mediasta (70 %). Tulos tukee vahvasti Castellsin näkemystä siitä että internet on viestintäkanavana vienyt roolia perinteisiltä medioilta (Castells 2010, xvii). Tulosten perusteella kukaan ei käyttänyt radiota eniten uutisten seurantaan. Tämän tutkimuksen perusteella radion merkitys faktapohjaisen tiedon hankinnan kanavana normaaliolosuhteissa on muita medioita heikompi. Putinia koskevan uutisoinnin osalta tutkimuksen tulokset kuvaavat vastaajien informaatioympäristöä internetin välityksellä seurattavaksi suomalaiseksi mediaksi.

5.1.2. Otosta kuvaavat taustamuuttujat ordinaaliasteikolla laadittujen kysymysten pohjalta ja kysymysten väliset korrelaatiot

Kaikki tässä alaluvussa esiintyvät tulokset perustuvat kysymyksiin, joissa on käytetty Likertin asteikkoa vaihteluvälillä 1-5. Likertin asteikon kuvaukset vaihtelivat osassa muuttujista.

Tulosten mukaan Venäjään liittyvää uutisointia seurasi kohtuullisesti (Likert 3) tai enemmän 86,6 % vastaajista. Tuloksen mukaan keskiarvoksi (k.a.) muodostui 3,18 ja mediaaniksi 3 keskihajonnan (s) ollessa 0,73. Tulos kertoo, että suurin osa oppilasupseereista on kiinnostunut ajankohtaisista Venäjään liittyvistä faktapohjaisista tiedoista informaatioympäristössään.

Kun kaikkien mediankäyttöön liittyvien muuttujien tuloksia verrattiin keskenään, niille ei löytynyt korrelaatiota. Muuttuja kuitenkin korreloi heikosti Venäjän historian ja kulttuurin tuntemukseen liittyvän muuttujan ($r=0.413$ $p<0.001$) sekä presidentti Vladimir Putin toimien tuntemusta mittaavan muuttujan kanssa ($r=0.436$ $p<0.001$). Vaikka korrelaatiokerroin ei ylitä keskinkertaisen korrelaation rajaa, se lähestyy sitä. On loogista, että Venäjään liittyvän uutisoinnin seuraaminen on yhteydessä Venäjän historian ja kulttuurin tuntemukseen, sekä Vladimir Putinin toimien tuntemukseen. Tämän perusteella voi päätellä korrelaatiokertoimen osoittavan asioiden välisen yhteyden olemassaolosta, vaikka yhteys kertoimen perusteella onkin heikko.

Vastaajista ($N=179$) 81 % tunsivat omasta mielestään Venäjään sekä sen historiaa ja kulttuuria kohtuullisesti (Likert 3) tai paremmin (k.a. 3,02, mediaani 3 ja s 0,66). Vastaukset painottuivat selkeästi arvoon kohtuullisesti (61,5 %). Tuloksen perusteella voidaan todeta, että suurimmalla osalla vastaajista oli ymmärrystä Venäjän historiasta ja kulttuurista Putinin johtamisen kontekstina. Muuttujalla oli keskinkertainen korrelaatio Vladimir Putinin toimien tuntemusta mittaavan muuttujan kanssa ($r=0.564$ $p<0.001$). Keskinkertainen korrelaatio linkittää otoksen Venäjän historian ja kulttuurin tuntemuksen Vladimir Putinin toimiin Venäjän johtajana toisiinsa. Lisäksi tuloksista löytyi heikko korrelaatio karismaan liittyvästä teoreettisesta tietämyksestä ($r=0.368$ $p<0.001$), sekä aiemmin mainittu heikko korrelaatio Venäjään liittyvään uutisointiin.

Tulosten mukaan vastaajista 76,3 % tunsivat vähintäänkin kohtuullisesti (Likert 3) tai paremmin presidentti Vladimir Putinin toimia Venäjän pääministerinä ja presidenttinä (k.a. 2,92, mediaani 3 ja s 0,64). Tämän perusteella voidaan todeta, että valtaosalla otoksesta oli Putinin toimiin liittyvää historiallista tuntemusta kohdehenkilön johtamisen vaikutuksien arvioimiseen. Muuttujalla oli heikko korrelaatio karismaan liittyvään teoreettiseen tietoon ($r=0.322$ $p<0.001$). Lisäksi muuttujalla oli keskinkertainen korrelaatio Venäjän historian ja kulttuurin tuntemukseen, sekä Venäjään liittyvään uutisointiin aiemmin mainitulla tavalla.

Vastaajien teoreettisen tiedon määrä karismaattisuudesta oli pääosin (57,8 %) kohtuullista (Likert 3) tai sitä parempaa (k.a. 2,65, mediaani 3 ja s 0,89). Kuitenkin 42,2% vastaajista koki tiedon määrän olevan kohtuullista heikompaa. Tästä voimme päätellä, että kokonaisuudessaan otoksen käsitys karismaattisuudesta perustuu teoreettisen tiedon lisäksi myös henkilökohtaiseen mielikuvaan karismasta. Tämä on hyvä huomioida myös tulkittaessa aikaisempaa tulosta muuttujasta, jossa kysyttiin ovatko vastaajat henkilökohtaisesti tavanneet karismaattisen henkilön. Muuttujalla oli heikko korrelaatio Venäjän historian ja kulttuurin tuntemuksen, sekä Vladimir Putinin toimien tuntemusta mittaavan muuttujan kanssa aiemmin esitetyllä tavalla.

Chin neliötestillä ei löydetty ordinaaliasteikolla mitatuille taustatekijöille tilastollisia merkittävyksiä CKS kyselyn summamuuttujien suhteen.

5.2. Ensimmäinen hypoteesi

Kaikki tässä alaluvussa esiintyvät tulokset perustuvat kysymyksiin, joissa on käytetty Likertin asteikkoa vaihteluvälillä 1-5. Asteikon lukuarvojen nimeäminen vaihtelee kysymyksestä riippuen.

Ensimmäisen hypoteesin mukaan pääosa vastaajista suhtautuu Putiniin ja hänen toimiinsa kriittisesti, asennoituu häneen negatiivisesti ja kokemukset Putinista Venäjän johtajana ovat pääosin negatiivisia. Putiniin liittyvää suhtautumista, asennoitumista ja kokemuksia mittaavien tulosten pohjalta voidaan todeta niiden vahvistavan hypoteesin seuraavissa alaluvuissa esitetyillä perusteilla. Hypoteesissa käytetyt kysymykset olivat Cronbachin Alfa (0,799) mukaan luotettavia ilmiön mittaamiseen.

Taulukko 3. Hypoteesin 1 keskilukuja

Muuttuja	k.a.	Mediaani	s
Suhtaudun mielestäni Venäjän presidentti Vladimir Putiniin ja hänen toimiinsa	1,79	2,00	0,81
Kokemukseni Venäjän presidentti Vladimir Putinin toimista maansa johtajana ovat pääosin	2,39	2,00	1,05
Asenteeni Venäjän presidentti Vladimir Putinia kohtaan on pääosin	2,12	2,00	0,89

Taulukko 4. Hypoteesin 1 muuttujien keskinäiset korrelaatiot

Summamuuttuja	1.	2.	3.
1. Suhtaudun mielestäni Venäjän presidentti Vladimir Putiniin ja hänen toimiinsa	-		
2. Kokemukseni Venäjän presidentti Vladimir Putinin toimista maansa johtajana ovat pääosin	0.485***	-	
3. Asenteeni Venäjän presidentti Vladimir Putinia kohtaan on pääosin	0.571***	0.723***	-

*** p <0.001

5.2.1. Onko vastaajien suhtautuminen Putiniin ja hänen toimiinsa kriittistä?

Vastauksen keskiarvo oli 1,79, mediaani 2 ja s 0,81 (taulukko 3). Vastaajista 80,6 % suhtautui Vladimir Putiniin ja hänen toimiinsa joko kriittisesti tai hiukan kriittisesti (taulukko 5). Tämä vahvistaa hypoteesin siitä, että pääosa vastaajista suhtautuu Putiniin ja hänen toimiinsa kriittisesti.

Muuttujalla oli keskinkertainen korrelaatio presidentti Putiniin asennoitumista mittaavan muuttujan kanssa ja heikko korrelaatio vastaajien kokemuksiin Putinin toimista maansa johtajana (taulukko 3). Lisäksi muuttujalla oli heikko korrelaatio Putinin henkilökohtaisen hyödyn tavoitteluun liittyvään muuttujaan ($r=0.330$ $p<0.001$).

Taulukko 5. Suhtaudun mielestäni Venäjän presidentti Vladimir Putiniin ja hänen toimiinsa

Vastaus	Frekvenssi	%
Kriittisesti	76	42,2
Hiukan kriittisesti	69	38,3
Neutraalisti	32	17,8
Hiukan kritiikittömästi	2	1,1
Kritiikittömästi	1	0,6
Yhteensä	180	100,0

Kun suhtautumisen ja hypoteesiin kolme liittyvien CKS kyselyn summamuuttujien vastauksille tehtiin muuttujamuunnos kahteen ryhmään, pystyttiin niille laskemaan Chin neliötesti kysymysten välisen yhteyden selvittämiseksi. Suhtautumisen vastauksille tehtiin muuttujamuunnos arvoille 1-2 (kriittisesti suhtautuvat) ja arvoille 3-5 (neutraalisti tai kritiikittömästi suhtautuvat). CKS kyselyn summamuuttujien muuttujamuunnoksessa arvot 1-3 ryhmitettiin yhdeksi kokonaisuudeksi (epäluonteenomaista) ja arvot 3-6 yhdeksi kokonaisuudeksi (luonteenomaista). Chin neliötestiä käytettäessä suhtautumisella havaittiin olevan merkitsevä yhteys hypoteesiin kolme liittyvään CKS kyselyn summamuuttujaan ”herkkyys seuraajien tarpeille (SMN)” (X^2 7,841 $p < 0,01$). Vaikka yhteys on olemassa, sille ei löytynyt selkeää merkitystä tutkimuksen kannalta.

5.2.2. Ovatko vastaajien kokemukset Putinista maansa johtajana negatiivisia?

Vastauksen keskiarvo oli 2,39, mediaani 2 ja s 1,05 (taulukko 3). Tulosten mukaan vastaajista 57,8 %:lla oli negatiivisia tai hiukan negatiivisia kokemuksia Putinista maansa johtajana (Taulukko 6). Tämä vahvistaa hypoteesin siitä, että kokemukset Putinista Venäjän johtajana ovat pääosin negatiivisia.

Muuttujalla oli vahva korrelaatio Putiniin liitettyjen asenteiden kanssa ja heikko korrelaatio Putiniin liitetyn suhtautumisen kanssa (taulukko 4). Lisäksi muuttujalla havaittiin heikko korrelaatio Putinin henkilökohtaisen hyödyn tavoitteluun liittyen ($r=0,321$ $p < 0,001$).

Chin neliötestiä käytettäessä kokemuksilla havaittiin olevan melkein merkitsevä yhteys kolmanteen hypoteesiin liittyvän CKS kyselyn ”herkkyys seuraajien tarpeille (SMN)” summamuuttujaan (X^2 12,081 $p < 0,05$) ja ”herkkyys ympäristölle (SE)” (X^2 5,922 $p < 0,05$).

Taulukko 6. Kokemukseni Venäjän presidentti Vladimir Putinin toimista maansa johtajana ovat pääosin

Vastaus	Frekvenssi	%
Negatiivisia	39	21,7
Hiukan negatiivisia	65	36,1
Neutraaleja	46	25,6
Hiukan positiivisia	26	14,4
Positiivisia	4	2,2
Yhteensä	180	100,0

5.2.3. Onko vastaajien asennoituminen Putiniin negatiivista?

Vastauksen keskiarvo oli 2,12, mediaani 2 ja s 0,89 (taulukko 3). Tulosten perusteella vastaajista 69,4 % asennoitui Putiniin negatiivisesti tai hiukan negatiivisesti (taulukko 7). Tämä vahvistaa hypoteesin siitä, että pääosa vastaajista asennoitui Putiniin negatiivisesti.

Asennoituminen oli vahvasti korrelaatiossa kokemuksiin Putinista maansa johtajana ja sillä oli keskinkertainen korrelaatio suhtautumiseen Putiniin ja hänen toimiinsa maansa johtajana (taulukko 4). Lisäksi muuttujalla havaittiin heikko korrelaatio Putinin henkilökohtaisen hyödyn tavoitteluun liittyen ($r=0.332$ $p<0.001$).

Korrelaatiot kertovat, että hypoteesia mittavat muuttujat ovat selkeästi sidoksissa toisiinsa, asennoitumisen ollessa vahvin yhdistävä muuttuja. Tämä vahvistaa Cronbachin Alfa luke-
man lisäksi sitä, että tutkijan luomat alakysymykset mittasivat tutkimukselle asetettua hypoteesia ja näin ollen myös vahvistavat hypoteesille saatua tulosta.

Chin neliötestillä ei löydetty tilastollisia merkittävyyksiä asennoitumiselle CKS summamuuttujien suhteen.

Taulukko 7. Asenteeni Venäjän presidentti Vladimir Putinia kohtaan on pääosin

Vastaus	Frekvenssi	%
Negatiivisia	47	26,1
Hiukan negatiivisia	78	43,3
Neutraaleja	41	22,8
Hiukan positiivisia	14	7,8
Positiivisia	0	0,0
Yhteensä	180	100,0

5.3. Toinen hypoteesi

Kaikki tässä alaluvussa esiintyvät tulokset perustuvat kysymyksiin, joissa on käytetty Likertin asteikkoa vaihteluvälillä 1-5. Asteikon lukuarvojen nimeäminen vaihtelee kysymyksestä riippuen.

Toisen hypoteesin mukaan Putin koetaan vastaajien mielestä eettisesti ristiriitaisena henkilönä, hän hakee sekä Venäjän valtion että omaa etuaan johtajana toimiessaan. Putinin eettisyyttä mittaavien tulosten pohjalta voidaan todeta niiden vahvistavan hypoteesin seuraavissa alaluvussa esitetyillä perusteilla. Koska mittarit mittasivat ristikkäisiä asioita, Cronbachin Alfa luku oli negatiivinen ja sen luotettavuus kyseenalainen. Kysymykset antavat kuitenkin vastauksen tutkimuskysymykseen ja hypoteesiin, joten Cronbachin Alfa merkitys jää toissijaiseksi.

Taulukko 8. Hypoteesin 2 keskilukuja

Muuttuja	k.a.	Mediaani	s
Mielestäni Venäjän Presidentti Vladimir Putin tavoittelee henkilökohtaista hyötyä valtionjohtajana toimiessaan	2,28	2,00	1,04
Mielestäni Venäjän Presidentti Vladimir Putin tavoittelee Venäjän valtion hyötyä valtionjohtajana toimiessaan	2,06	2,00	0,93

5.3.1. Tavoitteleeko Putin henkilökohtaista hyötyä valtionjohtajana toimiessaan?

Vastauksen keskiarvo oli 2,28, mediaani 2 ja s 1,04 (taulukko 8). Vastaajista (N=178) 87,1 % on sitä mieltä, että toimiessaan valtiojohtajana presidentti Vladimir Putin tavoittelee henkilökohtaista hyötyä vähintäänkin jonkin verran. Lisäksi 56,2 % on sitä mieltä, että hän tavoittelee henkilökohtaista hyötyä paljon tai aika paljon (taulukko 9).

Tämä vahvistaa hypoteesin siitä, että Putin tavoittelee henkilökohtaista hyötyä toimiessaan Venäjän valtion johtajana. Muuttujalla tarkasteltiin Putinin eettisyyttä karismaattisena johtajana. Tuloksen perusteella voidaan todeta Putinin langenneen vastaajien mielikuvissa karismaattisen johtajuuden varjopuolena pidettyyn narsistiseen oman edun tavoitteluun, jossa hyväksikäytetään hankittua asemaa omien etujen ajamiseen (Conger ym. 1998, 211).

Muuttujalla oli heikko korrelaatio kaikkien ensimmäisessä hypoteesissa esiintyneiden alakysymysten kanssa, korrelaation havaintoarvot esitettiin aikaisemmassa luvussa. Vaikka korrelaation havaintoarvojen mukaan yhteys on heikko, olisi loogista että negatiivinen asenne, suhtautuminen ja kokemukset Putinista olisivat yhteydessä negatiiviseen mielikuvaan hänen eettisessä toiminnassaan.

Chin neliötestillä ei löydetty henkilökohtaisen hyödyn tavoittelulle tilastollisia merkittävyysk-sia CKS summamuuttujien suhteen.

Taulukko 9. Mielestäni Venäjän Presidentti Vladimir Putin tavoittelee henkilökohtaista hyötyä valtionjohtajana toimiessaan

Vastaus	Frekvenssi	%
Paljon	52	29,2
Aika paljon	48	27,0
Jonkin verran	55	30,9
Aika vähän	22	12,4
Ei lainkaan	1	0,6
Yhteensä	178	100,0

5.3.2. Tavoitteleeko Putin Venäjän valtion hyötyä valtionjohtajana toimiessaan?

Vastauksen keskiarvo oli 2,06, mediaani 2 ja s 0,93 (taulukko 8). Vastaajista 93,3 % on sitä mieltä, että toimiessaan valtiojohtajana presidentti Vladimir Putin tavoittelee Venäjän valtion hyötyä vähintäänkin jonkin verran. Lisäksi 69,4 % on sitä mieltä, että hän tavoittelee Venäjän valtion hyötyä paljon tai aika paljon (taulukko 10).

Tämä vahvistaa hypoteesin siitä, että vastaajien mielestä Putin tavoittelee Venäjän valtion hyötyä toimiessaan Venäjän valtion johtajana. Karismaattisen johtajan eettisyyttä tarkastellessa tämä on hyvä piirre. Muuttujalla ei ollut korrelaatiota muiden muuttujien kanssa

Chin neliötestillä ei löydetty Venäjän valtion hyödyn tavoittelulle tilastollisia merkittävyyksiä CKS summamuuttujien suhteen.

Taulukko 10. Mielestäni Venäjän Presidentti Vladimir Putin tavoittelee Venäjän valtion hyötyä valtionjohtajana toimiessaan

Vastaus	Frekvenssi	%
Paljon	58	32,2
Aika paljon	67	37,2
Jonkin verran	43	23,9
Aika vähän	11	6,1
Ei lainkaan	1	0,6
Yhteensä	180	100,0

Kun tämän muuttujan havaintoarvoja verrataan edellisen muuttujan havaintoarvoihin, voidaan todeta, että vastaajien mielikuvissa Putin tavoittelee Venäjän valtion hyötyä hieman enemmän kuin omaa hyötyään. Mielikuvaan perustuvien havaintojen mukaan Putinin oman edun tavoittelu ei estä häntä toimimasta Venäjän valtion edun mukaisesti. Näin voidaan todeta vastausten olevan eettisesti ristiriidassa keskenään. Tulokset tekevät Putinista eettisesti ristiriitaisen hahmon ja vahvistavat toisen hypoteesin.

5.4. Kolmas hypoteesi

Kolmannen hypoteesin mittaamiseen käytettiin Congerin ja Kanungon karismaattisen johtajuuden mittaria (Conger ym. 1998, 94). Kaikki tässä alaluvussa esiintyvät tulokset perustuvat kysymyksiin, joissa on käytetty Likertin asteikkoa vaihteluvälillä 1-6. Kysymyksillä mitattiin karismaattiseen johtamiseen liittyvien ominaisuuksien ilmenemistä Putiniin liitetyistä mielikuvista. Asteikon lukuarvojen nimeäminen noudattaa kaikissa kysymyksissä ja summamuuttujissa seuraavaa jakoa; 1=erittäin epäluonteenomaista, 2=epäluonteenomaista, 3=hieman epäluonteenomaista, 4=hieman luonteenomaista, 5=luonteenomaista ja 6=erittäin luonteenomaista.

Tuloksia tarkastellessa on hyvä huomioida otoksen pääosin kriittinen ja negatiivinen suhtautuminen Putiniin, joka voi osin selittää mitattujen havaintoarvojen maksimiarvojen vähäisyyttä. Chin neliötestejä varten jouduttiin tekemään summamuuttujien muuttujamuunnos. Arvot 1-3 ryhmitettiin yhdeksi kokonaisuudeksi (epäluonteenomaista) ja arvot 3-6 yhdeksi kokonaisuudeksi (luonteenomaista).

Kolmannen hypoteesin mukaan Putinin karismaattisuutta mittaavasta CKS kyselystä on löydettävissä karismaattisia ominaisuuksia ja vastaajaryhmien välillä on tilastollisia eroavaisuuksia. CKS kyselyn tulosten pohjalta voidaan todeta niiden vahvistavan karismaattisia ominaisuuksia koskevan hypoteesin, mutta vastaajaryhmien välisten eroavaisuuksien osalta hypoteesi kumoutui. Perusteet lopputulokselle löytyvät seuraavista alaluvusta.

5.4.1. Minkälainen on Putinin karismaattisuutta kuvaava profiili?

Putinin karismaattisuus näytti viiden CKS kyselyn summamuuttujan kautta tarkasteltuna seuraavalta.

Taulukko 11. CKS summamuuttujien keskilukuja

Summamuuttuja	k.a.	Mediaani	s
Strateginen visiointi ja artikulaatio (SVA)	4,50*	4,57	0,79
Herkkyys ympäristölle (SE)	4,15*	4,25	0,81
Herkkyys seuraajien tarpeille (SMN)	3,09	3,00	0,91
Henkilökohtainen riskinotto (PR)	2,96	2,83	1,06
Epätavanomainen käyttäytyminen (UB)	4,12*	4,33	1,02

*Positiivinen tulos

Tuloksen perusteella voidaan päätellä, että Putilla koettiin olevan kolmea summamuuttujien mittaamaa karismaattista ominaisuutta. Tulosten keskiarvo, mediaani ja moodi asettuvat näissä summamuuttujissa yli havaintoarvon 4, joka tarkoittaa hieman luonteenomaista. Vahvimpana Putinin karismaattisena ominaisuutena nousee esiin strateginen visiointi ja artikulaatio (SVA), jonka arvo asettuu hieman luonteenomaisen ja luonteenomaisen (Likert 4 ja 5) puolelleväliin. Putinin herkkyys ympäristölle (SE) ja epätavanomainen käyttäytyminen (UB) ylittävät hieman luonteenomaisen käyttäytymisen raja-arvon (Likert 4).

Putinin henkilökohtainen riskinotto ja herkkyys seuraajien tarpeille olivat Putista mitatuista summamuuttujista heikoimmat. Ne asettuvat lähelle havaintoarvoa 3, joka tarkoittaa hieman epäluonteenomaista.

Summamuuttujien välillä havaittiin heikkoa korrelaatiota SVA ja SE välillä sekä SVA ja UB välillä (taulukko 12). Tämän perusteella voi arvioida, että CKS mittarin rakenteessa SE ja UB muuttujat voivat pitää sisällään kysymyksiä, joissa mitattuja ominaisuuksia liitetään myös SVA muuttujiin. Kyselyn lähteessä ei raportoitu yksittäisten kysymysten tai summamuuttujien keskinäisistä korrelaatioista. Havaintoa tukee esimerkiksi se, että SVA summamuuttujan kysymyksellä Putinin yritteliäisyydestä havaittiin olevan keskivahva korrelaatio ($r=0.533$ $p<0.001$) UB kysymykseen epätavanomaisten keinojen käyttämisestä. Toki on huomioitava, että vastaajaryhmän mielipiteet vaikuttavat korrelaatioiden ilmenemiseen.

Taulukko 12. CKS summamuuttujien keskinäiset korrelaatiot

Summamuuttuja	1.	2.	3.	4.	5.
1. SVA	-				
2. SE	0.468***	-			
3. SMN	0.203**	0.119	-		
4. PR	0.192**	0.071	0.19*	-	
5. UB	0.386***	0.021	0.058	0.206**	-

*** $p < 0.001$ ** $p < 0.01$ * $p < 0.05$

Chin neliötestissä summamuuttujilla ei havaittu olevan riippuvuutta vastaajaryhmien (taulukko 13) tai muiden ordinaaliasteikolla mitattujen taustatekijöiden kanssa.

Taulukko 13. CKS summamuuttujien riippuvuus vastaajaryhmien välillä Chin neliötestillä mitattuna

Muuttuja	X^2 arvo	df	sig.
SVA*	2,963	3	0,397
SE	4,899	3	0,179
SMN	7,402	3	0,06
PR	1,077	3	0,783
UB	1,314	3	0,726

*Arvot eivät täyttäneet Chin neliötestin oletuksia ja uudelleen ryhmittely olisi ollut merkityksetöntä

Tutkimustulos vahvistaa hypoteesin siitä, että Putinista on löydettävissä mitattavissa olevia karismaattisia ominaisuuksia. Tulosten perusteella Putiniin karismaattisuus pohjautui vahvimmin vastaajien mielikuvaan Putinista strategisena visionäärinä, joka osaa artikuloida visionsa seuraajilleen. Lisäksi Putin koettiin osin ympäristölleen herkäksi johtajaksi, joka on välillä valmis tavanomaisesta poikkeavaan käyttäytymiseen tavoitteidensa saavuttamiseksi. Putin ei kuitenkaan mielikuvien perusteella ole kovin valmis henkilökohtaiseen riskinottoon, eikä hän ole kovin herkkä seuraajiensa tarpeille.

Kun tuloksia tarkastellessa huomioi sen, että otoksella oli pääosin kriittinen ja negatiivinen suhtautuminen Putiniin, oli yllättävää että mikään summamuuttujista ei kuvannut Putin karismaattisuutta epäluonteenomaisiksi tai erittäin epäluonteenomaisiksi. Vaikka tuloksia ei voi yleistää koskemaan muita kuin tässä tutkimuksessa ollutta otosta, voi kaikkien summamuuttujien havaintoarvojen olettaa olevan vahvempia Putinin seuraajien mielikuvia mitattaessa.

5.4.1.1. Strateginen visiointi ja artikulaatio (SVA)

Havaintoarvojen perusteella kaikki muuttujat täyttivät karismaattisen piirteen vaatimuksen. Strategisen visioinnin ja artikulaation kysymysten osalta kaikkien muuttujien havaintoarvot ylittivät hieman luonteenomaisen käyttäytymisen raja-arvon (taulukko 14). Kaksi vahvinta havaintoarvoa oli ”Inspiroiva: kykenee motivoimaan organisaation jäseniä puhumalla heidän työnsä tärkeydestä” ja ”On innostava julkinen puhuja”, jotka lähestyvät arvojensa perusteella Putinille luonteenomaisia piirteitä. Molemmat havaintoarvot liittyvät Putinin puheviestintään. Tämän perusteella voimme päätellä, että vastaajien mielikuvan perusteella Putinin sanallinen viestintä mielletään Putinin vahvuudeksi.

Taulukko 14. Strateginen visiointi ja artikulaatio (SVA) keskilukuja

Muuttuja	k.a.	Mediaani	s
On yritteliäs: tarttuu uusiin mahdollisuuksiin tavoitteiden saavuttamiseksi.	4,62	5,00	1,19
Tarjoaa inspiroivia strategisia ja organisationaalisia tavoitteita.	4,31	4,00	1,16
Inspiroiva: kykenee motivoimaan organisaation jäseniä puhumalla heidän työnsä tärkeydestä.	4,93	5,00	1,09
Kehittää jatkuvasti uusia ideoita organisaation tulevaisuuden takaamiseksi.	4,02	4,00	1,22
On innostava julkinen puhuja.	4,80	5,00	1,07
Visioi: tuo usein esiin ideoita tulevaisuuden mahdollisuuksista.	4,34	5,00	1,14
Tunnistaa etukäteen uudet ympäristön aiheuttamat mahdollisuudet jotka voivat helpottaa organisaation tavoitteiden saavuttamista	4,47	5,00	1,03

5.4.1.2. Herkkyys ympäristölle (SE)

Havaintoarvojen perusteella kaikki muuttajat täyttivät karismaattisen piirteen vaatimuksen. Putinin herkkyyttä ympäristölle koskevien kysymysten osalta kaikkien muuttujien havaintoarvot ylittivät hieman luonteenomaisen käyttäytymisen raja-arvon (taulukko15). Raja-arvon ylitys oli pääosin vähäistä. Vahvin havaintoarvo oli ”Kykenee tunnistamaan etukäteen fyysisen ympäristön asettamat rajoitteet (teknologiset rajoitteet, resurssien puute, jne.), jotka voivat estää organisaation tavoitteiden saavuttamisen”. Tätä ominaisuutta voi pitää suurimpana vahvuutena Putinin herkkyydessä ympäristölleen.

SE summamuuttujalla havaittiin olevan heikko yhteys ensimmäisen hypoteesin ”Kokemukseni Venäjän presidentti Vladimir Putinin toimista maansa johtajana ovat pääosin ” muuttujan Chin neliötestiä käytettäessä (X^2 5,922 $p < 0,05$).

Taulukko 15. Herkkyys ympäristölle (SE) keskilukuja

Muuttuja	k.a.	Mediaani	s
Kykenee tunnistamaan etukäteen fyysisen ympäristön asettamat rajoitteet (teknologiset rajoitteet, resurssien puute, jne.), jotka voivat estää organisaation tavoitteiden saavuttamisen.	4,30	4,00	1,12
Kykenee tunnistamaan etukäteen rajoitteet organisaation sosiaalisessa ja kulttuurisessa ympäristössä (kulttuurinormit, alimman portaan tuen puute, jne.) jotka voivat estää organisaation tavoitteiden saavuttamisen.	4,07	4,00	1,17
Tunnistaa organisaation muiden jäsenten kyvyt ja taidot.	4,16	4,00	1,02
Tunnistaa organisaation muiden jäsenten rajoitteet.	4,09	4,00	1,12

5.4.1.3. Herkkyys seuraajien tarpeille (SMN)

Havaintoarvojen perusteella mikään muuttuja ei täyttänyt karismaattisen piirteen vaatimuksia. Putinin herkkyyttä seuraajien tarpeille koskevien kysymysten osalta kaikkien muuttujien havaintoarvot alittivat hieman luonteenomaisen käyttäytymisen raja-arvon (taulukko 16) . Vahvin havaintoarvo oli ” Vaikuttaa muihin luomalla molemminpuolista hyväksyntää ja kunnioitusta”. Heikoin havaintoarvo oli ”On sensitiivinen organisaation muiden jäsenien tarpeille ja tunteille”. Tuloksen perusteella Putin karismaattisessa johtajuudessa heikkoutena on se, että hän ei ole sensitiivinen muiden jäsenien tarpeille tai tunteille.

SMN summamuuttujalla havaittiin olevan heikko yhteys ensimmäisen hypoteesin ”Kokemukseni Venäjän presidentti Vladimir Putinin toimista maansa johtajana ovat pääosin ” muuttujan Chin neliötestiä käytettäessä (X^2 12,081 $p < 0,05$).

Taulukko 16. Herkkyys seuraajien tarpeille (SMN) keskilukuja

Muuttuja	k.a.	Mediaani	s
Vaikuttaa muihin luomalla molemminpuolista hyväksyntää ja kunnioitusta.	3,7	4	1,328
On sensitiivinen organisaation muiden jäsenien tarpeille ja tunteille.	2,51	2	1,198
Osoittaa henkilökohtaista kiinnostustaan muiden organisaation henkilöiden tarpeisiin ja tunteisiin.	3,07	3	1,266

5.4.1.4. Henkilökohtainen riskinotto (PR)

Havaintoarvojen perusteella mikään muuttuja ei täyttänyt karismaattisen piirteen vaatimuksia. Putinin valmiutta henkilökohtaiseen riskinottoon koskevien kysymysten osalta kaikkien muuttujien havaintoarvot alittivat hieman luonteenomaisen käyttäytymisen raja-arvon (taulukko 17). Vahvin havaintoarvo oli ”Ottaa korkeita henkilökohtaisia riskejä organisaation tähden”. Heikoin havaintoarvo oli ”Maksaa usein henkilökohtaista hintaa epäitsekkäistä teoista organisaation hyväksi”. Heikoin havaintoarvo oli selkeästi kahta muuta havaintoarvoa pienempi. Tuloksen perusteella Putin karismaattisessa johtajuudessa heikkoutena on se, että hän ei ole valmis toimimaan epäitsekkäisti organisaation puolesta.

Taulukko 17. Henkilökohtainen riskinotto (PR) keskilukuja

Muuttuja	k.a.	Mediaani	s
Ottaa korkeita henkilökohtaisia riskejä organisaation tähden.	3,42	3	1,445
Maksaa usein henkilökohtaista hintaa epäitsekkäistä teoista organisaation hyväksi.	2,21	2	1,124
Tavoitellessaan organisaation tavoitteita ryhtyy toimenpiteisiin jotka sisältävät huomattavia henkilökohtaisia riskejä.	3,24	3	1,387

5.4.1.5. Epätavanomainen käyttäytyminen (UB)

Havaintoarvojen perusteella yksi muuttujista täytti karismaattisen piirteen vaatimuksen muiden muuttujien lähestyessä hieman luonteenomaisen käyttäytymisen raja-arvoa. Suurin ja selkeästi muita vahvempi havaintoarvo oli ”Käyttää epätavanomaisia keinoja organisaation tavoitteiden saavuttamiseksi”, joka lähestyy luonteenomaisen käyttäytymisen raja-arvoa (taulukko 18). Tuloksen perusteella Putin karismaattisessa johtajuudessa vahvuutena on valmius käyttää epätavanomaisia keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi.

Taulukko 18. Epätavanomainen käyttäytyminen (UB) keskilukuja

Muuttuja	k.a.	Mediaani	s
Ryhtyy epätavanomaiseen käyttäytymiseen organisaation tavoitteiden saavuttamiseksi.	3,89	4	1,629
Käyttää epätavanomaisia keinoja organisaation tavoitteiden saavuttamiseksi.	4,89	5	1,285
Näyttää usein ainutlaatuista käyttäytymistä joka yllättää organisaation jäsenet	3,59	4	1,39

5.4.2. Mitkä seikat selittävät tilastollisesti eroavuuksia vastaajien taustatietoja tarkastellessa?

Kun taustamuuttujia verrattiin CKS kyselyn summamuuttujiin, niiden välillä ei havaittu olevan korrelaatioita. Chin neliötestissä summamuuttujilla ei havaittu olevan riippuvuutta vastaajaryhmien (taulukko 12) tai muiden ordinaaliasteikolla mitattujen taustatekijöiden kanssa. Chin neliötestillä löydettiin joitain yhteyksiä nominaaliasteikolla mitattujen taustatekijöiden ja CKS summamuuttujien välillä. Näistä yhteyksistä on raportoitu edeltävissä alaluvuissa.

Chin neliötestillä ja Spearmanin korrelaatiotestillä löydettiin joitain yksittäisiä yhteyksiä taustamuuttujien ja CKS kyselyn varsinaisten muuttujien välillä. Lisäksi löytyi yksittäisiä keskinäisiä korrelaatioita CKS kyselyn muuttujien välillä. Näistä yhteyksistä merkittävimmät on raportoitu edeltävissä alaluvuissa. Havaittuja yhteyksiä ei voinut tulkita erityisen merkittäviksi tutkimuksen kannalta.

Tämän voi tulkita tarkoittavan sitä, että otos oli erittäin homogeeninen ja eroavuuksia ei käytännössä juurikaan esiintynyt. Tämän vuoksi niistä ei myöskään löydetty merkittäviä eroavaisuuksia selittäviä tekijöitä. Hypoteesi taustatekijöiden merkityksestä vastausten eroavaisuuksille kumoutui.

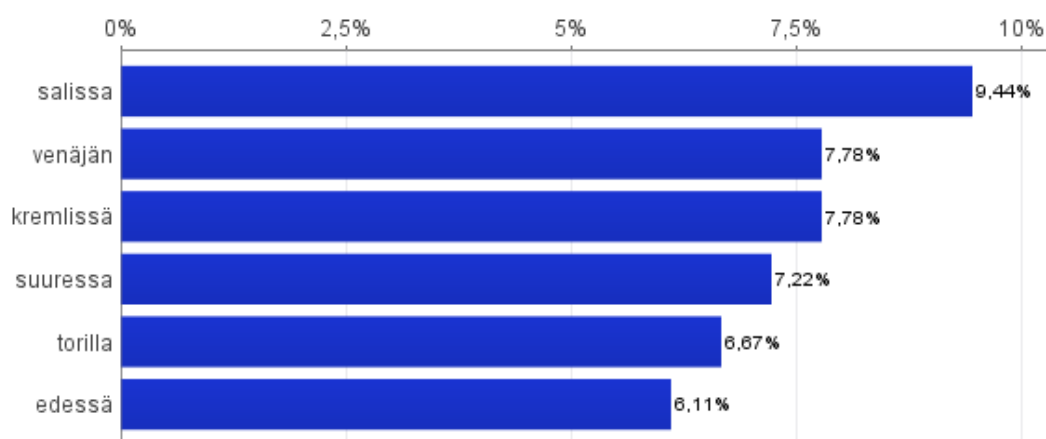
5.5. Neljäs hypoteesi

Neljännän hypoteesin mittaamiseen käytettiin puolistrukturoitua kyselyä. Vastaajia pyydettiin kuvittelemaan itsensä tilanteeseen, jossa he seuraavat Vladimir Putinin esiintymistä julkisuuden tilaisuudessa, jossa hän esiintyy karismaattisesti ja saa luotua kontaktin yleisöönsä. Osassa vastaajille osoitetuista tehtävistä vastaajia pyydettiin käyttämään vastauksissaan vähintään kahta kuvaavaa sanaa. Tulokset tulkittiin Webropol kyselyalustan Text Mining ominaisuudella. Tuloksissa esitetään yleisimmin esiintyvät sanat sekä sanakartat teksteissä toisiinsa liitettyistä sanoista. Sanakartoista saadut tulokset ovat haasteellisia reliabiliteetin kannalta, koska ne perustuvat tutkijan tulkintaan sanaklusterien merkityksestä.

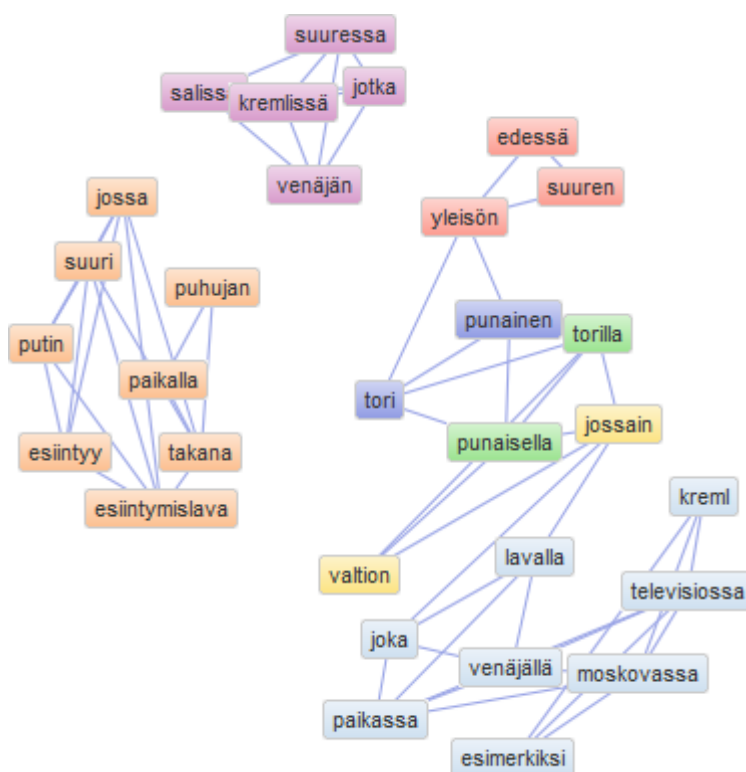
Neljännän hypoteesin mukaan vastaajien mielikuvista, joissa Putinin esiintyy karismaattisesti, kyetään luomaan koonnos. Tämä hypoteesi vahvistettiin ja tulos esitetään seuraavissa alaluvuissa.

5.5.1. Missä Putin esiintyy vastaajien mielikuvissa?

Tutkimuskysymyksen vastausta selvitetiin pyytämällä vastaajia kertomaan missä paikassa hän esiintyy. Yleisimmin esiintyvien sanojen perusteella vastaajat mielsivät Putinin esiintymispaikaksi suuren salin Venäjän Kremlissä. Yleisimmin esiintyvien sanojen ja sanakartan perusteella esiintyminen sijoitettiin myös Punaiselle torille, ja sanakartan mukaan siihen liitettiin esiintyminen suuren yleisön edessä. Sanakartta muodosti kolme erillistä rypästä. Sanakartan perusteella Putinin esiintyminen liitettiin myös televisioesiintymiseen Moskovon Kremlissä. Esiintymisiin liitettiin myös mielikuva esiintymislavasta.

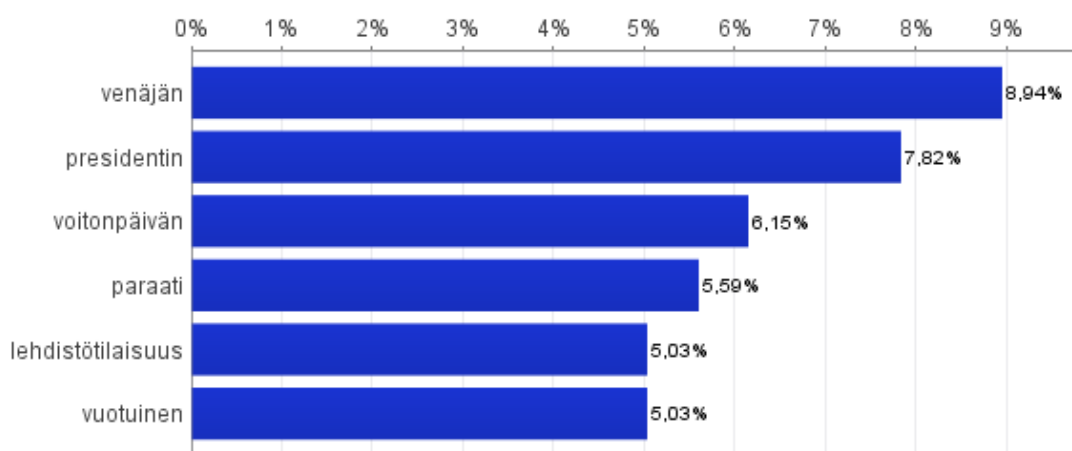
Kuva 3. Paikkaan liittyvät yleisimmin esiintyvät sanat.

Kuva 4. Paikkaan liittyvien sanojen sanakartta.

5.5.2. Missä tilaisuudessa Putin esiintyy vastaajien mielikuvissa?

Tutkimuskysymykseen vastausta selvitettiin pyytämällä vastaajia kertomaan missä tilanteessa tai tilaisuudessa hän esiintyy. Yleisimmin esiintyvien sanojen perusteella tilaisuus, jossa Putin vastaajien mielikuvissa esiintyi, liitettiin Venäjään. Tilaisuus oli joko presidentin vuotuinen voitonpäivän paraati tai lehdistötilaisuus. Sanakartan perusteella lehdistö- tai tiedotustilaisuuteen liitettiin valtiovierailu, sekä asevoimien ja kansakunnan tila. Paraatiin liitettiin sekä tiedotustilaisuus että puhe kansalle. Se, että tilaisuus liitettiin Venäjään, kertoo vastauksen yhteydestä edelliseen muuttujaan. On loogista että mielikuvissa esiintyvä paikka ja tilaisuus olivat kytköksissä toisiinsa.

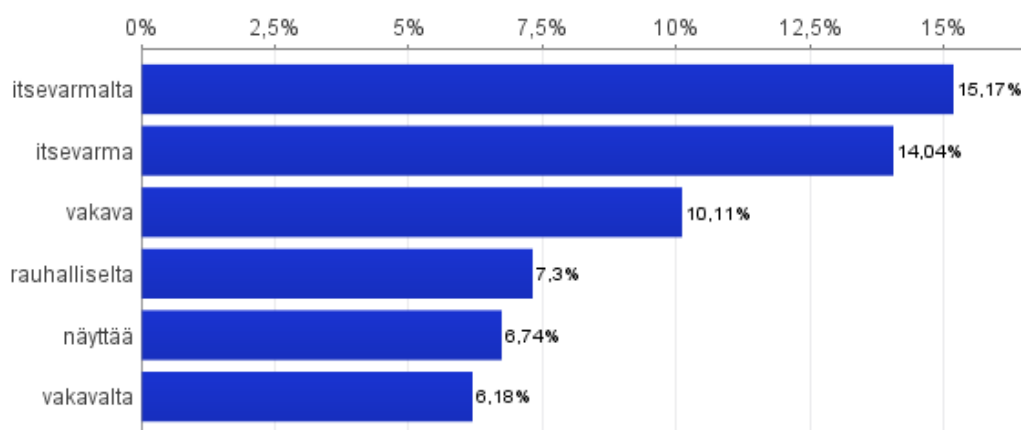
Kuva 5. Tilaisuuteen liittyvät yleisimmin esiintyvät sanat.

Kuva 6. Tilaisuuteen liittyvien sanojen sanakartta.

5.5.3. Miltä Putin näyttää vastaajien mielikuvissa?

Tutkimuskysymykseen vastausta selvitetiin pyytämällä kyselyssä vastaajia kertomaan miltä hän näyttää, ja käyttämään vähintään kahta kuvaavaa sanaa. Yleisimmin esiintyvien sanojen perusteella Putin näytti vastaajien mielikuvissa itsevarmalta (29,2 %), vakavalta (16,3 %) ja rauhalliselta (12,4 %). Tuloksia tarkastellessa on huomattavaa, että yleisimmin esiintyvien sanojen joukossa oli näiden kolmen sanan kaksi eri taivutusmuotoa. Tämä on huomioitu tekstissä esiintyvissä prosenttiluvuissa. Sanakartan perusteella nämä kolme ominaisuutta yhdistettiin myös toisiinsa ja näihin sanoihin liitettiin päättäväisyys.

Kuva 7. Visuaaliseen havaintoon liittyvät yleisimmin esiintyvät sanat.

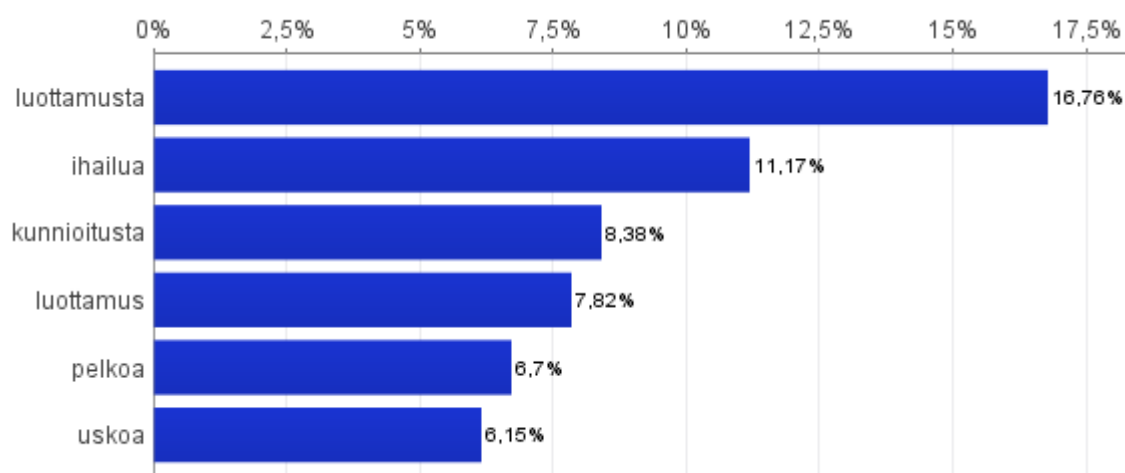
Kuva 8. Visuaaliseen havaintoon liittyvien sanojen sanakartta.

5.5.6. Mitä tunteita Putin seuraajissa herättää vastaajien mielikuvissa?

Tutkimuskysymykseen vastausta selvitettiin pyytämällä kyselyssä vastaajia kertomaan mitä tunteita hän seuraajissa herättää, ja kertomaan vähintään kaksi aihetta. Yleisimmin esiintyvien sanojen perusteella Putin herätti luottamusta (24,6 %), ihailua (11,2 %) ja kunnioitusta (8,4 %). Tulosta tarkastellessa on huomioitava, että listalle nousi kaksi luottamuksen sanan taivutusmuotoa. Tämä on huomioitu tekstissä esiintyvässä havaintoarvossa.

Mielenkiintoista oli myös havaita, että negatiivinen tunne, pelko (6,7 %), nousi neljänneksi suosituimmaksi sanaksi. Tämän voi tulkita tarkoittavan sitä, että vastaajien mielikuvissa karismaattisen johtajan seuraajat voivat liittää karismaattiseksi koettuun johtajuuteen myös negatiiviseksi tulkittavia tunteita. Karismaattiseen johtajaan suunnattu pelko voi myös toimia seuraajien toiminnan motivaattorina. Mikäli pelkoa tulkitaan transaktionaalisuuden pohjalta, motiivina voi olla esimerkiksi pelko siitä, että seuraajalta otetaan pois jokin hänellä oleva etuisuus tai häneltä kiistetään mahdollisuus jonkin etuisuuden saavuttamiseen. Pelko voi liittyä myös johtajan ja muiden seuraajien hyväksynnän menettämiseen. (Conger ym. 1998, 57-60)

Sanakartan mukaan luottamus liitettiin ylpeyteen, ihailuun, isänmaallisiin tunteisiin, kunnioitukseen ja pelkoon. Pelko liitettiin ihailun ja luottamuksen lisäksi myös arvostukseen ja kunnioitukseen.

Kuva 13. Tunteisiin liittyvät yleisimmin esiintyvät sanat.

Kuva 14. Tunteisiin liittyvien sanojen sanakartta.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa käsitellään tutkimuksen keskeisimmät tutkimustulokset tiivistetysti, tehdään johtopäätökset tuloksista, käsitellään tutkimuksen luotettavuutta ja esitetään jatkotutkimusaiheita.

6.1. Tutkimuksen keskeisimmät tulokset

Tässä alaluvussa esitellään tutkimuksen keskeisimmät tulokset. Tulokset esitetään tiivistetysti hypoteesien mukaisissa taulukoissa. Tutkimuksen päähypoteesi oli se, että kriittiset tarkkailijat löytävät Vladimir Putista karismaattisen johtajan ominaisuuksia. Tästä johdettuun päätutkimuskysymykseen: ”Löydetäänkö Vladimir Putista karismaattisen johtajan ominaisuuksia ja minkälaisia mielikuvia Putinin karismaattiseksi kuvatusta esiintymisestä syntyy?” vastattiin taulukoista löytyvillä alatutkimuskysymyksillä.

Tutkimuksen päähypoteesi vahvistettiin hypoteesien yksi ja kolme vastauksilla, joilla todistettiin vastaajien kriittinen suhtautuminen Putiniin ja joidenkin karismaattisten ominaisuuksien positiivinen ilmeneminen Putinissa.

Taulukko 19. Tutkimuksen ensimmäinen hypoteesi ja siihen liittyvät tutkimustulokset.

Hypoteesi	Tutkimuskysymykset ja tutkimustulokset	Viite
1) Hypoteesi: pääosa vastaajista suhtautuu Putiniin ja hänen toimiinsa kriittisesti, asennoituu häneen negatiivisesti ja kokemukset Putinista Venäjän johtajana ovat pääosin negatiivisia.	Hypoteesi on vahvistettu.	Tutkimuksen luku 5.2
	Onko vastaajien suhtautuminen Putiniin ja hänen toimiinsa kriittistä?	Tutkimuksen luku 5.2.1
	Vastaajista 80,6 % suhtautui Vladimir Putiniin ja hänen toimiinsa joko kriittisesti tai hiukan kriittisesti.	
	Onko vastaajien asennoituminen Putiniin negatiivista?	Tutkimuksen luku 5.2.2
	Vastaajista 57,8 %:lla oli negatiivisia tai hiukan negatiivisia kokemuksia.	
	Ovatko vastaajien kokemukset Putinista maansa johtajana negatiivisia?	Tutkimuksen luku 5.2.3
	Vastaajista 69,4 % asennoitui Putiniin negatiivisesti tai hiukan negatiivisesti.	

Taulukko 20. Tutkimuksen toinen hypoteesi ja siihen liittyvät tutkimustulokset.

Hypoteesi	Tutkimuskysymykset ja tutkimustulokset	Viite
2) Hypoteesi: Putin koetaan vastaajien mielestä eettisesti ristiriitaisena henkilönä, hän hakee sekä Venäjän valtion että omaa etuaan johtajana toimiessaan.	Hypoteesi on vahvistettu.	Tutkimuksen luku 5.3
	Tavoitteleeko Putin henkilökohtaista hyötyä valtionjohtajana toimiessaan?	Tutkimuksen luku 5.3.1
	Vastaajista 87,1 % on sitä mieltä, että toimiessaan valtiojohtajana presidentti Vladimir Putin tavoittelee henkilökohtaista hyötyä vähintäänkin jonkin verran.	
	Tavoitteleeko Putin Venäjän valtion hyötyä valtionjohtajana toimiessaan?	Tutkimuksen luku 5.3.2
	Vastaajista 93,3 % on sitä mieltä, että toimiessaan valtiojohtajana presidentti Vladimir Putin tavoittelee henkilökohtaista hyötyä vähintäänkin jonkin verran.	

Taulukko 21. Tutkimuksen kolmas hypoteesi ja siihen liittyvät tutkimuskysymykset.

Hypoteesi	Tutkimuskysymykset ja tutkimustulokset	Viite
3) Hypoteesi: Putinin karismaattisuutta mittaavasta CKS kyselystä on löydettävissä karismaattisia ominaisuuksia ja vastaajaryhmien välillä on tilastollisia eroavaisuuksia.	Hypoteesi on vahvistettu karismaattisten ominaisuuksien osalta ja kumottu vastaajaryhmien eroavaisuuksien osalta.	Tutkimuksen luku 5.4
	Minkälainen on Putinin karismaattisuutta kuvaava profiili? 1=erittäin epäluonteenomaista 2=epäluonteenomaista 3=hieman epäluonteenomaista 4=hieman luonteenomaista 5=luonteenomaista 6=erittäin luonteenomaista	Tutkimuksen luku 5.4.1
	Strateginen visiointi ja artikulaatio (SVA) k.a. 4,50 mediaani 4,57 s 0,79	
	Herkkyys ympäristölle (SE) k.a 4,15 mediaani 4,25 s 0,81	
	Herkkyys seuraajien tarpeille (SMN) k.a 3,09 mediaani 3,00 s 0,91	
	Henkilökohtainen riskinotto (PR) k.a. 2,96 mediaani 2,83 s 1,06	
	Epätavanomainen käyttäytyminen (UB) k.a. 4,12 mediaani 4,33 s 1,02	
	Mitkä seikat selittävät tilastollisesti eroavuuksia vastaajien taustatietoja tarkastellessa?	Tutkimuksen luku 5.4.2
	Tutkimuksessa ei löydetty merkittäviä tilastollisia eroavaisuuksia verrattaessa vastaajien taustatietoja muihin tuloksiin.	

Taulukko 22. Tutkimuksen neljäs hypoteesi ja siihen liittyvät tutkimuskysymykset.

Hypoteesi	Tutkimuskysymykset ja tutkimustulokset	Viite
4) Hypoteesi: otoksen keskimääräinen mielikuva Putinin karismaattisesta esiintymisestä on mahdollista selvittää.	Hypoteesi on vahvistettu	Tutkimuksen luku 5.5
	Minkälaisia mielikuvia Putinin karismaattiseksi kuvatusta esiintymisestä syntyy?	
	Katso alla olevien tutkimuskysymysten vastaukset.	
	Missä Putin esiintyy vastaajien mielikuvissa?	Tutkimuksen luku 5.5.1
	Suurella salissa Venäjän Kremlissä tai Punaisella torilla.	
	Missä tilaisuudessa Putin esiintyy vastaajien mielikuvissa?	Tutkimuksen luku 5.5.2
	Venäjän presidentin vuotuinen voitonpäivän paraati tai lehdistötilaisuus.	
	Miltä Putin näyttää vastaajien mielikuvissa?	Tutkimuksen luku 5.5.3
	Itsevarmalta, vakavalta ja rauhalliselta.	
	Miten Putin esiintyy vastaajien mielikuvissa?	Tutkimuksen luku 5.5.4
Rauhallisesti, itsevarmasti ja määrätietoisesti.		
Mistä aiheista Putin puhuu vastaajien mielikuvissa?	Tutkimuksen luku 5.5.5	
Venäjään liittyvistä aiheista.		
Mitä tunteita Putin seuraajissaan herättää vastaajien mielikuvissa?	Tutkimuksen luku 5.5.6	
Luottamusta, ihailua ja kunnioitusta.		

6.2. Johtopäätökset

Tutkimuksen päähypoteesin mukaan kriittiset tarkkailijat löytävät Vladimir Putista karismaattisen johtajan ominaisuuksia. Tutkimuksessa pystyttiin todistamaan hypoteesi oikeaksi. Tämä tarkoittaa sitä, että vaikka tarkkailija ei ole karismaattiseksi koetun henkilön seuraaja ja suhtautuu kohdehenkilöön kriittisesti, voi tarkkailija kokea kohdehenkilön karismaattiseksi. Tuloksia tarkastellessa koottujen havaintoarvojen vahvuudet eivät olleet kovin korkeita, mutta todistivat ilmiön olemassaolon.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että informaatioympäristön tarjoama mielikuva Putinista on joissain määrin karismaattinen. Tätä havaintoa arvioidessa täytyy pitää mielessä informaatioympäristön kompleksi ja alati muuttuva luonne. Informaatiolla ei ole rajoja, mutta informaatioympäristöllä on, kuten alaluvussa 1.8.1 määritettiin. Havainto voidaan rajata koskemaan ainoastaan otoksen informaatioympäristön kontekstia mittaushetkellä ja sen tarjoama mielikuva voi olla erilainen, mikäli mittaus suoritetaan eriävälle otokselle, tai vastaavalle otokselle eri aikaan.

Vastaajien kriittinen suhtautuminen, negatiiviset kokemukset ja negatiivinen asennoituminen Putiniin olivat tutkimusasetelman kannalta kriittisiä. Tämän vuoksi niiden ilmeneminen täytyi tutkimuksessa mitata. Vastaajista 80,6 % suhtautui Vladimir Putiniin ja hänen toimiinsa joko kriittisesti tai hiukan kriittisesti. Vastaajista 57,8 %:lla oli negatiivisia tai hiukan negatiivisia kokemuksia. Vastaajista 69,4 % asennoitui Putiniin negatiivisesti tai hiukan negatiivisesti. Tulos vastasi oletusta ja vahvisti ensimmäisen tutkimukseen liittyvän hypoteesin (taulukko 19). Ensimmäinen hypoteesi vastaasi myös osin tutkimuksen päähypoteesiin, koska päähypoteesissa vastaajat määritettiin kriittisiksi tarkkailijoiksi.

Tutkimuksessa haluttiin selvittää vastaajien mielikuvaa Putinin johtajuuden eettisistä puolista, koska ne liittyvät karismaattisuuden varjopuoliin. Aiheeseen liittyvän toisen hypoteesin mukaan Putin koetaan vastaajien mielestä eettisesti ristiriitaisena henkilönä, hän hakee sekä Venäjän valtion, että omaa etuaan johtajana toimiessaan. Vastaajista 87,1 % oli sitä mieltä, että toimiessaan valtiojohtajana presidentti Vladimir Putin tavoittelee henkilökohtaista hyötyä vähintäänkin jonkin verran. Tuloksen perusteella voidaan todeta Putinin langenneen vastaajien mielikuvissa karismaattisen johtajuuden varjopuolena pidettyyn narsistiseen oman edun tavoitteluun, jossa hyväksikäytetään hankittua asemaa omien etujen ajamiseen. Vastaajista 93,3 % oli sitä mieltä, että toimiessaan valtiojohtajana presidentti Vladimir Putin tavoittelee Venäjän valtion hyötyä vähintäänkin jonkin verran. Tätä voi pitää johtajalle eettisesti hyvänä taipumuksena. Kun havaintoa verrataan henkilökohtaisen edun tavoittelun havaintoihin, voidaan todeta, että vastaajien mielikuvissa Putin tavoittelee Venäjän valtion hyötyä hieman enemmän kuin omaa hyötyään. Vastaukset tekevät Putinista eettisesti ristiriitaisen hahmon ja vahvistavat toisen hypoteesin. Mielikuvaan perustuvien havaintojen mukaan Putinin oman edun tavoittelu ei estä häntä toimimasta Venäjän valtion edun mukaisesti.

Induktiivisella tutkimusotteella kerättyjen tulosten mukaan Putin esiintyy vastaajien mielikuvissa suuressa salissa Venäjän Kremlissä tai Punaisella torilla. Mielikuvassa Putin esiintyy Venäjän presidentin vuotuisessa voitonpäivän paraatissa tai lehdistötilaisuudessa. Hän näyttää vastaajien mielikuvissa itsevarmalta, vakavalta ja rauhalliselta ja esiintyy rauhallisesti, itsevarmasti ja määrätietoisesti. Tilaisuudessa Putin puhuu Venäjään liittyvistä aiheista. Putin herättää seuraajissaan luottamusta, ihailua ja kunnioitusta.

Mielikuvissa ilmenevä konteksti on sijoitettavissa todellisuuteen ja se kertoo, että informatioympäristö on synnyttänyt selkeän mielikuvan paikasta ja tapahtumasta, missä esiintyminen tapahtuu. Esiintymisen kontekstina on virallinen tapahtuma, jota seurataan suoraan joko paikan päällä tai median välityksellä. Konteksti kertoo siitä, että esiintyminen liitetään massatapahtumaan tai muuhun Venäjän valtiolle tärkeään viralliseen tapahtumaan, jossa viestitään Venäjän kansalaisille. Tämä on liitettävissä strategisen vision artikulointiin, joka todettiin Putinin vahvuudeksi deduktiivisessa mittauksessa. Tulos kertoo myös siitä, mihin elementteihin kaukokarismaattisuuden ilmeneminen liitetään. Suuret yleisömäärät, media ja tapahtuman virallisuus ovat vastaajien mielikuvissa läsnä olevia elementtejä.

Viestintä koskee mielikuvissa Venäjään liittyviä aiheita, joissa turvallisuus on yksi tärkeimmistä tekijöistä. Turvallisuuteen liitettiin tutkimuksen mukaan länsimaiden ja NATO:n uhka Venäjälle. Tämän voi liittää kirjallisuuskatsauksen turvallistamiseen ja sekurokratiaan liittyviin havaintoihin, joilla Putin on kyennyt legitimoimaan vallan keskittämistä turvallisuusministeriölle ja omalle lähipiirilleen.

Vastauksissa oli havaittavissa Venäläinen narratiivi Venäjästä valtiona jota ympäröivät vihamieliset voimat. Tällä narratiivilla kyetään perustelemaan valtionjohdon toimenpiteitä kotimaassa ja ulkomailla. (Puolustusministeriö 2019,17)

Vastaajien informaatioympäristön voi todeta synnyttäneen Putinista mielikuvan, jossa turvallisuusasiat korostuvat. Tämä voi johtua osin siitä, että otos koostui upseereista, joille turvallisuuteen liittyvät asiat ja niiden seuraaminen mediasta on ammatin kannalta tärkeää.

Visuaaliset mielikuvat Putinista ja hänen esiintymisestään liitettiin itsevarmuuteen, vakavuuteen, rauhallisuuteen ja määrätietoisuuteen. Nämä seikat liittyivät vastaajien mielikuvissa karismaattisuuden ilmenemiseen. Vastaus kertoo siitä, millaisia ominaisuuksia vastaajat liittävät karismaattiseen käyttäytymiseen tai karismaattisen johtajan olemukseen. Conger ja Kanungo määrittävät johtajan karismaattisuutta ja siihen liittyviä ominaisuuksia johtajan toiminnan ja johtamisen prosessin kautta (Conger ym. 1998, 48-57). Vastauksen avulla pystymme laajentamaan ymmärrystä Putinin karismaattisuudesta piirreteoreettisten ominaisuuksien kautta. Tuloksen perusteella pystymme toteamaan myös, että itsevarmuudella, vakavuudella, rauhallisuudella ja määrätietoisuudella pystytään viestimään johtajan karismaattisuutta.

Mielikuvien perusteella Putinin esiintyminen aiheuttaa esiintymisen seuraajissa luottamusta, ihailua ja kunnioitusta. Teoreettisen viitekehyksen mukaan näiden tunteiden kautta johtaja pystyy muuttamaan seuraajiensa käsityksiä ja suuntaamaan seuraajien toimintaa kohti visiossa asetettua tavoitetta. Taustalla on karismaattisen johtajuuden transformationaalinen vaikutus seuraajiin. Johtaja käyttää persoonaansa liitettyä valtaa vaikutuksen aikaansaamisessa. (Conger ym. 57-61)

Tuloksista nousi esiin myös luottamukseen liittyvä pelko, joka puolestaan liitettiin myös ihailuun, arvostukseen ja kunnioitukseen. Tuloksen perusteella vastaajien mielikuvissa karismaattisen johtajan seuraajat voivat liittää karismaattiseksi koettuun johtajuuteen myös negatiiviseksi tulkittavia tunteita. Teoreettisen viitekehyksen mukaan karismaattiseen johtajaan suunnattu pelko voi myös toimia seuraajien toiminnan motiivina. Mikäli pelkoa tulkitaan transaktionaalisuuden pohjalta, motiivina voi olla esimerkiksi pelko johtajan ja muiden seuraajien hyväksynnän menettämiseen. Pelko voi liittyä myös siihen, että seuraajalta otetaan pois jokin hänellä oleva etuisuus tai häneltä kiistetään mahdollisuus jonkin etuisuuden saavuttamiseen. (Conger ym. 1998, 57-60)

Deduktiivisella tavalla kerättyjen tulosten perusteella Putiniin karismaattisuus pohjautui vahvimmin vastaajien mielikuvaan Putinista strategisena visionäärinä, joka osaa artikuloida visionsa seuraajilleen. Tätä tukevat kirjallisuuskatsauksen havainnot, joiden perusteella Putin on kyennyt näyttämään seuraajilleen Jeltsinin aikaisen Venäjän heikkoudet ja oman valtakautensa aikaiset parannukset maan vakaudessa ja kansalaisten taloudellisessa asemassa. Tämä noudattaa Congerin ja Kanungon esittämää tapaa johtajan vision kontekstin ja vision saavuttamisen artikuloinnista. Osoitetun menestyksen kautta Putin on voinut kyetä näyttämään seuraajilleen oman kyvykkyytensä johtajana ja vahvistamaan häneen liitettyä luottamusta. Luottamus johtajaan on tärkeässä asemassa tavoitteiden saavuttamisen kannalta. (Conger ym. 1998, 54-56). Induktiivisella tutkimusotteella kerättyjen tulosten mukaan Putin herättää seuraajissaan luottamusta, ihailua ja kunnioitusta. Tämä tukee deduktiivisen mittauksen tuloksia.

Vastaajien mielikuvan perusteella Putinin strategisen visioinnin ja artikulaation vahvuutena oli inspirointi ja kyky motivoida organisaation jäseniä puhumalla heidän työnsä tärkeydestä. Lisäksi hän oli tulosten perusteella innostava julkinen puhuja. Nämä, kuten myös aiemmat strategiseen visiointiin ja artikulaatioon liittyvät havainnot, liittyvät Putinin puheviestintään. Tämän perusteella voimme päätellä, että vastaajien mielikuvissa Putinin sanallinen viestintä mielletään hänen vahvuudekseen. Tätä tukevat kirjallisuuskatsauksessa osoitetut Huuskosen maininnat Putinin hyvästä tarinankerronnallisesta taidosta. Putin on mahdollisesti kyennyt liittämään omaan hahmoonsa edustamansa ideaalit ja kyennyt innostamaan seuraajiaan onnistumisten kautta. Nämä seikat vahvistavat johtajaan liitettyä karismaattisuuden mielikuvaa.

Havaintojen perusteella Putinin erityisvahvuus sijoittuu Congerin ja Kanungon kolmivaiheisessa mallissa johtamisprosessissa toiseen vaiheeseen, johon strateginen visiointi ja artikulaatio liittyy.

Kirjallisuuskatsauksen kautta karismaattisuutta arvioitaessa saatiin selkeästi eniten viittauksia Putinin kyvystä strategiseen visiointiin ja artikulaatioon (14 viittausta). Tämä havainto tukee tutkimustulosta. Koska kirjallisuuskatsauksessa esiintyvä materiaali on tutkijan itsensä koorama, täytyy havaintoa tarkastellessa olla kriittinen. Kirjallisuuskatsauksessa käytetty kirjallisuus ei välttämättä ole edustava otos kaikesta Putinista kirjoitetusta kirjallisuudesta.

Putin koettiin osin ympäristölleen herkäksi johtajaksi. Tulosten perusteella Putinin vahvuutena oli kyky tunnistaa fyysisen ympäristön aiheuttamat rajoitteet, jotka estävät tai hidastavat tavoitteen saavuttamista. Tulosten perusteella Putin on välillä valmis tavanomaisesta poikkeavaan käyttäytymiseen tavoitteidensa saavuttamiseksi. Putinin kyky käyttää epätavanomaisia keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi nousi vahvimaksi havainnoksi epätavanomaiseen käyttäytymiseen liittyen. Kirjallisuuskatsauksen perusteella Putin käyttäytyy hyvinä hetkinä liikemiehen tavoin ja huonoina aikoina opportunistisen gangsterin tavoin. Kirjallisuuden perusteella Putin on valmis käyttämään voimakeinoja tavoitteidensa saavuttamiseksi. Hyvin usein hänen käyttäytymisensä kuitenkin noudattaa muiden valtavirran maailmanpolitiikan edustajien käyttäytymistä. Toisin sanottuna Putin käyttää epätavanomaisia keinoja ainoastaan ajoittain. Kirjallisuuskatsauksen havainnot tukevat tutkimukseen liittyvää havaintoa Putinin epätavanomaisten keinojen käyttämisestä. Lisäksi havaintoarvon vahvuus vastaa kirjallisuuskatsauksen arviota.

Tulosten perusteella Putinin karismaattisuuden profiilissa havaittiin myös heikkouksia. Putin ei vastaajien mielikuvien perusteella ollut kovin valmis henkilökohtaiseen riskinottoon, eikä hän ollut kovin herkkä seuraajiensa tarpeille. Kirjallisuuskatsauksen mukaan Putin pyrkii pitämään vallan omalla regimillään ja pelkää järjestyksen ja kontrollin hajoamista. Järjestyksen ja kontrollin hajoamisen kautta hän pelkää oman valtansa menettämistä. Tämän havainnon voi olettaa olevan yhteydessä Putinin haluun ottaa henkilökohtaisia riskejä.

Seuraajien tarpeiden osalta kirjallisuuskatsaus oli ristiriidassa tuloksen kanssa. Tuloksen perusteella Putinin heikkoutena oli erityisesti sensitiivisyys muiden jäsenien tarpeille ja tunteille. Kirjallisuuskatsauksen perusteella Putin on käyttänyt havaintojaan seuraajien tarpeista strategisten visioidensa asettamisessa. Sensitiivisyys seuraajien tarpeille liitettiin kirjallisuuden valossa vakauden ja taloudellisen hyvinvoinnin lisäämiseen. Ristiriidan voi olettaa johtuvan siitä, että kirjallisuudessa herkkyyys tunteille ja tarpeille esiintyy transaktionaalisessa valossa ja vastauksissa mitataan ilmiön transformationaalista ulottuvuutta.

Karismatutkimuksen kannalta tässä tutkimuksessa saatiin selvitettyä karismaattisuuden sanattomaan viestintään liittyviä käyttäytymistapoja. Tutkimuksessa selvisi että itsevarmuudella, vakavuudella, rauhallisuudella ja määrätietoisuudella pystytään viestimään johtajan karismaattisuutta. Tutkimuksella kyettiin myös kertomaan, minkälainen käsitys otoksella oli Putinista kaukokarismaattisuuden konseptissa. Tulos kertoi mihin ympäröivän todellisuuden elementteihin kaukokarismaattisuuden ilmeneminen liitettiin. Suuret yleisömäärät, media ja tapahtuman virallisuus ovat vastaajien mielikuvissa läsnä olevia elementtejä. Tämä voi tarjota lisätietoa kaukokarismaan liittyvälle jatkotutkimukselle.

Tutkimus tarjosi mielikuvatutkimukselle metodologisen vaihtoehdon tutkimuksen kohteena olevien ihmisten mielikuvien selvittämiseen. Tutkimuksessa käytettyä mielikuvien tutkimisen metodia voidaan käyttää myös informaatiovaikutuksen tutkimiseen.

Lisäksi tutkimus tarjosi lisätietoa Putinista Venäjän valtion johtajana ja avaa käsitystä Putinin henkilökohtaisista ominaisuuksista päätöksenteon taustalla. Tutkimuksen tuloksia voi käyttää hyväksi Maanpuolustuskorkeakoulun Venäjätutkimuksessa.

6.3. Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen validiteetin ja reliabiliteettiin liittyviä seikkoja on pyritty kuvaamaan tekstissä aina kun sille on havaittu tarve. Aikaisemmin esitettyjen havaintojen lisäksi tutkimuksen luotettavuutta heikentävät tutkijan taidot tilastollisten menetelmien ja analyysien tekemisessä. Tutkijalla ei ollut aikaisempaa kokemusta kvantitatiivisten menetelmien ja työkalujen käytöstä. Lisäksi tutkijan edeltävä tieteellinen julkaisu oli Pro Gradu tutkimus, jonka tekemisestä on tämän tutkimuksen julkaisemisen hetkellä kulunut yli kaksitoista vuotta. Voidaan siis todeta, että tutkijalla ei ollut laajaa taustaa tieteellisten tutkimusten tekemisestä.

Tutkija on pyrkinyt pysyttelemään objektiivisena tutkimusta tehdessään, mutta ei voi olla varma ovatko hänen omat asenteensa ja näkemyksensä vaikuttaneet tutkimuksen tuloksiin. Tutkijan oma asennoituminen Putiniin oli kriittinen ja tämä saattoi aiheuttaa vääristymää kyselyä laatiessa ja tuloksia analysoitaessa.

6.4. Jatkotutkimusaiheita

Tutkimuksessa käytettyä metodologiaa voisi käyttää muiden karismaattiseksi arvioitujen ristiriitaisen johtajien karismaattisuuden mittaamiseen. Olisi mielenkiintoista selvittää esimerkiksi Donald Trumpista syntyneitä mielikuvia vastaavalla menetelmällä. Kahden eri kohdehenkilön tutkimista harkittiin tutkimusta suunniteltaessa, mutta sen todettiin laajentavan opinnäytetyönä laadittavaa tutkimusta liikaa. Jatkotutkimuksen tekeminen kahta eri johtajaa vertailemalla olisi helpompaa tehdä nyt, kun tutkimusmetodi on laadittu valmiiksi. Jatkotutkimuksissa eri henkilöitä koskevia tutkimustuloksia voisi käyttää referenssinä toisilleen.

Tämän tutkimuksen jatkotutkimuksena voisi myös suorittaa Putinin karismaattisuuden mittaamisen eri mittaria käyttäen. Conger ja Kanungo ovat verranneet omaa mittariaan laatiesaan sen tuloksia neljään muuhun karismaattisuuden mittariin (Conger ym. 1998, 90). Karismaattisuuden mittaamisen sijaan voisi käyttää myös johonkin muuhun johtamisteoriaan liittyvää johtajuuden mittaria. Eri mittarin käyttö voisi laajentaa ymmärrystä Putinin karismaattisuudesta tai johtajuudesta.

Tutkimuksessa kerättyä kirjallista aineistoa voisi käyttää tarkan laadullisen analyysin tekemiseen Putinin karismaattiseen esiintymiseen liitetystä mielikuvasta. Laadullisella analyysillä kyettäisiin laajentamaan tässä tutkimuksessa ilmi tulleita havaintoja ja erityisesti syventämään niiden merkitystä karismaattisuuden tulkintaan liittyen. Tutkimukseen laaditun kyselyn avoimia kysymyksiä voisi myös lisätä ja käyttää kyselyä useaan eri kohdehenkilöön. Tällä voitaisiin lisätä ymmärrystä karismaattisuuteen liitetystä mielikuvista, ominaisuuksista ja käyttäytymisestä.

Tutkimusta tehtäessä heräsi myös ajatus jatkotutkimuksesta, jossa Putinin uran kehittymistä voisi tarkastella Weberin ajatusmallin mukaisen karisman institutionalisoitumisen kautta. Kirjallisuuskatsaukseen perehtyessä tutkijan mieleen nousi ajatus siitä, että Putinin ura lähti liikkeelle toisaalta Jeltsinin ongelmasta hankkia itselleen sopivaa seuraaja (mahdollinen karismaattisen johtajuuden aiheuttama heikkous) ja toisaalta Jeltsinin kauden ongelmien aiheuttamista sosiaalisista kriiseistä, jotka mahdollistivat Putinin myöhemmän suosion. Tutkimusta tehtäessä tutkijalla heräsi myös ajatus siitä, että uhkakuvia maalaamalla ja voimakeinoja käyttämällä Putin luo itselleen mahdollisuuden ylläpitää sosiaalisia kriisejä, joihin hänellä itsellään on myös vastaus.

Putinilla saattaa olla myös edessään samanlainen sopivan seuraajan hankkimisen vaikeus kuten Jeltsinillä aikanaan. Seuraava Venäjän presidentti voi olla joko Putinin karismaattisuuden institutionalisoimaa linjaa jatkava byrokraatti tai uusi karismaattinen johtaja, joka ponnistaa kansan suosioon Putinin aiheuttamista sosiaalisista kriiseistä. Putin itse kommentoi asiaa ke-säkuussa 2018 seuraavasti:

“Obviously, I’m always thinking about it. A successor, in the ordinary sense of the word – no, the Russian people, the voters will decide who that will be. But of course I think that we should raise a new, young generation of leaders, responsible people who will be able to take on the responsibility of Russia.” (Reuters, 30.7.2019 klo 20.38)

LÄHTEET

- Abercombie, N. & Hill, S. & Turner, B. 2006. Dictionary of Sociology. Penguin Books Ltd. London.
- Armistead, L. 2010. Information operations matters. Best Practices. Potomac Books Inc. Dulles.
- Balbanova, E. 2007. Media, Wars and Politics. Ashgate Publishing Ltd. Hampshire.
- Bass, B. 1998. Transformational Leadership. Industrial, Military, and Educational Impact. Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Bennett, M. 2019. Soldier, spy: more details of Vladimir Putin's past revealed. The Guardian 8.1.2019.
- Brattico, P. & Lappi, O. 2008. Mielikuvia. Johdatus kognitiotieteeseen. Cog101 opintojakson materiaali. Helsingin Yliopisto. Ladattu 20.8.2018 klo 15.18 osoitteesta <https://docplayer.fi/9452849-Mielikuvia-pauli-brattico-pajubrat-jyu-fi-kognitiotiedetietojenkasittelytieteen-laitos-jyvaskylan-yliopisto.html>
- Castells, Manuel 2010. The Rise of the Network Society, 2nd edition, The Information Age Economy, Society, and Culture, Volume I. Wiley-Blackwell.
- Central Election Commission of the Russian Federation, 11.1.2019 klo 11.28. <http://www.cikrf.ru/eng/information-center/results-of-russian-presidential-elections-2018.php>
- Conger, J. A. & Kanungo, R. N. 1998. Charismatic Leadership in Organizations. Sage Publications.
- Dyson, S. B. & Parent, M. J. 2018. The operational code approach to profiling political leaders: understanding Vladimir Putin. Intelligence and National Security. 30:1. 84-100. Taylor & Francis Group.
- Eskola, J. & Mäenpää, T. & Wallin, A. (toim.). Eläytymismenetelmä 2017: Perusteema ja 11 muunnelmaa. Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. Tampere 2017
- Finnpanel, 9.1.2019 klo 14.45. <https://www.finnpanel.fi/tulokset/tv/vuosi/ minuutit/viimeisin/>
- Flyktman, J. 2017. Informaationsodankäynnin merkitys – käsitteetutkimus, doktriinitutkimus sekä tapaustutkimus Krimin ja Syyrian operaatioista. Diplomityö. Sotataidon laitos. Maanpuolustuskorkeakoulu. Helsinki.

- Gaddy, C. G. & Hill, F. 2013. Putin Personality Disorder. Foreign Policy. February 15 2013.
- Gessen, M. 2012. Kasvoton Mies. Vladimir Putinin nousu Venäjän valtiaksi. Otavan kirjapaino OY. Keuruu.
- Grönroos, M. 2004. Johdatus tilastotieteeseen. Kuvailu, mallit ja päättely. Oy Finn Lectura Ab. Tampere.
- Halonen, L. 2005. Mielikuvat ovat tärkeämpiä kuin totuus - propaganda ja sitä säätelevät sodan oikeussäännöt neljässä eri konfliktissa. Julkaisusaraja 1, tutkimuksia N:o 32, Johtamisen laitos, Maanpuolustuskorkeakoulu. Helsinki.
- Heikkilä, T. 2010. Tilastollinen tutkimus. Edita Prima Oy. Helsinki.
- Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. Kariston Kirjapaino Oy. Hämeenlinna.
- Hoskins, A. & O'Loughlin, B. 2010. War and Media. The Emergence of Diffused War. Polity Press. Cambridge.
- Huhtinen, A-M 2009. Johdatus johtamiseen. Ajatuksia Johtamisen perusteet -opintojaksosta ja rakennusaineita tulevaan. Toim. Kiuru, J. Julkaisusarja 2, artikkelikokoelmat Nro 3, Johtamisen laitos, Maanpuolustuskorkeakoulu. Helsinki.
- Huhtinen, A-M. 2010. Nykyaikainen informaationsodankäynti. Luento Studia Generalia -luentosarjassa 4.11.2010, Helsingin Yliopisto. Ladattu 4.7.2019 klo 15.45 osoitteesta <https://blogs.helsinki.fi/studiageneralia/2010/11/04/aki-mauri-huhtinen-nykyaikainen-informaationsodankaynti/>
- Huuskonen, I. 2015. Putinin kielikuvapolitiikka. Diplomityö. Sotataidon laitos. Maanpuolustuskorkeakoulu. Helsinki.
- Intelligence Community Assessment. 6 January 2017. Assessing Russian Activities and Intentions in Recent US Elections. ICA 2017-01D.
- Isohookana, H. 2007. Yrityksen markkinointiviestintä. WSOY. Helsinki.
- Joint Publication 3-13; Information Operations. 27 November 2012. Joint Chiefs of Staff.
- Kantola, A. 2014. Matala valta. Vastapaino. Tallinna.

Knippenberg, D. & Hogg, M. 2003. Leadership and Power. Identity Process in Groups and Organizations. Sage Publications Ltd. London.

Kremlin, 10.1.2019 klo 10.13. <http://eng.putin.kremlin.ru/bio>

Kuronen, T. & Virtaharju, J. 2015. The Fishing President: Ritual in constructing leadership mythology. Leadership 11(2). 186-212.

Luukkanen, A. 2008. Projekti Putin. Uuden Venäjän historiaa 1996-2008. WSOY. Vantaa.

Lönnqvist, I. & Moilanen, P. 2017. Kyberin taskutieto : keskeisin kybermaailmasta jokaiselle. Jyväskylän yliopisto. Maanpuolustuskoulutusyhdistys. Jyväskylä/Rauma.

Mertala, P. 2013. Kuvalla voi olla merkitystä. Suomen ja Espanjan väliset suhteet vuosina 1917-1946. Akateeminen väitöskirja. Oulun yliopisto. Humanististen tieteiden tiedekunta. Juvenes print. Tampere

Moshes, A. 2018. Putin 4.0. ”Ehjää ei kannata korjata”. FIIA Comment. Toukokuu 2018/10. Ulkopoliittinen instituutti.

MPKK finna, 7.1.2019 klo 14.43
<https://mpkk.finna.fi/Search/Results?lookfor=karisma&type=AllFields&hiddenFilters%5B%5D=building%3A0%2FMPKK%2F>

MPKK finna, 7.1.2019 klo 14.44
<https://mpkk.finna.fi/Search/Results?lookfor=syv%C3%A4johtaminen&type=AllFields&dfApplied=1&hiddenFilters%5B%5D=building%3A0%2FMPKK%2F&limit=20>

Neisser, U. 1982. Kognitio ja todellisuus. Weilin + Göös. Espoo.

Nissinen, V. & Seppälä, T. 2000. Johtajakoulutus murroksessa. Johtamiskäyttäytyminen johtamisen tutkimuksen ja johtajakoulutuksen ydinkäsitteenä. Julkaisusarja 1. tutkimuksia N:o 17, Johtamisen laitos, Maanpuolustuskorkeakoulu. Helsinki.

Nissinen, V. 2002. Johtamisen tutkimuksen menetelmistä. Sotilasjohtamisen tutkimuksen tieteenfilosofiset perusteet ja menetelmät. Toim: Huhtinen A-M. Julkaisusarja 2, artikkelikoelmat 9, Johtamisen laitos, Maanpuolustuskorkeakoulu. Helsinki.

Nissinen, V. 2004. Syväjohtaminen. Talentum media Oy. Hämeenlinna.

- Petersson, B. 2014. Still Embodying the Myth? Problems of Post-Communism. 61:1. M.E.Sharpe.
- Puolustusministeriö. 2019. Voiman Venäjä. Granino Oy.
- Pynnöniemi, K. & Rácz, A. 2016. Fog of Falsehood. Russian Strategy of Deception and the Conflict in Ukraine. FIIA report 45. Ulkopoliittinen instituutti.
- Reuters, 30.7.2019 klo 20.38. <https://www.reuters.com/article/us-russia-putin-highlights/key-quotes-from-russian-president-putins-annual-phone-in-idUSKCN1J30X7> "Key quotes from Russian President Putin's annual phone-in"
- Roivainen, I. 2018. Vähän tutkittu Z-sukupolvi on joukko sosiaalisen median natiiveja, jotka eivät tiedä mitään elämästä ennen Facebookia. Sanomalehti Kaleva 11.3.2018. Artikkelissa on käytetty lähteenä mm. tutkimusta Generation Z Goes to College (2014) sekä artikkelia Get your campus ready for Generation Z (2016).
- Rope, T. & Mether, J. 2001. Tavoitteena menestysbrändi: onnistu mielikuvamarkkinoinnilla. WSOY. Helsinki.
- Rope T. & Vahvaselkä I. 1992. Nykyaikainen markkinointi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Räsänen, M. 2005. Syväjohtaja - malli mahdottomuudesta?. Julkaisusarja 1, tutkimuksia N:o 31. Johtamisen laitos. Maanpuolustuskorkeakoulu. Helsinki.
- Sandström, E. 2018. Käsityksiä karismaattisesta johtajuudesta. Pro Gradu. Johtamisen ja soti-laspedagogiikan laitos. Maanpuolustuskorkeakoulu. Helsinki.
- Saariluoma, P. Kamppinen, M. & Hautamäki, A. 2001. Moderni kognitiotiede. Gaudeamus kirja. Oy Yliopistokustannus University Press Finland Ltd. Yliopistopino. Helsinki.
- Sakwa, R. 2008. Putin's Leadership: Character and Consequences. Europe-Asia Studies. 60:6. 879-897. Taylor & Francis Group.
- Sakwa, R. 2008. Putin. Russia's Choice. Second Edition. Routledge. Oxon.
- Sanastokeskus TSK ry. 2018. Kyberturvallisuuden sanasto. Sanastokeskus TSK ry. Helsinki.
- Saunders, M. & Lewis, P. & Thornhill, A. 2012. Research Methods For Business Students. Sixth Edition. Pearson.

Simola, P. 2018. Psykologinen vaikuttaminen. Sotilaspsykologia maanpuolustuksen tukena. Puolustusvoimien tutkimuslaitoksen julkaisuja 9.159-180. Puolustusvoimien tutkimuslaitos. Tuusula.

Sirén, T. 2011. Strateginen kommunikaatio ja informaatio-operaatiot 2030. Julkaisusarja 2: Artikkelikokoelmat N:o 7. Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitos. Maanpuolustuskorkeakoulu. Juvenes Print Oy. Helsinki.

Stent, A. E. 2008. Restoration and Revolution in Putin's Foreign Policy. *Europe-Asia Studies*. 60:6. 1089-1106. Taylor & Francis Group.

Syrjänen, M. 2003. Myytit ja ”hyvä” johtajuus sotilasdiskurssissa. Julkaisusarja 1, No 25. Johtamisen laitos. Maanpuolustuskorkeakoulu. Helsinki.

Takala, T. 2013. Tutkimuksia karismasta eri konteksteissaan. Akateeminen väitöskirja. Lapin yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

TASS, 11.1.2019 klo 16.08. <http://tass.com/politics/982635> “Everything you need to know about United Russia party”

Uimonen, R. & Ikävalko, E. 1996. Mielikuvien maailma. Miten julkisuutta muokataan ja imagoja rakennetaan?. Gummerus Kirjapaino. Jyväskylä.

US Intelligence Community. 13 February 2018. Statement for the Record. Worldwide Threat Assessment of the US Intelligence Community.

Weber, M. 1968. *On Charisma and Institution Building*. The University of Chicago Press Ltd. London.

Weber, M. 2013. *Economy and Society. An Outline of Interpretive Sociology*. Ed. by G. Roth, and C. Wittich. Volume 2. University of California Press. Los Angeles.

Wikipedia, 11.1.2019 klo 16.00
https://fi.wikipedia.org/wiki/Yhten%C3%A4inen_Ven%C3%A4j%C3%A4

Yukl, G. 2010. *Leadership in Organizations*. Seventh Edition. Pearson.

Yukl, G. 2013. *Leadership in Organizations*. Eight Edition. Pearson.

Mielikuva Vladimir Putinin karismasta

Tämä kysely liittyy Maanpuolustuskorkeakoululle tehtävään yleisesikuntaupseerin diplomityöhön. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää millainen on vastaajien mielikuva Putinin karismaattisuudesta. Kyselyllä pyritään kartoittamaan vastaajien mielikuvia ja käsityksiä Venäjän presidentin Vladimir Putinin karismaattisuudesta ja tätä kautta karismaattisen johtajuuden ilmiöstä.

Kyselyyn vastaamiseen menee noin 15 minuuttia aikaa.

Kyselyn avulla kerätty materiaali säilytetään tutkijan hallussa ja kysely toteutetaan siten, ettei kyselyyn vastanneita henkilöitä voida tunnistaa tai liittää kyselyyn annettuun vastaukseen.

Vastausohjeet:

Tämä kysely jakautuu kolmeen osaan. Ensimmäisessä osassa kysymyksiin vastataan lyhyillä kuvauksilla. Toisessa ja kolmannessa osassa vastataan monivalintakysymyksiin. Pyri vastaamaan kuvauksiin tiiviisti ja valitse yksi monivalintavaihtoehdoista, vaikka se ei täysin kuvaisikaan mielipidettäsi asiasta. On tärkeää että vastaat esitettyihin kysymyksiin omien mielikuviesi ja käsitystesi pohjalta vaikka et tuntisikaan kysymysten alhettä tai kohdetta hyvin.

Kuvittele itsesi tilanteeseen jossa seuraat Venäjän presidentti Vladimir Putinin esiintymistä julkisuudessa. Esiintyessään tilaisuudessa presidentti Putin esiintyy karismaattisesti ja saa luotua kontaktin yleisöönsä.

1. Kerro missä paikassa hän esiintyy.

2. Kerro missä tilanteessa tai tilaisuudessa hän esiintyy.

3. Kerro mitä hän näyttää, käytä vähintään kahta kuvaavaa sanaa.

4. Kerro miten hän esiintyy, käytä vähintään kahta kuvaavaa sanaa.

5. Kerro mistä aiheista hän puhuu erityisesti, kerro vähintään kaksi aiheita.

6. Kerro minkälaisia tunteita hän seuraajissaan herättää, käytä vähintään kahta kuvaavaa sanaa.

Arviol Vladimir Putinin johtaj ominaisuuksia vastaamalla alla oleviin väitteisiin oman mielikuvasi perusteella.

- 1 - Erittäin epäluonteenomaista
- 2 - Epäluonteenomaista
- 3 - Hieman epäluonteenomaista
- 4 - Hieman luonteenomaista
- 5 - Luonteenomaista
- 6 - Erittäin luonteenomaista

7. Vladimir Putin...

1 2 3 4 5 6

	1	2	3	4	5	6
Näyttää usein ainutlaatuisia käyttäytymistä joka ylittää organisaation jäsenet.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tunnistaa organisaation muiden jäsenten kyvyt ja taidot.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Maksaa usein henkilökohtaista hintaa epäitsekkäistä teoista organisaation hyväksi.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Visioi: tuo usein eslin ideoita tulevaisuuden mahdollisuuksista.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tunnistaa etukäteen uudet ympäristön aiheuttamat mahdollisuudet jotka voivat helpottaa organisaation tavoitteiden saavuttamista.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tunnistaa organisaation muiden jäsenten rajoitteet.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tavoitellessaan organisaation tavoitteita ryhtyy toimenpiteisiin jotka sisältävät huomattavia henkilökohtaisia riskejä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vastaa alla oleviin kysymyksiin itsestäsi ja mielipiteistäsi annettuihin aiheisiin.

8. Vastaaajaryhmä

- Kadettikurssi
- Maisterikurssi
- Esikuntaupseerikurssi
- Yleisesikuntaupseerikurssi

9. Opintolinjat

- Maasotalinja
- Merisotalinja
- Ilmasotalinja
- Rajavartiolinja

10. Ikä

- 20-24 vuotta
- 25-29 vuotta
- 30-34 vuotta
- 35-39 vuotta
- 40-45 vuotta
- 46-50 vuotta
- 50 vuotta tai enemmän

11. Työura Puolustusvoimissa upseerina

- Ei alkaisempaa työkokemusta
- 1-5 vuotta
- 6-10 vuotta
- 11-15 vuotta
- 16-20 vuotta
- 21 vuotta tai enemmän

12. Minulla on teoreettista tietoa siitä mitä karisma on

- En lainkaan
- Vähän
- Kohtuullisesti
- Paljon
- Erittäin paljon

13. Olen henkilökohtaisesti tavannut joskus karismaattisen henkilön

- Kyllä
- Ei

14. Kun seuraan uutisointia, käytän niiden seuraamiseen eniten

- Internetiä
- Televisiota
- Radiota
- Sanomalehtiä

15. Seuraan Venäjään liittyvää uutisointia

- En lainkaan
- Vähän
- Kohtuullisesti
- Paljon
- Erittäin paljon

16. Seuraan Venäjään liittyviä uutisia eniten seuraavasta lähteestä

- En seuraa mistään mediasta
- Suomalainen media
- Muu länsimainen media
- Venäläinen media
- Kaikista edellä mainituista medioista

17. Tunnen mielestäni Venäjää sekä sen historiaa ja kulttuuria

- En lainkaan
- Huonosti
- Kohtuullisesti
- Hyvin
- Erittäin hyvin

18. Tunnen mielestäni presidentti Vladimir Putinin toimet Venäjän pääministerinä ja

presidenttinä

- En lainkaan
- Huonosti
- Kohtuullisesti
- Hyvin
- Erittäin hyvin

19. Suhtaudun mielestäni Venäjän presidentti Vladimir Putinin ja hänen toimintansa

- Kriittisesti
- Hiukan kriittisesti
- Neutraalisti
- Hiukan kriittittömästi
- Kriittittömästi

20. Kokemukseni Venäjän presidentti Vladimir Putinin toimista maansa johtajana ovat pääosin

- Negatiivisia
- Hiukan negatiivisia
- Neutraaleja
- Hiukan positiivisia
- Positiivisia

21. Asenteeni Venäjän presidentti Vladimir Putinia kohtaan on pääosin

- Negatiivinen
- Hiukan negatiivinen
- Neutraali
- Hiukan positiivinen
- Positiivinen

22. Mielestäni Venäjän Presidentti Vladimir Putin tavoittelee henkilökohtaista hyötyä valtionjohtajana toimlessaan

- Paljon
- Aika paljon
- Jonkin verran
- Aika vähän
- Ei lainkaan

23. Mielestäni Venäjän Presidentti Vladimir Putin tavoittelee Venäjän valtion hyötyä valtionjohtajana toimlessaan

- Paljon
- Aika paljon
- Jonkin verran
- Aika vähän
- Ei lainkaan

Vastaajaryhmä

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Kadettikurssi	42	23,3	23,3	23,3
	Maisterikurssi	67	37,2	37,2	60,6
	Esikuntaupseerikurssi	24	13,3	13,3	73,9
	Yleisesikuntaupseerikurssi	47	26,1	26,1	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

Opintolinja

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Maasotalinja	142	78,9	78,9	78,9
	Merisotalinja	19	10,6	10,6	89,4
	Ilmasotalinja	11	6,1	6,1	95,6
	Rajavartiolinja	8	4,4	4,4	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

Ikä

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	20-24 vuotta	38	21,1	21,2	21,2
	25-29 vuotta	38	21,1	21,2	42,5
	30-34 vuotta	32	17,8	17,9	60,3
	35-39 vuotta	53	29,4	29,6	89,9
	40-45 vuotta	17	9,4	9,5	99,4
	46-50 vuotta	1	,6	,6	100,0
	Total	179	99,4	100,0	
Missing	System	1	,6		
Total		180	100,0		

Työura Puolustusvoimissa upseerina

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ei aikaisempaa työkokemusta	38	21,1	21,1	21,1
	1-5 vuotta	43	23,9	23,9	45,0
	6-10 vuotta	27	15,0	15,0	60,0
	11-15 vuotta	60	33,3	33,3	93,3
	16-20 vuotta	11	6,1	6,1	99,4
	21 vuotta tai enemmän	1	,6	,6	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

Minulla on teoreettista tietoa siitä mitä karisma on

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	En lainkaan	17	9,4	9,4	9,4
	Vähän	59	32,8	32,8	42,2
	Kohtuullisesti	78	43,3	43,3	85,6
	Paljon	22	12,2	12,2	97,8
	Erittäin paljon	4	2,2	2,2	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

Olen henkilökohtaisesti tavannut joskus karismaattisen henkilön

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Kyllä	178	98,9	98,9	98,9
	Ei	2	1,1	1,1	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

Kun seuraan uutisointia, käytän niiden seuraamiseen eniten

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Internetiä	143	79,4	79,4	79,4
	Televisiota	20	11,1	11,1	90,6
	Sanomalehtiä	17	9,4	9,4	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

Seuraan Venäjään liittyvää uutisointia

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	En lainkaan	1	,6	,6	,6
	Vähän	23	12,8	12,8	13,3
	Kohtuullisesti	107	59,4	59,4	72,8
	Paljon	41	22,8	22,8	95,6
	Erittäin paljon	8	4,4	4,4	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

Seuraan Venäjään liittyviä uutisia eniten seuraavasta lähteestä

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	En seuraa mistään mediasta	2	1,1	1,1	1,1
	Suomalainen media	126	70,0	70,0	71,1
	Muu länsimainen media	15	8,3	8,3	79,4
	Venäläinen media	1	,6	,6	80,0
	Kaikista edellä mainituista medioista	36	20,0	20,0	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

Tunnen mielestäni Venäjää sekä sen historiaa ja kulttuuria

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Huonosti	34	18,9	19,0	19,0
	Kohtuullisesti	110	61,1	61,5	80,4
	Hyvin	32	17,8	17,9	98,3
	Erittäin hyvin	3	1,7	1,7	100,0
	Total	179	99,4	100,0	
Missing	System	1	,6		
	Total	180	100,0		

Tunnen mielestäni presidentti Vladimir Putinin toimet Venäjän pääministerinä ja presidenttinä

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Huonosti	42	23,3	23,3	23,3
	Kohtuullisesti	114	63,3	63,3	86,7
	Hyvin	21	11,7	11,7	98,3
	Erittäin hyvin	3	1,7	1,7	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

Suhtaudun mielestäni Venäjän presidentti Vladimir Putiniin ja hänen toimiinsa

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Kriittisesti	76	42,2	42,2	42,2
	Hiukan kriittisesti	69	38,3	38,3	80,6
	Neutraalisti	32	17,8	17,8	98,3
	Hiukan kriitikittömästi	2	1,1	1,1	99,4
	Kriitikittömästi	1	,6	,6	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

Kokemukseni Venäjän presidentti Vladimir Putinin toimista maansa johtajana ovat pääosin

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Negatiivisia	39	21,7	21,7	21,7
	Hiukan negatiivisia	65	36,1	36,1	57,8
	Neutraaleja	46	25,6	25,6	83,3
	Hiukan positiivisia	26	14,4	14,4	97,8
	Positiivisia	4	2,2	2,2	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

**Kokemukseni Venäjän presidentti Vladimir Putinin toimista maansa johtajana ovat pää-
osin**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Per- cent
Valid	Negatiivisia	39	21,7	21,7	21,7
	Hiukan negatiivisia	65	36,1	36,1	57,8
	Neutraaleja	46	25,6	25,6	83,3
	Hiukan positiivisia	26	14,4	14,4	97,8
	Positiivisia	4	2,2	2,2	100,0
	Total	180	100,0	100,0	

**Mielestäni Venäjän Presidentti Vladimir Putin tavoittelee henkilökohtaista hyötyä val-
tionjohtajana toimiessaan**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Per- cent
Valid	Paljon	52	28,9	29,2	29,2
	Aika paljon	48	26,7	27,0	56,2
	Jonkin verran	55	30,6	30,9	87,1
	Aika vähän	22	12,2	12,4	99,4
	Ei lainkaan	1	,6	,6	100,0
	Total	178	98,9	100,0	
Missing	System	2	1,1		
Total		180	100,0		

**Mielestäni Venäjän Presidentti Vladimir Putin tavoittelee Venäjän valtion hyötyä
valtionjohtajana toimiessaan**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Per- cent
Valid	Paljon	58	32,2	32,2	32,2
	Aika paljon	67	37,2	37,2	69,4
	Jonkin verran	43	23,9	23,9	93,3
	Aika vähän	11	6,1	6,1	99,4
	Ei lainkaan	1	,6	,6	100,0
	Total	180	100,0	100,0	